

Tutu Ndioo t̄aa racha'nu Xuva

Ma tu'un Ndioo nd̄akuu yi ñivi

¹ Ma taji'na ora t̄uvi ma ñuñivi, takani cha òyo ma ra k̄uu ma tu'un. Ta ma ra k̄uu ma tu'un ikan òyo ra chi'in Ndioo, ta juuni k̄uu ra Ndioo ndia. ² Ta rakan k̄uu ra ña takani cha òyo ra chi'in Ndioo nda ora t̄uvi ma ñuñivi taji'na. ³ Ta chi'in rakan k̄uu yi ña j̄at̄uvi Ndioo ndisaa nakuyi, ti n̄i'iin ma ña òyo nuu yi ȳove ma'iin ma Racha'nu Ndioo j̄at̄uvi yi, vati k̄uta'an ra chi'in ra. ⁴ Ta juuni rakan k̄uu ra ña chà'a ra kivi koo ndito ndisaa yo ndian òyo ma ñuñivi. Ta cha'a' yakan k̄uu yi ña j̄ana'a ra nuu yo iti' ndaa ña k̄uu yi takua k̄uu iin ñu'ú ña j̄andondichin yi nuu yo. ⁵ Yakan va ma ra k̄uu ñu'ú ikan k̄uu ra ña j̄andondichin ra ma nuu naa. Ta ma nuu naa ikan k̄uuni yi nda'va yi ra, va n̄i kuu yi.

⁶ Takan k̄uu yi ña ch̄iyo iin ra ch̄unani Xuva, ra t̄achi ma Racha'nu Ndioo ña, ⁷ na k̄uu ra iin ra testigu ña na katitu'un ra cha'a' ma ra k̄uu ñu'ú i'ya nuu ma ñivi, ikan na chinuni na ma ña k̄a'an ra. ⁸ Vati ma Xuva, ȳuvi ma ra k̄uu ñu'ú k̄uu ra, vati ra k̄uu iin testiguni, ra k̄ichi katitu'un cha'a' ma ra k̄uu ñu'ú k̄uu ra. ⁹ Vati ma ra k̄uu ñu'ú ndicha, ora k̄ichaa ra ñuñivi i'ya, k̄icha'a ra j̄atuun ra nuu tandi'i na. ¹⁰ Ta juuni rakan k̄uu ra ña cha òyo ra ma ñuñivi i'ya. Uvaa ña ma ndian òyo ma ñuñivi i'ya, na t̄ove n̄i ki'in kuenda na ma tu'un k̄a'an ra, vaji cha'a' maa ra k̄uu yi ña Ndioo

jātuvi ra ma ñuñivi ndia. ¹¹ Vati kīchaa ra nuu ìyo ñivi ñuu ra, va ndiakan töve nī ki'in kuenda na ra. ¹² Va ma ndian kī'in kuenda ma ña kà'an ra, ta chīnuni na ma ña kà'an ra, nuu ndiakan chā'a ra ña na ndakuu na se'e Ndioo. ¹³ Ta ndicha ña se'e Ndioo kùu na, va ma ña ndākuu yo se'e Ndioo töve indukuni kùu yi kua ora ña kaku yo jà'a tatá yo chi'in ma'á yo. Vati ndākuu yo se'e Ndioo cha'a' ña takan kùuni ra ña kùu yo, ta töve takua kùuni ma ñivini ña kùu yo.

¹⁴ Takan kùu ña ma ra kùu tu'un ikan, ndākuu ndicha ra ma ñivi. Ta chīyo ra ñuñivi chi'o, ta kùu ra ma ra chà'a nduva'a kuii kua'a' ñamani Ndioo nuu yo, ta endee jàna'a ra ma ña ndaa ndia. Ta cha'a' ndisaa ña'a maa ndi cha ndē'e ndi ña ra nduva'a kuii ka'nu kùu ra takua ka'nu ma Tatá ra, Ndioo, vati uvaa ra kùu Se'e ra. ¹⁵ Tajan te'en kātitu'un ndio ma Xuva nuu ma ñivi cha'a' ra:

—Ra'ya kùu ma ra kā'in ña ni kichi tiá iti' nuu, ma ora kātitu'in nuu ndo ña ni kichi iin ra ka'nuga kua yu'u. Vati takani cha ìyo ra ora kētai ma ñuñivi i'ya —kāti ra.

¹⁶ Yakan va chi'in ndisaa ma ña ìyo nuu ra, sōkó ra yi nuu yo, ikan na ni'o yi. Ta juuni cha nī'o nduva'a kuii kua'a' ma ñamani ña chā'a ra nuu yo ndia. ¹⁷ Cha'a' Moisés kùu yi ña nākoto yo ma ley Ndioo, ta juuni cha'a' Racha'nu Jesucristu kùu yi ña nākoto yo ma ñamani Ndioo chi'in ma tu'un ndaa ña kà'an ra ndia. ¹⁸ Ta nī'iin ñivi takā'an nde'e na ma Ndioo, ti uvanuuni ma ra Se'e Ndioo, ra endee ìyo chi'in ma Tatá ra, rakan kùu ra ña chà'a ra kuenda nuu yo naja kua kùu ma Tatá ra.

*Nuu kàtitu'un Xuva, ra jàkunduta cha'a' Jesu-
cristu*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Tajan tāchi ma ndra chà'nda tiñu nuu ndian judíu ña iyo ñuu Jerusalén ma sutu chi'in ndra levita, ña na kundakatu'un ndra iin nakuyi nuu Xuva. Ta te'en chīkatu'un ndio ndra nuu ra, ora chāa ndra nuu ra:

—¿Ta yo'o nda ra kùun, ta nda tiñu jà'un?
—kàti ndra.

²⁰ Ta ma Xuva te'en kàtitu'un kachin ra nuu ndra:

—Yüvi ra Cristu kùu yu'u —kàti ra.

²¹ Ta ndrakan te'en chīkatu'un ndiko ndra nuu ra:

—¿Ta nda ra kùun tuva takan? ¿A yo'o kùu Elía, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo? —kàti ndra.

Ta ma Xuva te'en nāka'an ra:

—Yöve rakan kùì.

Tajan te'en kīcha'a ndiko ndra chīkatu'un ndra nuu Xuva:

—¿A yo'o kùu ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra ni kichi? —kàti ndra.

Ta ma Xuva te'en nāka'an ra:

—Yöve rakan kùì —kàti ra.

²² Ta ndrakan te'en nāka'an ndiko ndra:

—Ta, ¿nda ra kùun tuva takan? Takan chīkatu'un ndi, vati ma tu'un ni ka'un nuu ndi iyo yi ña kukatitu'un ndi yi nuu ma ndra tāchi ndi. Yakan va, ¿niyi kùuniun kàtitu'un nuu ndi cha'un?

²³ Ta ma Xuva te'en nāka'an ra:

—Yu'u kùu ma ra endee ndà'yu nda java tichi ku'u chi'in tu'un i'ya: “Na nuna ndo iin iti'

ndaa, kuenda ma Racha'nu", takua kā'an Isaía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na.

²⁴ Tajan ndra tāvani'i ma ndra fariseu tiñu nuu, ña kuka'an chi'in Xuva, ²⁵ te'en kīcha'a ndra chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta yo chā'a tiñu nuun ña jākundutaun ñivi tuva yöve ma Cristu kùun, ni Elía, ni ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia?, tuva takan.

²⁶ Ta ma Xuva te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Yu'u jākundutai ñivi chi'in takuii, va tañu ndo cha iyo iin ra töve nākoto ndo, ²⁷ ta rakan vāchi ra tiaga iti' nuu. Ta kuendai ti iin ra tüvi iñu'u kùì vaji na ndachì ma ndichan indii cha'a ra, ti nduva'a kuii ka'nu ga ra ta iyo ga ndatu ra kua yu'u —kàti ra.

²⁸ Ndisaa ña'a kūu yi ma ñuu Betábara, ña kàndii iti' kàna nikandii inga chiyo yuta Jordán, nuu ndaa Xuva jākunduta ra.

Jesuu kùu ra takua kùu iin mvechala vali ña sòkó Ndioo

²⁹ Takan kūu ta inga kivi ndē'e Xuva ma Jesuu, ña kuàjayatin ra ra ma nuu ndaa ra. Ta ikan te'en kīcha'a Xuva kà'an ra:

—¡Nde'e ndo, ti ikan vāchi ma ra kùu mvechala vali ña tāchi ma Racha'nu Ndioo kuenda ña na naa ma kuati yo ndian iyo ñuñivi i'ya! ³⁰ Ta cha'a' rakan kùu yi ña kā'in ora nātu'in chi'in ndo te'en: “Tiaga iti' nuu vāchi inga ra ka'nu ga kua yu'u, vati takani iyo ra ora kēta yu'u.” ³¹ Ni yu'u töve nākotoi nda ra kùu ra niku. Va cha chitoyi ña cha'a' rakan kùu yi ña vāchi jakundutai ñivi chi'in takuii, ikan na ndisaa yo ndian iyo ñuu Israel nakoto yo ra —kàti Xuva.

³² Ta juuni te'en nāka'an tuku ra ndia:

—Ndē'i ma Tati Í Ndioo ora kīchi nuu yi ma iti' andivi, ña kàa yi takua kàa iin livi ora kōyo yi chata Jesuu nuu kīndoo yi endeeni chi'in ra.

³³ Ta ni yu'u, töve nākotoi nda ra kùu ra niku, va ma ra tāchi yu'u ña na jakundutai chi'in takuii, rakan kātitu'un ra nui te'en: “Ma ra ni nde'un ña ni koyo ma Tati Í Ndioo chata ma nuu ni kindoo yi, rakan kùu ma ra ni jakunduta ñivi chi'in ma Tati Í Ndioo.” ³⁴ Yu'u cha ndē'i ña takan kùu yi chi'in ra, ta kātitu'in nuu ndo ña ndicha kuii ña ra Se'e Ndioo kùu ra.

Ma ndra nunuu ña jākua'a chi'in Jesuu

³⁵ Takan kùu ta ma inga kivi, ndaa ndiko Xuva ikan chi'in uvi ta'an ma ndra chàkunuu chi'in ra.

³⁶ Ta ora ndē'e ra ña yà'a Jesuu ma ikan, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿Nde'e ndo, ti rakan kùu ma ra tāchi Ndioo ña kùu takua kùu iin mvechala vali!

³⁷ Tajan ora chīni ninduvi ma ndra chàkunuu chi'in Xuva ña kā'an ra takan, ta tåndikun ndra chata Jesuu. ³⁸ Ta ndē'e chata ma Jesuu, ta chā'a ra kuenda ña ndikun ndrakan kuà'an ndra chata ra. Tajan te'en chīkatu'un ndio ra nuu ndra:

—¿Niyi nànduku ndo? —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Yo'o Rabí —ña kùuni ka'an yi Matru— ¿ndanu iyoun? —kàti ndra. ³⁹ Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿Na'a ndo chatai!, ta koto ndo ma nuu iyoi —kàti ra.

Yakan va kēe ndio ndra kuà'an ndra chi'in ra ma nuu iyo ra, tajan kīndoo ndra chi'in ra nda kati ini ña cha kùu yi a kaa kumi chani'ini.

⁴⁰ André ra yani Simón Petu', kùu iin ra indii tañu ma uvi ndra ña chīni ña kā'an Xuva, tàndikun ndra chata Jesuu ma ora ikan. ⁴¹ Ta ma ra ji'na kuii ña chīkuta'an ma André kùu ma ra yani ra Simón. Ta te'en kātitu'un ra nuu ra:

—Yo'o yani, cha nāta'an ndi ma ra kùu Mesías (ña chi'in inga tu'un kùuni yi ka'an yi Cristu).

⁴² Tajan kēe ndio ma André kuà'an ra chi'in ma yani ra Simón nuu ndaa ma Racha'nu Jesuu. Ta ora ndē'e ma Jesuu ña kīchaa ndra, ta te'en kīcha'a ra kà'an ra chi'in ra:

—Yo'o, Simón se'e Jonás, vitin va ni kunaniun Cefas —ña chi'in inga tu'un kùuni yi ka'an yi Petu'.

Jesuu kàna ra ma Lipe chi'in ma Natanael.

⁴³ Ta ma inga kivi, kēe ndio Jesuu kuà'an ra ma iti' ñu'u' Galilea takua chānini ra. Ta ikan chīkuta'an ra ma ra nāni Lipe ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Na'a chatai! —kàti ra.

⁴⁴ Ta ma Lipe, ti ra ñuu Betsaida kùu ra, ta iini ñuu ndra chi'in André ta Petu'. ⁴⁵ Tajan ma Lipe chā'an ra chānanduku ra, ra nāni Natanael, ta ikan te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Cha nāta'an ndi ma ra tāa ma Moisés cha'a' nuu ma tutu ley Ndioo. Rakan nāni ra Jesuu, ra ñuu Nazaret, ra se'e Kusé. Ra juuni tāa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo cha'a' ña ni kichi ndia.

⁴⁶ Ta ma Natanael nāka'an ra te'en:

—¿A kùu keta iin ma ra va'a ma ñuu Nazaret?, kùuniun —kàti ra.

Ta ma Lipe te'en nāka'an ra:

—Na kichiun ta nde'un ti ña ndicha kùu yi —kàti ra.

⁴⁷ Ta ora ndē'e Jesuu ña cha vàchi kuyatin Natanael nuu ra, ta te'en nāka'an ra:

—¡I'ya vàchi ma iin ra israelita va'a, ña töve jànda'viña'a! —kàti ra.

⁴⁸ Ta ma Natanael te'en chīkatu'un ra:

—¿Ta naja kà'un ña nàkotoun yu'u? —kàti ra.

Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Takani cha ndē'i ñun antea ña nàta'an ma Lipe ñun ma nuu ndàun vati ma yutun higu —kàti ra chi'in ra.

⁴⁹ Tajan ma Natanael te'en nāka'an tuku ra:

—Matru, ndicha kuii ña yo'o kùu ma ra Se'e Ndioo, ta juuniun kùu ma ra kùu Rey ra chà'nda tiñu ñuu Israel —kàti ra.

⁵⁰ Tajan ma Racha'nu Jesuu te'en nāka'an tuku ra:

—¿A cha'a' ña ndē'enī ñun cha'a' ma yutun hīguni kùu yi ña chinuniun ma tu'un kà'in?, kùuniun. ¡Yu'u kà'in chi'un ña nda vitin ta iti' nuu, kua'a' ga tiñu ka'nu ni nde'un!

⁵¹ Va ma Jesuu te'en nāka'an ndiko tuku ra:

—Ndicha va'a ña kàtitu'in nuu ndo ña ni nde'e ndo ma andivi ña iin nuna kani yi, ta juuni ni nde'e ndo kua'a' tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo ña ndaa yi nùu yi chata yu'u, ra Se'e ñivi tachi Ndioo.

2

Chīyo iin viko tànda'a ma ñuu ña nàni Caná ña kàndii xiin ma ñu'u' Galilea

¹ Takan kùu ta ora yā'a uni kivi, tajan chīyo iin viko tànda'a ma ñuu Caná, ña ìyo kuenda ma

ñu'u' Galilea. Ta ikan ndaa ma'á Jesuu ndia. ² Ta ma nuu iyo ma viko tànda'a, juuni jāinvitaa na Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra. ³ Tajan ma ma'á Jesuu, te'en nāka'an ña chi'in ra ora ndi'i ma vinu chi'i na nuu viko:

—Se'yu, cha ndī'i ma vinu —kàti ña chi'in ra.

⁴ Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma'á, ¿ta naja kà'un takan chi'in? Ta juuni takä'an chaa ma ora ña koto ma ñivi nda ra kùì —kàti ra.

⁵ Tajan ma ma'á Jesuu te'en nāka'an ña chi'in ma ndra jàkuu tiñu ma viko ikan:

—Na ja'a ndo ndisaa ma ña ni ka'an ra nuu ndo —kàti ña.

⁶ Ta ma ikan ka'iin iñu ta'an ma kii na'nu ña kūva'a chi'in yuu ka'nu nuu chàkuiin takuii ña chàtiñu ma ndian judíu ma ora jànandoo na na kuenda Ndioo, takua takani jà'a na. Ta ta'ii'iin ma kii ikan chàta'an uvi xiko uchi a uni xiko uchi litru takuii tichi yi. ⁷ Tajan te'en nāka'an ndio ma Jesuu:

—Na jakutu ndo ma kii chiña chi'in takuii.

Tajan jākutu ndio ndra yi. ⁸ Ta te'en nāka'an ndio ma Jesuu chi'in ndra:

—Ta vitin na tava ndo ita'vi ma takuii, ta kundaka ndo ra' nuu ma ra ndiso tiñu cha'a' ma viko i'ya —kàti ra.

Ta takan jā'a ndra. ⁹ Tajan ma ra ndiso tiñu ikan chi'i ra ma takuii ña cha ndākuu ma vinu, nde'o naja kua chi'i ra', vaji nī töve chito ra ndanu kichi ra'. Uvanuu ma ndra chito kuu ma ndra jākutu yi chi'in takuii. Tajan ma ra ndiso tiñu ikan kāna ndio ra ma ra tànda'a, ¹⁰ ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

—Tandi'i ma ñivi jà'a viko, tì'i jì'na na ma vinu va'aga ko'o ma ñivi, ta ora cha chi'i kua'a' ndio na ra', tajan chà'a ndio na ma vinu ta'ania ko'o na. Va yo'o tüvi nī ja'un takan, vati ndākiva'un ma vinu va'aga ma nuu ndi'i nia —kàti ma ra ndiso tiñu chi'in ma ra tànda'a.

¹¹ Ña'a kùu ma ndatu nunuu ña jāna'a Jesuu nuu ma ñivi. Ta takan jā'a ra ñuu Caná, ña kàndii kuenda ñu'u' Galilea. Chi'in yakan jāna'a ra ña iin ra ya'a ka'nu kùu ra. Ta ikan kùu nuu kīcha'a chīnuni ma ndra jākua'a chi'in ra tu'un ra ndia.

¹² Takan kūu ta ora yā'a ña jā'a ra te'en, ta kēe ndio ra kuà'an ra iti' ñuu Capernaum chi'in ma'á ra, ta chi'in ndra yani ra, ta ndra jākua'a chi'in ra. Ta ikan kīndoo vi uvi uni kivi.

Jàkunu Jesuu ñivi ka'iin veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ta tava cha kua kuyatin ma kivi viko Pakua ña jàka'nu ma ndian judíu, yakan va kēe ndio Jesuu kuà'an ra ma ñuu Jerusalén. ¹⁴ Ta ora chāa ra ma ikan, ta nāta'an ra ña ka'iin kua'a' ma ndian kàxiko jundiki, mvechala, livi, ta chi'in ma ndian nàndi sàma xu'un' nuu ma ñivi ma tichi kora veñu'u ka'nu ikan. ¹⁵ Ta ora ndē'e Jesuu ña jà'a na, tajan nānduku ra iin yo'o, ta jā'a ra iin kuata, ta jākunu ra ndisaa na chi'in yi, kutu chi'in jundiki xiko na chi'in ma mvechala ndia. Ta ma ndian sàma ma xu'un' chāta ra yi ma nuu ñu'u', ta jānduva ra ma mesa nuu nàndi na ndia. ¹⁶ Ta nuu ma ndian xiko ma livi, va te'en nāka'an ra:

—Na tavani'i ndo tandi'i ña xìko ndo i'ya, ti ma ve'e Tatái, yöve nuu kuya'vi kùu yi —kàti Jesuu.

¹⁷ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, chàku'uni ndra ña te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo: “Ya'aga kàyunj cha'a' ña töve tìñu'u na ma ve'un”, kàti yi nuu yi.

¹⁸ Ta ma ndian kùxini nuu ndian judíu, te'en kīcha'a na chikatu'un na nuu Jesuu:

—Na jana'un iin ndatu nuu ndi, ikan na koto ndi tuva ndicha ña Ndioo chā'a tiñu nuun ña jà'un te'en.

¹⁹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Na janatani ndi'i ndo ma veñu'u i'ya, ta tichi uni kivi, cha kūtaa ndikoi yi —kàti Jesuu.

²⁰ Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na:

—Uvi xiko iñu kuiya kùu yi ña jātīñu na, ta kūndee na kūtaa na ma veñu'u ka'nu i'ya, ta vitin yo'o tuku, ¿a kùu kani'un yi tichi uni kivini ña kà'un takan? —Takan kàti na chi'in Jesuu.

²¹ Va ma veñu'u ña kà'an Jesuu nuu na, kùu yi iin ku'va, ti kà'an ra yi cha'a' juuni ma kuñu ra. ²² Yakan va ora nātaku ndiko Jesuu tañu ñivi ndií, ikan chàku'uni ma ndra jàkua'a chi'in ra ma takua kà'an ra. Tajan ikan kùu ma nuu chīnuni ndio ndra ña kà'an ma tutu Ndioo, ta ña kà'an Jesuu ndia.

²³ Ta ora iyo Jesuu ma ñuu Jerusalén ma viko Pakua, kua'a' ñivi kīcha'a na chīnuni na tu'un ra, ora ndē'e na kua'a' ndatu ña jà'a ra. ²⁴ Va cha nākuni Jesuu naja kua chānini na, yakan va tūvi kūndeeni ra na. ²⁵ Ta töve chīniñu'u ra, ña ndava kàti na naja kua chānini ma inga ñivi

ndè'e na nuu ra, ti juuni maa ra cha ch̀to va'a
ra naja kua ch̀nini na ndia.

3

Jesuu chi'in Nicodemo

¹ Ìyo iin ra fariseu, ña ǹni Nicodemo. Ta
ra'ya ti iin ra ka'nu k̀u ra tañu ma ndian judíu.

² Tajan ch̀nde'e ra Jesuu, ma nuu ìyo ra iin
chanikuaa. Ta ikan te'en k̀an ra chi'in ra:

—Matru, ch̀to ndi ña ma Racha'nu Ndioo t̀chi
ñun kuenda ña j̀ana'un nuu ndi, ti ǹi'in ñivi na
k̀u j̀a' na ma ndatu ña j̀a'un, tu t̀ve k̀ta'an
Ndioo chi'in na —kati ra.

³ Tajan Jesuu te'en ǹka'an ra chi'in ra:

—Ndicha va'a ma ña k̀in chi'un, ña nda ndian
nikuuni na k̀u koo na nuu ch̀nda Ndioo tiñu,
tuva juuni tak̀an k̀ku chaa ndiko na kuenda
Ndioo —kati Jesuu.

⁴ Tajan Nicodemo te'en ch̀katu'un ra nuu
Jesuu:

—¿Ta naja kua j̀a' yo, ta k̀u k̀ku yo inga
cha'a' tuva cha cha'nu yo? ¿A k̀u ki'vi ndiko
yo tichi ma'á yo ta k̀ku ndiko yo inga cha'a'?,
k̀uniun —kati ra chi'in Jesuu.

⁵ Tajan Jesuu te'en ǹka'an ra:

—K̀ti kachin nuun ña ǹi'in na, tu t̀ve k̀ku
ji'na na j̀a' ma takuii ta j̀a' ma Tati Í Ndioo
ndia, na k̀u ki'vi na ma nuu ch̀nda Ndioo
tiñu. ⁶ Vati ndian k̀ku ñuñivi i'ya, ñivi kuenda
ñuñivini k̀u na, va ndian k̀ku inga cha'a', j̀a'
Tati Í Ndioo, ñivi kuenda Ndioo k̀u na. ⁷ Ta na
ǹkaniniun cha'a' ña k̀in ña ndisaa na ìyo yi
ñá k̀ku chaa ndiko na inga cha'a'. ⁸ Vati taku

ma ora chàkin tati, chàkin yi nda iti' nikuuni, ta vaji chini yo ña jàkayu yi, va tüvi chito yo nda iti' kuà'an yi, a nda iti' vachi yi ndia, takan kuu ma ndian kaku chaa jà'a ma Tati Íí Ndioo.

⁹ Tajan ma Nicodemo te'en chíkatu'un ndiko ra nuu Jesuu:

—¿Ta nayi kuuuni yi ka'an yi ña kà'un takan?
—kàti ra chí'in Jesuu.

¹⁰ Ta Jesuu te'en nàka'an ra:

—Yo'o ra kuu matru ka'nu nuu ñivi ñuu Israel, ¿ta naja töve chitoun ma ña kuuuni yi ka'an yi?

¹¹ Ndicha va'a ma ña kà'an ndi chí'un, ti ma ña chito ndi kuu ma ña kà'an ndi, ta ma ña cha ndē'e ndi, kuu ma ña jàna'a ndi, va ndyo'o na töve chìnuni ndo ma ña kà'an ndi. ¹² Ta tu töve chìnuni ndo ma ña kà'in cha'a' ña kuu ma ñuñivi i'ya, ¿naja kua kuu chinuni ndo ña kà'in cha'a' ma ña kuu ma andivi?, kuuuniun, tuva takan.

¹³ 'Nì'iin ñivi takà'an ndaa na ku'un na ma iti' andivi, uvanuu yu'u ra takani iyoi chí'in Ndioo nàkotoi naja kaa yi, ti ra kichi iti' andivi kuu.

¹⁴ Vati takua jà'a Moisés ña kani'i ra ma koo tichi ku'u ña kùva'a chí'in kaa, indukuni kua ikan ni kani'i na yu'u, ra Se'e ñivi tachi Ndioo, ¹⁵ ikan ndisaa ma ndian chinuni tu'un kà'in, kuu koo ndito na chí'in Ndioo endeeni.

Ndioo ya'a ga kuuuni ra nde'e ra ma ñivi

¹⁶ 'Takan kuu ta cha'a' ña ya'a ga kuuuni Ndioo nde'e ra ma ñivi ñuñivi, yakan va chā'a ra ma ra uvanuu ña kuu Se'e ra nuu na, ikan nda ndian nikuuni tu chinuni na ma tu'un ra, tüvi ni naa na, vati ni ni'i na nuu koo ndito na endeeni chí'in Ndioo jà'a ra. ¹⁷ Vati Ndioo tachi ra ma ra Se'e

ra kuenda ña na jakakú ra ma ñivi ìyo ñuñivi, ta yöve kuenda ña na tiso ra kuati na ta kuvi na.

¹⁸ 'Ta ma ndian chìnuni ña kà'an ma ra Se'e Ndioo, tüvi ni jande'e ra tundo'o endeeni na. Va ma ndian tüvi chìnuni ña kà'an ra, ndiakan va cha kà'an Ndioo ña ni nde'e na tundo'o endeeni cha'a' ña töve chìnuni na ña kà'an ma ra uvanuu ña kùu Se'e ra. ¹⁹ Ta ndicha kuii ña cha kichaa ma ñu'ú nuu ma ñu'u' ñuñivi, va ma ñivi iyo ma ñu'u' ñuñivi chàta'ani tiá na nuu naa kua nuu tìn ma ñu'ú ikan, cha'a' ña maaaa ña kini kùu ma ña jà'a na. ²⁰ Ta ndisaa ma ndian jà'a ma ña kini, töve chàta'ani na ku'un na iti' Ndioo a ma iti' ndichin, koto ku'va ma inga ñivi kuenda cha'a' tandi'i ma tiñu kini ña jà'a na. ²¹ Va ma ndian iyo indaani, kivi na ma iti' ndichin, ta ña'a jàna'a nuu inga ñivi ña na kuu na ñivi ña jà'a maaaa tiñu va'a ti chà'a Ndioo ndatu ra nuu na.

Xuva ra jākunduta kà'an ndiko ra cha'a' Jesuu

²² Takan kūu ta ora yā'a ña kūu te'en, tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra chí'in ma ndra jākua'a chí'in ra iti' ñu'u' Judea, nuu chíyo ndra yatin kivi ta jākunduta ndra ñivi. ²³ Ta ma tiempu ikan juuni jākunduta ma Xuva ma ñivi iin nuu nàni Enón, ña kàndii yatini ma ñuu Salim, vati ikan kùu nuu kàna kua'a' takuii, ta ma ndian chàa ma ikan, kùnduta na jà'a ra. ²⁴ Ndisaa ña'a kūu antea ña tì'i ndra ma Xuva tichi vekaa.

²⁵ Takan kūu ta iin ma ndra chàkunuu chí'in Xuva kicha'a ndra kànita'an yu'u ndra chí'in iin ma inga ndra judíu cha'a' ma naja kua kùu yi ña nàndoo na takua takani jà'a ma ndian judíu.

²⁶ Ta ma ndrakan te'en kātitu'un ndra nuu Xuva:

—Yo'o Matru, ma ra ndaa chi'un inga chiyo yu'u yuta Jordán niku, ma ra kätitu'un iin cha'a' nuu ndi, vitin ndaa ra jàkunduta ra kua'a' ñivi, ta ndisaa na ndikun na ra.

²⁷ Ta Xuva nāka'an ra te'en:

—Nī'iin yo na kùu nì'o a jà'a yo nī'iin nakuyi tu yöve Ndioo kùu ma ra tindee yo. ²⁸ Juuni maa ndo cha chīni va'a ndo ma ña kā'in niku, ña na yöve ma ra Cristu kùu, vati yu'u kùu iin ma ra tāchi Ndioo iti' nuu ra. ²⁹ Taku ma nuu iyo iin viko tända'a, ma ra ndàka ma ña tända'a, rakan kùu ma iian, va ma ra kùu amigu ma ra tända'a ña ndaa xiin ra ta chini ra ma ña kà'an ra, nduva'a chisii ra ora chini ra yi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña nda yu'u ya'aga ka'nu kùu ma ña chisij vitin. ³⁰ Rakan kùu ra ña iyo yi ña ndoka'nu ra tiá cha'a' ma ña jà'a ra, ta yu'u iyo yi ña ndota'ani gai tiá chi'in ma tiñu jà'i ta'ii'iin kivi —kàti Xuva.

Ra kīchi iti' andivi

³¹ Takan kùu ta ma ra vāchi iti' andivi, ka'nuga ra kua ndisaa na. Ta ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi kùu na kuenda ma nuñu'u' ñuñivini, ta kà'an na cha'a' ma ña kùu ñuñivini ndia. Va ma ra ña vāchi iti' andivi, ka'nuga ra kua ndisaa ma ñivi iyo ñuñivi. ³² Ta rakan kùu ra ña kätitu'un ra ma ña ndē'e ra ta ña chīni ra iti' andivi, va nī'iin na töve nī jachi'in na ma ña kà'an ra. ³³ Va tu iyo ndian chīnuni ña kà'an ra, ndiakan chà'a na kuenda ta kätitu'un na ti ma Racha'nu Ndioo kà'an ra ma tu'un ndicha. ³⁴ Vati ma ra tāchi ma Racha'nu Ndioo, rakan kà'an ra ma tu'un Ndioo, ti Ndioo jà'a ra ña na endeeni ni koo ma Tati Íí ra nuu ra. ³⁵ Ti ma Tatá Ndioo ya'a ga kùuni ra

nde'e ra ma ra Se'e ra, yakan va chā'a ra kua'a' ndatu ra nuu ra kuenda ña na kuàtiñu ra yi chi'in ndisaa ma ña jà'a ra. ³⁶ Ta nda ndian chìnuni ma ña kà'an ma Se'e ma Racha'nu, ni koo na endeeni chi'in ra, va ma ndian tōve jàchi'in ña kà'an ma ra Se'e ra, tüvi ni ni'i na ma nuu koo na endeeni chi'in Ndioo, ti ni jande'e ra tundo'o ka'nu na endeeni.

4

Jesuu chi'in iin ña'a ñuu Samaritana

¹ Takan kūu ta chīto ma Racha'nu Jesuu ña ma ndra fariseu chā'a ndra kuenda ña cha chākunuu kua'a' ñivi chata ra ta jàkunduta ra tiaga ñivi kua Xuva; ² vaji ndicha ña yöve Jesuu kùu ma ra jàkunduta ñivi, ti ma ndra jàkunduta kùu ma ndra jàkua'a chi'in ra. ³ Yakan va ora chīto Jesuu ña takan chà'a ndra fariseu kuenda, tajan kēe ndio ra ma iti' ñu'u' Judea, ta kuà'an ndiko ra ma iti' ñu'u' Galilea. ⁴ Ta iti' kuà'an ra ìyo yi ña ya'a ji'na Jesuu ma ñu'u' Samaria. ⁵ Tajan chāa ndio ra ma iin ñuu ña nàni Sicar ña ìyo kuenda ma ñu'u' Samaria. Ta yatini ma xiin ñuu ikan kàndii iin ti'yo ña chā'a ma racha'nu Jacob nuu rase'e ra, Kusé taji'na. ⁶ Ta nuu ma ti'yo ikan ìyo iin soko ya'a kunu ña jā'a Jacob niku. Ta ora chāa Jesuu ikan ya'a chitatu ra ña chākunuu ra, yakan va chūnandi ra yu'u ma soko ikan, ña nìndee ra ma ora ñuka'ñu.

⁷ Takan kūu ta chāa ndio iin ña'a ñu'u' Samaria ña kuàki'an takuui ma tichi soko, tajan te'en nāka'an Jesuu chi'an:

—Na ku'vaun ita'vi takuui ko'i, yo'o ma'á —kàti ra.

⁸ Ta ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ti ku'à'an ndra kuàjata ndra ña kachi ndra ma ñuu ikan.

⁹ Tajan ma ña'a ñu'u' Samaria, te'en nāka'an ña chi'in Jesuu:

—¿Ta nava jà'a yo'o ra judúu ña chìkaun takuui ko'un nui, ta yu'u ña ñu'u' Samaria kùì? —Takan kàti ma ña'a ikan chi'in Jesuu ti ma ndian judúu tüvi induku kùuni na chi'in ma ndian samaritanu.

¹⁰ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ña'a ikan:

—Tu chítoun niyi kùu ma ña va'a ña kùuni Ndioo ku'va ra kuenda ma ñivi ra, ta tu chítoun nda ra kùu yu'u ra ká'an te'en chi'un “ña na ku'vaun takuui ko'i”, ta yo'o, ni ndakaun takuui nui, ta ni ku'vai ra' nuun kuenda ña na koo nditoun.

¹¹ Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in ra:

—Yo'o racha'nu tüvi nda'un nī'iin nakuyi ña tàva yo ma takuui, ta ma soko ya'a ga kunu yi. ¿Ta ndanu ìyo ma takuui ña jà'a ña koo ndito yo ña ni ku'vaun ko'i? ¹² ¿A ra ka'nu tiaga kùun kua ma ra kùu tatá ndi ra chūnani Jacob, ra ndākoo ma soko i'ya kuenda ndi? Ta rakan ti i'ya kùu ma nuu kī'in ra ma takuui chī'i ra chi'in se'e ra ta ma kiti jàna ra ndia.

¹³ Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Taku ndisaa ndian chī'i ma takuui ña ka'lin tichi soko i'ya, ni natii ndiko na ra'. ¹⁴ Ta ma ndian ni ko'o ma takuui ña ni ku'vai, na tüva ni natii na ra' inga cha'a, vati endeeni ni koo ra' tichi

anima na jà'a ra' ma takua kùu iin nuu kàna ra' jà'i, ikan na koo na endeeni chi'in Ndioo.

¹⁵ Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, na ku'vaun ma takuui ikan ko'i, ikan na tüva ni natij ndikoi ma takuui, ta na kichi gai tava gai ra' tichi ma soko i'ya —kàti ña.

¹⁶ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Kuàki'in ma ra kùu iiun, ta kichi ndikoun nui chi'in ra —kàti Jesuu.

¹⁷ Ta ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Na töve iyo ij —kàti ña.

Ta Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ña:

—Ndicha va'a ña kà'un ña töve iyo iiun, ¹⁸ ti cha u'un cha'a' ña tānda'un niku, ta ma ra ndàkaun vitin na yöve iiun kùu ra. Yakan va ña ndicha kùu ma ña kà'un —kàti Jesuu.

¹⁹ Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in ra ora chīnian ña kà'an Jesuu takan:

—Yo'o racha'nu, yu'u chàninij ti iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùun. ²⁰ Ti ma ndian kùu tatá ndi taji'na jāka'nu na ma Ndioo ma yuku tikan niku, va ndyo'o ndian judíu, kàti ndo ña ma ñuu nuu iyo yi ña jaka'nu yo ra kùu ma ñuu Jerusalén —kàti ña.

²¹ Ta Jesuu nāka'an ra te'en:

—Na chinuniun ña kà'in, vati chani chaa ma ora ña ni jaka'nu ndo ma Racha'nu Tatá yo, ta na tüva iyo yi ña kichi ndo ma tichi ku'u yuku i'ya, ta ni ma ñuu Jerusalén ña jàka'nu yo ra ndia. ²² Ta ndyo'o ndian ñu'u' Samaria töve nàkoto va'a ndo nda ra kùu ma ra jàka'nu ndo, va ndyu'u ndian judíu, nàkoto ndi nda ra kùu ma

ra jàka'nu ndi, ti ma tu'un kà'an naja kua jàkakú Ndioo ñivi, ìyo yi chi'in ma ndian judíu. ²³ Va vitin chani chaa ma ora, ña ndisaa ma ndian kùu ñivi ña jàka'nu ndicha kuii ma Tatá yo, ni jaka'nu na ra takua kùu ra, chi'in ndisaa anima na, jà'a ma Tati Í Ndioo, ti takan kùuni Ndioo ña jà'a ma ndian jàka'nu ra. ²⁴ Vati tati kùu Ndioo, yakan va ma ndian jàka'nu ra ndicha, ìyo yi ña ja'a na yi chi'in ndisaa anima na, jà'a ma Tati Í Ndioo.

²⁵ Ta ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Yu'u chìtoi ña ni kichi ma ra Mesías ña (kùuni yi ka'an yi Cristu,) ra tachi Ndioo, ta ora ni kichaa ra ni katitu'un ra tandi'i ma naja kua kùu yi nuu yo —kàti ña.

²⁶ Ta Jesuu nāka'an ra te'en:

—¡Yu'u ra kà'an chi'un kùu ma ra Cristu!

²⁷ Ta juuni ma ora ikan chākoyo ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ta ndava yū'vi ndra ña nàtu'un Jesuu chi'in ma ña'a ikan. Ta nī'in ndra na tōve nī chikatu'un ndra nuu ra, nayi chikatu'un ra nuu ña, ta naja nàtu'un ra chi'an.

²⁸ Ta ma ña'a ikan ndākoan ma kii ña nda'a' ña, tajan endee chīnuan kuà'an ña ma ñuu ña, ta ma ikan te'en nāka'an ña chi'in ma ñivi ñuan:

²⁹ —¡Na'a ndo na ko'o kunde'o ma ra kātitu'un nui cha'a' tandi'i ma ña jà'i! ¿A yöve rakan kùu Cristu?, kùuni ndo.

³⁰ Takan kūu ta kēe ndio ma ñivi kuà'an na chi'an ta ora chani chaa ndio na nuu ndaa ma Jesuu. ³¹ Ta kīcha'a kà'an ma ndra jàkua'a chi'in ra, jànini ndra ra chi'in tu'un i'ya:

—Yo'o Matru, kachi ita'vi ma ña chàchi ndi —kàti ndra.

³² Va rakan nāka'an ra te'en:

—Cha ìyo ma ña ni kachì va ndyo'o na töve nàkoto ndo yi —kàti ra.

³³ Takan kūu, yakan va ma ndra jàkua'a chi'in ra kīcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra te'en:

—¿A ìyo ndian kīchi ndàka ma ña kachi ma Jesuu?, kùuni ndo.

³⁴ Va ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ña chàchì kùu yi ña na ja'i ndisaa tiñu chà'a ra tachi yu'u ta jàchinui yi takua kùuni ra.

³⁵ Vitin ndyo'o kà'an ndo ña kùmani kumi ga yoo ta kuta'an ma ora ña ndàki'in ndo ma ndatiñu ña tachi ndo, va yu'u kà'in chi'in ndo ña na ja'a ndo kuenda ma nuu kàa ma ndatiñu ndo, vati cha kēta ora va'a ña ndàki'o yi vitin. ³⁶ Taku ma ra ndàki'in ndatiñu nì'i ra ma ya'vi ra ta ma ndatiñu nī'i ra, kùu yi ña na koo endeeni ma ñivi. Yakan va ma ra tachi chi'in ma ra ndàki'in indukuni sii kùuni ndra cha'a' ma ndatiñu nì'i ndra. ³⁷ Ndicha kuii kùu ma tu'un ña kà'an te'en: “Ti ma ra tachi, siin kùu ra kua ma ra ndàki'in ma ndatiñu.” ³⁸ Yu'u kùu ma ra tachi ndo ña kùu ndaki'in ndo ma ndatiñu, ña tüvi nī nde'e ndo tundo'o chi'in yi, ti ma ndian ndē'e tundo'o chi'in yi kùu inga na, va ndyo'o kùu ndo ma ndian kīndoo va'a chi'in ndatiñu ikan, vaji ni'i jatiñu inga na cha'a' yi.

³⁹ Takan kūu ta kua'a' va'a ma ñivi ndòyo ma ñuu ikan ña ìyo kuenda ñu'u' Samaria, kīcha'a na chìnuni na ma ña kà'an ma Jesuu, ta cha'a' ma ña kà'an ma ña'a' ikan chi'in ma ñivi, vati kà'an ña ña kātītu'un Jesuu nuu ña tandī'i ma ña jā'a ña. ⁴⁰ Takan kūu ta ora chāa ma ndian ñu'u' Samaria ma nuu ndaa Jesuu, chīkan na nuu ra ña na kindoo ra chi'in na ma ñuu ikan. Yakan va

Jesuu, kīndoo ra chi'in na uvi kivi. ⁴¹ Ta nduva'a kuii ga kua'a' ma ñivi kīcha'a na chìnuni na tu'un Jesuu ora chīni na ña kà'an ra. ⁴² Ta kīcha'a na kà'an na chi'in ma ña'a ikan te'en:

—Ji'na chìnuni ndi tu'un Jesuu cha'a' tu'un kà'an yo'oni niku, va vitin nda maa ndi cha chīni ndi ma ña kà'an ra'ya, ta chìto kachin ndi ña ra'ya kùu ma Cristu, ra vàchi jakakú ma ñivi ma ñuñivi i'ya.

Jesuu jànda'a ra se'e iin ra jàtiñu kuenda ma rey

⁴³ Ta ora cha yā'a ndio uvi kivi, tajan kēe ndio ra ma ñu'u' Samaria ta kuà'an ra ma iti' ñu'u' Galilea. ⁴⁴ Vati juuni maa ma Jesuu kātitu'un ra ña ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, na töve tiñu'u na ra ma ñuu maa ra. ⁴⁵ Ta ora chāa ra ma ñu'u' Galilea, chā'a ñivi ikan ña na ndoo ra chi'in na, ti ma ndian ñu'u' Galilea chā'an na ma ñuu Jerusalén ora chìyo viko Pakua ma ikan niku, ta takan kùu yi ña ndē'e na tandi'i ma ña va'a ña jā'a Jesuu ma ñuu Jerusalén.

⁴⁶ Tajan kēe ndiko Jesuu kuà'an ra iti' nuu, nda kati chāa ra ñuu Caná ña ìyo kuenda ma ñu'u' Galilea, nuu jāndaku ra ma takuii ña na kùu ra'vinu. Ta yatini ñuu ikan ìyo iin ra jàkuu tiñu nuu ma ra kùu rey, ña ku'vi se'e ra kàndii ra ma ñuu Capernaum. ⁴⁷ Tajan ora chìto ra ña kēe Jesuu ma ñu'u' Judea, ta chāa ra ma ñu'u' Galilea, ikan chāa ra ma nuu ndaa Jesuu, ta kīcha'a ra jànini ra ra ña na ku'un ra chi'in ra ñuu ra, ta janda'a ra ma ra se'e ra ña chani kuvi, ña kàndii ve'e ra.

⁴⁸ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o chi'in ñivi ñuun, tu töve ndè'e ndo ku'va chi'in ma ndatu jà'i, na töve chìnuni ndo ña kà'in.

⁴⁹ Va ma ra jàtiñu kuenda ma ra kùu rey te'en nāka'an tuku ra chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu na ja'un ñamani ta ku'un chi'in ve'i, antea ña kuvi ma ra se'i —kàti ra.

⁵⁰ Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na ku'un ve'un, ti ma ra se'un cha ndā'a ra —kàti Jesuu.

Tajan rakan chìnuni ra ma ña kā'an Jesuu, ta kēe ndio ra kuà'an ra ve'e ra. ⁵¹ Ta ma tichi iti' kuà'an ra chikuta'an ra ma ndra kùu musu ra, ta kīcha'a ndra kà'an ndra te'en chi'in ra:

—Ma ra se'un cha ndā'a ra —kàti ndra.

⁵² Tajan te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ma ndra kùu musu ra, ña nda ora kùu yi ña kīchi va'a kùuni ma ra se'e ra. Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Iku kaa iin chani'ini kēe ma kà'ni ra —kàti ndra.

⁵³ Tajan chā'a ndio tatá ma ra ku'vi kuenda ña juuni ma ora ikan, kùu ma ora ña kā'an ma Jesuu te'en chi'in ra: “Ma ra se'un cha ndā'a ra.” Yakan va kīcha'a ndio ra chìnuni ra ma ña kà'an Jesuu chi'in ndisaa kuii ma ñivi ra ndia. ⁵⁴ Ña'a kùu ma ndatu uvi ña jā'a Jesuu ora kēe ra ma ñu'u' Judea ta chāa ndiko ra ma ñu'u' Galilea.

5

Jesuu jànda'a ra iin ra cha'a pe'lu ñuu Betesda

¹ Ta ora ya'a ña kùu takan, chīyo iin viko jā'a ma ndian judíu, ta Jesuu kēe ra kuà'an ra ma ñuu Jerusalén. ² Ta ma tichi ma ñuu Jerusalén,

yatin ma nuu ìyo ma yuve'e ma nuu yà'a ma mvechala, ìyo iin mini nuu ka'ìin takuii, ña chi'in tu'un hebreu nàni yi Betesda, ta ìyo u'un corredor yi. ³ Ta ma ikan kàndoyo kua'a' va'a ma ndian kùkue'e, tava kùu ma ndian kuaá, ndian cha'a yutun chi'in ndian cha'a pe'lu, ña ndàtu na na kandaa ma takuii. ⁴ Vati iin ma tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo chàa yi ma nuu ìyo ma soko ikan, ta jàkanda yi ra', ta ma ndian nunuu ña kì'vi ma tichi ra', ma ora kandaa ra', ta numini ndà'a na jà'a ra' chi'in nda nuu kue'e nikuuni ña ndo'o na. ⁵ Ta tañu ma ndian kùkue'e kàndoyo ikan, ìyo iin ra ña ku'vi ra cha ìyo iin oko cha'un uni kuiya ña ku'vi ra. ⁶ Ta ora ndē'e Jesuu ña kàndii ra ma ikan, tajan chā'a ndio ra kuenda ña cha ìyo kua'a' kuiya ña ku'vi ra, ta te'en chīkatu'un ra nuu ma ra kù'vi:

—¿A kùuniun nda'un? —kàti ra.

⁷ Ta ma raku'vi te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, na töve ìyo yo kuu tindee yu'u ña tì'i na yu'u tichi soko ikan ora jàkanda ma tati ra'. Ta nàni ora kùunì ki'vi tichi ra' ora kandaa ra', ta java tuku na ji'na kì'vi kua mai —kàti ra.

⁸ Yakan va te'en nāka'an ndio ma Jesuu chi'in ra:

—Na ndetaun ta kani'un yuvi kixiun ta ku'un ve'un —kàti Jesuu.

⁹ Tajan ma ora ikani ndā'a ma ra kùkue'e ikan, ta kāni'i ra ma yuvi ra, ta ndēta ra ta kīcha'a ra chika ra. Va tava kivi nindeo kùu yi ma ora ndā'a ra jà'a Jesuu, ¹⁰ yakan va ma ndian judíu, te'en nāka'an na chi'in ma ra ndā'a ikan:

—Yo'o xaa, kivi nindeo kùu yi, ta cha'a' yakan kùu yi ña na töve va'a jà'un ña ndisoun yuviun chàkunuun —kàti na chi'in ra.

¹¹ Tajan ma ra kùkue'e ikan, te'en nāka'an ra chi'in ma ndian judú:

—Ma ra jānda'a yu'u te'en kā'an ra chi'in: “Na kani'un ma yuvi kixiun ta na ku'un ve'un”, kàti ra chi'in —kàti ra.

¹² Tajan ma ndian judú te'en kīcha'a na chikatu'un na nuu ma ra ndā'a.

—¿Yo kùu ma ra kā'an ña na kani'un ma yuviun, ta ndètaun ta kù'un chi'in yi? —kàti na chi'in ra.

¹³ Va ma ra chikatu'un nuu ma ra ndā'a, na töve chito ra nda yo kùu ma ra jānda'a ra, vati Jesuu cha jāchika ra ra tañu ma ñivi kua'a' ka'in ma ikan. ¹⁴ Takan kuu ta ora cha ya'a ña kuu takan, tajan chikuta'an ndio Jesuu ma ra jānda'a ra tichi kora veñu'u ka'nu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Vitin ña cha ndā'un, na jā'a gaun ma kuati, koto nde'un tundo'o ka'nu ga —kàti Jesuu chi'in ra.

¹⁵ Ta ora chinu kā'an ma Jesuu takan chi'in ma ra ndā'a, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, ta kātitu'un ndio ra nuu ma ndian judú ña Jesuu kùu ma ra jānda'a ra, kàti ra. ¹⁶ Ta cha'a' ña jānda'a ma Jesuu ma ra ku'vi ikan, yakan va ndikun ma ndian judú ka'ni na ra, ti naja jā'a ra ma tiñu ikan ma kivi ña nindeo. ¹⁷ Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Taku ma Tatái nda kivi nindeo endeeni jàtiñu ra, yakan va yu'u takan jàtiñui ndia —kàti Jesuu chi'in na.

¹⁸ Yakan va ma ndian judúu numiga kùuni na ka'ni na ma Jesuu, vati na yöve uvaa ma kivi ña nindeneni yo jànda'a ra ma ñivi, ti juuni kà'an ra ña Ndioo kùu ma Tatá maani ra, ta takan jando induku ra ra chi'in ma Ndioo.

Nuu chà'nda ma ra kùu se'e Ndioo tiñu

¹⁹ Tajan nāka'an ma Jesuu te'en:

—Ndicha va'a ña kà'in, ña na kùu ja'a yu'u ra kùu Se'e Ndioo ni'iin tiñu ña ma'iin ni, tuva töve ndē'i naja kua jà'a ma Tatái. Vati ndisaa tiñu jà'a Tatái, indukuni kua ikan jà'a yu'u ra kùu Se'e ra yi ndia. ²⁰ Vati ma ra kùu Tatái kùuni ra nde'e ra yu'u ra kùu Se'e ra, ta tandi'i ma ña jà'a ra jàna'a ra nui. Ta iti' nuu, ni jana'a ra tiñu ka'nuga nui, ta ma ora ni nde'e ndo yi ndava ni ku'un tati ndo. ²¹ Vati takua ma ra kùu Tatái jànataku ra ndian ndií, ta chà'a ra ña na koo ndito ndiko na, juuni takan jà'a yu'u ra kùu Se'e ra, ti chà'i ña na koo ndito ma nda ndian kùuni mai ndia. ²² Vati ma ra kùu Tatái töve jàkutuni ra kuati ma ñivi, ti chā'a ra ma ndatu ikan nuu yu'u ra kùu Se'e ra ña na jakutunī kuati na, ²³ ikan na tiñu'u tandi'i na yu'u takua tiñu'u na ma ra kùu Tatái. Vati ma ndian töve tiñu'u yu'u, kùuni yi kà'an yi ña juuni töve tiñu'u na ma ra kùu Tatái, ra tāchi yu'u ndia.

²⁴ 'Ndicha va'a, ma ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian tàso'o ma tu'un kà'in, ta chìnuni na ña jà'a ma ra tāchi yu'u, cha ìyo ndito na endeeni, ta töva ni ku'un na andaya' cha'a' ma kuati na, ti vaji cha chī'í na jà'a ma kuati na niku, va vitin cha nātaku ndiko na. ²⁵ Ndicha va'a, ma ña kà'in chi'in ndo ña cha kēta ma ora, ta vitin kùu yi

ña ma ndian cha chī'í na jà'a ma kuati jā'a na, ni kuni na tati yu'u, ra Se'e Ndioo, ta tu jachi'in na yi, ni ni'i na nuu koo ndito ndiko na. ²⁶ Vati takua ma ra kùu Tatái ìyo ndito maa ra takani, juuni takan chā'a ra ndatu nuu yu'u ra kùu Se'e ra ña kùu koo ndito mai takani ndia. ²⁷ Ta juuni chā'a Tatái ndatu nui ña kùu jakutunì kuati na, cha'a' ña kùu ra Se'e ñivi tāchi Ndioo. ²⁸ Ta koto yū'vi ndo cha'a' ma ña kà'in i'ya, vati ni keta iin kivi ña ni kuni ma ndian ndii nda ma nuu ñaña na ma tu'un ña ni ka'in. ²⁹ Ta tandi'i ma ndian jā'a ma ña va'a, ni nataku ndiko na, ta koo ndito ndiko na endeeni chi'in Ndioo, va ma ndian jā'a ña töve va'a, ni nataku na, va kuenda ña ku'un na andaya'.

Nuu kà'an Jesuu cha'a' ma ndian kà'an kuenda ra

³⁰ 'Ta yu'u na kùu ja'i ma ña kùuni mai tuva Ndioo töve kùuni ra ña jà'i yi, ti ma takua kà'an ra chi'in, ta takan jàkutunì. Ta iin ña ndaa kùu yi ora jàkutunì, vati na töve jà'i ma ña kùuni mai, ti ma ña jà'i kùu ma ña kùuni ma Tatái ra tāchi yu'u. ³¹ Tu yu'u kà'in cha'a' juuni mai, na töve kùu ka'an yo ña ndicha kùu yi ora ki'o ku'va yi. ³² Va ìyo inga ra kàtitu'un nuu ma ñivi cha'i, ta chitoi ti ña ndicha kùu ma tu'un kà'an ra. ³³ Ndyo'o tāchi ndo iin ra kùu tatun ña na kundakatu'un ra nuu Xuva cha'i. Ta rakan kàtitu'un ra ma tu'un ndaa. ³⁴ Va yu'u na töve chiniñu'i ña kà'an nĩiin ñivi ìyo ñuñivi cha'i. Vati tu kà'in takan chà'a ra kùu yi kuenda ña na chinuni ndo tu'in, ikan na jakakú Ndioo ndo. ³⁵ Ta ndicha ña Xuva kùu ra takua kùu iin ñu'ú

ña ndu'vania tiin yi ta jàndondichin yi. Ta ndyo'o chàta'ani ndo yi ma tiani tiempu ña ndē'e ndo yi. ³⁶ Va ka'nuga kùu ma tu'un ña kà'an yu'u kua ma tu'un ña kà'an Xuva. Vati ndisaa ma tiñu ka'nu chā'a ma Tatái ña jàchinui, yakan kùu ma ña jà'i. Ta cha'a' yakan kùu yi ña kùuni yi ka'an yi, ña ndicha kuii ña ma Tatái tāchi yu'u. ³⁷ Ta juuni ma Tatái ra tāchi yu'u, kà'an ra cha'i, vaji ndyo'o takā'an kuni ndo ma tati ra, ta ni kùu ndē'e ndo ra. ³⁸ Va ma tu'un ra na tüvi chà'a ndo ña koo yi tichi anima ndo, ti tüvi chìnuni ndo nī cha'a ña kà'an ma ra tāchi ma Tatái ndia. ³⁹ Taku ndyo'o, ya'a jàkua'a ndo ma tutu Ndioo, ti chànini ndo ña tu jà'a ndo takan, ta ni ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni kùuni ndo, va tüvi chito ndo ña ma tu'un ìyo nuu yi kùu ma tu'un kà'an cha'i. ⁴⁰ Va ndyo'o na töve kùuni ndo chinuni ndo ma tu'in, ta tu chìnuni ndo yu'u niku, kùu ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni ch'i'in Ndioo.

⁴¹ 'Taku yu'u na töve chiniñu'i ña na jàka'nu ma ñivi yu'u. ⁴² Ta juuni cha nàkoto va'i ndo, ña na töve kùuni ndo nde'e ndo Ndioo ndia. ⁴³ Yu'u vāchi tiñu nuu ma ra kùu Tatái, ta ndyo'o na töve k'i'in kuenda ndo yu'u. Va tu kichaa inga na ña kà'an na juuni chi'in sivi maa na, ña kà'an ndiakan, va ni jachi'in ndo. ⁴⁴ Ta ndyo'o töve ndicha ña chìnuni ndo tu'in, ti ma ña jà'a ndo kùu yi, ña jàka'nu ndo juuni ma ta'an ndo, ta töve nànduku ndo a jà'a ndo ma ña kùuni ma uvanuu Ndioo ña na ja'a ndo, ta ikan kùu ni'i ndo nuu ra ña na tiñu'u ra ndo. ⁴⁵ Ta koto nākanini ndo ña yu'u ni tisokuatī ndo nuu ma ra kùu Tatái, vati ma ra tisokuati ndo nuu Ndioo kùu juuni ma

Moisés, nuu ndàtu ndo ña ni jakakú Ndioo ndo cha'a' ña chìnuni ndo ma tu'un tãa ra. ⁴⁶ Vati tu ndicha ña chìnuni ndo ma tu'un tãa ma Moisés, kùuni yi ka'an yi ña juuni iyo yi ña chinuni ndo ma tu'in ndia, vati cha'i kùu ma ña tãa ra. ⁴⁷ Va tu töve chìnuni ndo ma tu'un tãa Moisés, ikan chà'i kuenda ña töve chìnuni ndo tu'un kà'in ndia —kàti Jesuu chí'in ndian judíu ikan.

6

Nuu chà'a Jesuu ña chàchi u'un mii ñivi
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Takan kùu tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra inga chiyo yu'u tañu'u Galilea, ña juuni kà'an na ña nàni yi tañu'u Tiberias ndia. ² Ta nduva'a kuu kua'a' ñivi kuà'an chata Jesuu, vati ndè'e na ma ndatu chí'in seña ña jà'a ra, ña jànda'a ra ma ndian ku'vi. ³ Tajan ndāa ndio Jesuu kuà'an ra iin nuu chiki, ta ora chāa ndio ra ikan, tajan chūnandi ndio ra chí'in ma ndra jàkua'a chí'in ra. ⁴ Ta ma viko Pakua ña jàka'nu ma ndian judíu ti cha vàchi kùyatín yi. ⁵ Ta ora kāni'i Jesuu nuu ra te'en tikan, ta ndē'e ra ña ya'a ga kua'a' ñivi vàchi chata ra, tajan te'en nāka'an ndio ra chí'in Lipe:

—¿Ndanu ko'o kujata yo paan ña kachi tandi'i ma ñivi i'ya? —kàti ra.

⁶ Va chikatu'un maani ma Jesuu takan nuu ma Lipe nde'o naja kua kati ra cha'a' yi, kùuni Jesuu, vati cha chito va'a Jesuu nayi kùu ma ña ni ja'a ra. ⁷ Tajan ma Lipe te'en nāka'an ra:

—Ni ma xu'un' ña jàkanaa yo uvi cientu kivi ña jàtiñu yo, na kēta yi ña jàta yo kua'a' ma paan, ta

nàta'vi yo ita'vi ita'vi yi nuu ta'ii'in ma ñivi ikan —kàti ra.

⁸ Tajan inga ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra nàni André, ra kùu yani Simón Petu', te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

⁹ —I'ya ndaa iin ravali, ña ndà'a ra u'un ta'an paan, ña kūva'a chi'in cebada, ta chi'in uvi tiaka'; ¿va ndakutiñu ña'a kuenda na, ña ya'a kua'a' ñivi kùu na? —kàti ra.

¹⁰ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu:

—Na ka'un chi'in ma ñivi, ña na kunandi na ma ikan —kàti ra.

Ta ma ikan ti ya'aga kua'a' ma ita kuati kàa, tajan chūnandi ndio na. Ta iyo iin u'un mii ndra'ii kùu ndra. Ta siin kùu ma ñivi ña'a.

¹¹ Tajan kī'in ndio Jesuu ma paan, ta kīcha'a ra chikan ra ta'vindioo, nuu ma Racha'nu Ndioo cha'a' yi iti' andivi, ta chā'a ndio ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, ña na nata'vi ndra yi nuu ma ñivi. Ta indukuni takan jā'a ra chi'in ma tiaka' ndia. Tajan chāchi na naja kua kùuni maa na. ¹² Ta ora chītu tichi na, tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na jati'vi ndo ma ña chākoso, ikan na töve tivi nī'in nakuyi, —kàti Jesuu.

¹³ Tajan jāti'vi ndio ndra ma ña chākoso, ta jākutu ndra uchi uvi ga ta'an tuka ma paan chi'in ma ña chākoso jā'a ma ndi u'un paan ña kūva'a chi'in cebada. ¹⁴ Takon kūu ta ora ndē'e ma ñivi ma ndatu ka'nu ña jā'a Jesuu, ta te'en nāka'an na:

—Ndicha kuii ña ra'ya kùu ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra ni kichi ma ñuñivi i'ya —kàti na.

15 Va tava Jesuu chā'a ra kuenda ña tani'i kùuni na kundaka na ra ku'un ra, kuenda ña kùu ra rey, ra ka'nda tiñu nuu na. Yakan va kēe ma'iin ra kuà'an ra ma siki iin yuku sukun, ti kùuni ra koo ma'iin ra.

Jesuu chika ra nuu tañu'u

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Takan kūu ta ora cha kuaa, tajan ma ndra jākua'a chi'in Jesuu kēe ndra kuà'an ndra yu'u tañu'u. 17 Ta ikan kī'vi ndio ndra tichi iin varku, ta kīcha'a ndio ndra kèta chiyo ndra ma tañu'u, ña kuà'an ndra iti' ñuu Capernaum. Ta cha ya'a naa kùu yi. Ta ma Jesuu juuni töve ra chàa ma nuu ka'iin ndra. 18 Tajan ma tañu'u, nduva'a sukun ndàkoo nditi ra' jà'a ña ya'a ni'i chàkin ma tati. 19 Ta ora cha yā'a nduu ndra iin u'un a iñu kilometru chi'in ma varku, tajan ndē'e ndra ña chika Jesuu vèchi ra nuu takuui, ña kuàjayatin ra ra nuu kuà'an ma varku. Tajan ndrakan kīcha'a ndio ndra yù'vi ndra. 20 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—iNa yū'vi ndo, ti mai kùì! —kàti ra.

21 Tajan nduva'a kuii chīsii ndra ña cha iyo Jesuu chi'in ndra ma tichi varku. Ta nunuu ni, ta cha chàani ndra ma ñuu nuu kuà'an ndra.

Nuu nànduku ñivi ma Jesuu

22 Takan kūu ta ma inga kivi, ma ñivi kīndoo yu'u tañu'u nuu kēe ma ndra jākua'a chi'in ra chi'in ma varku, ikan chā'a na kuenda ña tüvi ndāa Jesuu chi'in ndra ma tichi varku uvanuu nia, ña ndaa ma ikan. 23 Ta ora cha yā'a ña kūu takan, tajan chāa ndio tiá kua'a' varku, ña

kīchi iti' ñuu Tiberias, yatini ma nuu chā'a Jesuu ña chàchi ma ñivi ora chā'a ra ta'vindioo cha'a' yi nuu ma Racha'nu. ²⁴ Ta ora ndē'e na ña töve ndaa Jesuu ma ikan, ta ni ma ndra jākua'a chi'in ra, tajan ndāa ndio na tichi ndrun, ta kēe na kuà'an na kuànanduku na Jesuu iti' ñuu Capernaum.

Jesuu kùu ra takua kùu ma paan ña jà'a ña na koo ndito yo indeeni

²⁵ Ta ora nāta'an na Jesuu ma inga chiyo yu'u tañu'u, ta te'en nāka'an na chi'in ra:

—Yo'o matru, ¿nda ora kīchaun nde've? —kàti na.

²⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ndyo'o nànduku ndo yu'u, cha'a' ña chàchi ndo nda kati chitu tichi ndo jā'i, ta yöve cha'a' ña kì'in kuenda ndo, ta kùtunini ndo nda kuenda kùu ma ndatu ña chā'a Ndioo nui ña jà'i. ²⁷ Na jàtiñu ndo cha'a' ma ña kachini ndo, ma ñuñivi i'ya, vati yakan numini ndi'i yi. Na jatiñu ndo va cha'a' ma ña kachi ndo, ña ku'va nuu koo ndo endeeni chi'in Ndioo. Ti ma ndayu ikan kùu ma ña ni ku'va ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo kachi ndo, vati rakan kùu ra kāchin ma Ndioo, ña jà'a ra yi.

²⁸ Ta te'en kīcha'a ndio ma ñivi chīkatu'un na nuu Jesuu:

—¿Nayi iyo yi ña ja'a ndi, ta kùu jachinu ndi ma tiñu kùuni Ndioo ña ja'a ndi? —kàti na.

²⁹ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Uvanuu ma tiñu ka'nu ña kùuni Ndioo ña jà'a ndo, kùu yi ña na chinuni ndo ma tu'un kà'an yu'u, ra tāchi ra —takan kàti Jesuu.

³⁰ Tajan ma ñivi te'en nāka'an na chi'in ra:

—Tuva takan kùu yi, ¿nda ndatu ka'nu kùu jana'un nuu ndi, ikan ora nde'e ndi yi, ta chininu ndi ma tu'un kà'un? ¿Ta nda tiñu kùu ma ña jà'un? ³¹ Ma ndian kùu ñivi ndi ña chīyo taji'na, chāchi na ma ña kuichin ña nàni maná, ma tichi ku'u niku, vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: “Iti' andivi jākoyo ra ma paan chàchi na” —kàti na.

³² Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo: ña na yöve Moisés kùu ra ña chā'a ra ma paan kāchita iti' andivi chāchi ndo taji'na, ti ma Tatái kùu ra chā'a yi ta nda vitin chà'a ra yi ndia. Ta ma paan chà'a ra kùu ma ña ndicha ña vāchi iti' andivi. ³³ Vati ma paan ña chà'a ma Ndioo nuu yo vāchi yi iti' andivi, ta jà'a yi ña endee koo ndito ma ñivi ìyo ñuñivi.

³⁴ Tajan te'en chīkan na nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na ku'vaun ma paan i'ya kachi ndi nani kivi —kàti na.

³⁵ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Yu'u kùu ma paan ña chà'a ña koo ndito ndo endeeni. Ta ma ndian vāchi nui, na tüva ni kusoko na, ta ma ndian chìnuni ña kà'in, na tüva ni natii na takuii ndia. ³⁶ Va tava cha kā'in chi'in ndo, ña vaji cha ndè'e ndo yu'u, na töve chìnuni ndicha ndo ma tu'in. ³⁷ Ta tandi'i ma ndian chā'a ma Tatái nui, ndiakan kùu ma ndian vāchi nui. Ta ma ndian vāchi nui ni ku'vai ña ki'vi na iti' kuà'in. ³⁸ Vati yu'u töve kīchi iti' andivi, kuenda ña jà'i ma ña kùuni mai, ti yu'u kīchai va kuenda ña jà'i tandi'i ña kùuni ma Tatái, ra tāchi yu'u.

³⁹ Ta ma tiñu ña töve kùuni ma Tatái, ra tāchi

yu'u ña jà'i, kùu yi ña, koto jākunai nī'iin ma ñivi ña chā'a ra nui, vati ma ña kùuni ra ña jà'i, kùu yi ña na janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia. ⁴⁰ Ta juuni kùuni ma ra tāchi yu'u ña tandi'i ma ndian nde'e yu'u ra kùu Se'e ra, ta chinuni na ma tu'un kà'in, ni koo ndito na endeeni jà'i, ta juuni yu'u, ni janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia ndia.

⁴¹ Cha'a' ña'a kùu yi ña ma ndian judíu kīcha'a na chātu'un na ra, cha'a' ña kā'an ra tu'un i'ya: “Yu'u kùu ma paan ña kīchi iti' andivi.” ⁴² Ta ma ndian judíu te'en nāka'an na:

—¿A yöve Jesuu i'ya, kùu ra se'e Kusé? Ndicha ña juu ra kùu ra, ti nākoto va'a yo ma tatá ra chí'in ma'á ra. ¿Ta chíto naja kà'an ra ña kīchi ra iti' andivi?

⁴³ Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chí'in na:

—Na jaña ndo ña chātu'un ndo. ⁴⁴ Nī'iin ñivi, na kùu kichi na nui, tu yöve Tatái ra tāchi yu'u kùu ra ña chàki'in ra na. Ta yu'u kùu ña ni janatakui ndiakan ma kivi nuu ndi'i nia. ⁴⁵ Vati nuu ma tutu Ndioo ña tã ndra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo te'en kà'an yi: “Ndioo ni jana'a ra nuu tandi'i ma ñivi”, kàti yi. Cha'a' yakan kùu yi ña tandi'i ma ndian chini tu'un kà'an ma Racha'nu Ndioo, ta jàchi'in na ma ña kà'an ra. Ndiakan kùu ndian vāchi nui.

⁴⁶ 'Ma tu'un kà'in töve kùuni yi ka'an yi ña iyo ñivi ña cha ndē'e na ma Tatái, ti uvanuu ma ra cha ndē'e ra, kùu yu'u, ra chíyo chí'in ra. ⁴⁷ Ndicha va'a ña kà'in, ña ma ndian chìnuni ma tu'in, endee iyo ndito na. ⁴⁸ Ta yu'u kùu ma paan ña jà'a, ña na koo ndito yo endeeni. ⁴⁹ Ma ndian kùu ñivi ndo ña chíyo taji'na, chí'í na vaji chāchi

na ma ña kuichin ña nàni maná, ma tichi ku'u.
⁵⁰ Va yu'u kà'in chi'in ndo, cha'a' inga tuku ma paan ña vàchi iti' andivi, ta yakan, ti tu ìyo nda ndian chàchi yi, na töve ch'í na. ⁵¹ Va yu'u kà'in chi'in ndo ña yu'u kùu ma paan ndito ña kichi iti' andivi, ta nda ndian nikuuni ña chàchi ma paan i'ya, ni koo ndito na endeeni chi'in Ndioo. Ta ma paan ña ni ku'vai nuu na kùu ma kuñui, ikan na kuu koo ndito tandi'i ma ndian ìyo ñuñivi.

⁵² Tajan ma ndian judúu te'en kīcha'a na kànita'an yu'u na chi'in juuni maa na:

—¿Naja kua kùu yi, ña kùuni ra ku'va ra ma kuñu ra kacho?, kùuni ndo —kà'an na.

⁵³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña tu töve chàchi ndo kuñu ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ta töve ch'í na ndo ma ní ra, na töve ni ni' ndo nuu koo ndito ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo.
⁵⁴ Yakan va ma ndian chàchi ma kuñui, ta ch'í na ma nij, ndiakan endee ìyo ndito na, ta yu'u ni janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia. ⁵⁵ Vati ma kuñui kùu ma ndayu va'a, kuenda ña kacho, ta ma nij kùu ra' iin ña va'a ko'o yo ndia. ⁵⁶ Ti ma ndian chàchi ma kuñui, ta ch'í na ma nij, induku ìyo na chi'in, ta yu'u, induku ìyoi chi'in na ndia. ⁵⁷ Vati tava ma Tatái, ra tāchi yu'u, ra takani ìyo kùu ra, yakan va juuni ra ndito kùu takua kùu ra, cha'a' yakan kùu yi ña ìyo ndatui ña kùu ja'i ña na koo ndito tandi'i ndian chàchi ma kuñui ndia. ⁵⁸ Va yu'u kà'in cha'a' ma paan nūu iti' andivi. Vati ma paan ikan töve indukuni kùu yi takua kùu ma ña nàni maná, ña chāchi ma ndian kūu ñivi ndo ndian chīyo taji'na, ti

ndiakan chī'í na vaji chāchi na yi. Va ma ndian chāchi ma paan ña kīchi iti' andivi, ni koo na indeeni. ⁵⁹ Takan kā'an Jesuu nuu ma ñivi ma ora jāna'a ra tichi veñu'u ñivi judíu, ña ndaa ma ñuu Capernaum.

Nuu kàtitu'un Jesuu nayi kùuni ma ña koo ndito yo indeeni ka'an yi

⁶⁰ Takan kùu ta ora chīni ma ndian chākunuu chata Jesuu ma tu'un i'ya, tajan te'en nāka'an na:

—Ya'a ga ndetiñu jàchi'o ma tu'un kà'an ra'ya. ¿Nda ndian kùu ma ndian ni jachi'in ma ña kà'an ra, ña kua kà'an ra takan?, kùuni ndo —kàti na.

⁶¹ Ta ora chā'a ndio Jesuu kuenda ña chātu'un na ra, tajan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ta, ¿naja töve chàta'ani ndo ma ña kà'in?

⁶² ¿Nayi ja'a ndo, tuva nde'e ndo yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ña ndàa ndiko ra ku'un ra ma nuu chīyo ra niku? ⁶³ Ma Tati Íí Ndioo jà'a ña kùu koo ndito ndo endeeni, ta ndisaa ña kùu ja'a ndo chi'in ma kuñu ndo, töve nda kuenda yi. Vati ma tu'un kàtitu'in nuu ndo jà'i yi chi'in ma Tati Íí Ndioo. Ta tu'un ikan chà'a yi, ña na koo ndito ndo endeeni chi'in ra. ⁶⁴ Va iyo uvi uni ndo ña töve chìnuni tu'in —kàti Jesuu.

Takan kà'an Jesuu, ti takani cha ch̀to ra nda ndian kùu ma ndian töve chìnuni tu'un ra, ta nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'a' ra ndia.

⁶⁵ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha'a' yakan kùu yi ña, cha kā'in chi'in ndo, ña nī'iin na, na kùu kichi na nui, tuva yöve ma Tatái kùu ma ra ji'na ña chā'a ra yi nuu na.

⁶⁶ Takan kūu ta nda ma ora ikan, kua'a' ma ndian chàkunuu chi'in Jesuu niku, jāña na ña chàkunuu na chi'in ra. ⁶⁷ Tajan te'en chikatu'un ndio Jesuu nuu ma ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿A ndita'an ndo kùuni ndo ku'un ndo, takua jā'a ndiakan? —kàti Jesuu. ⁶⁸ Tajan ma ra nàni Simón Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, cha chito va'a ndi ña töve iyo inga yo nuu ku'un ndi. Vati uvanuu maun kùu ra kà'an naja kua kùu ni'o nuu koo ndito yo endeeni. ⁶⁹ Ta ndyu'u kīcha'a ndi chìnuni ndi, ta nàkoto ndi, ña yo'o kùu ma ra kùu Cristu, ra Se'e Ndioo ndito.

⁷⁰ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿A chàku'uni ndo ña yu'u kùu ma ra kàchin ma ndi uchi uvi ta'an ndo? Va vaji takan kùu yi, iyo iin ra tañu ndo ña kùu kui'na —kàti Jesuu.

⁷¹ Ma ora kā'an Jesuu ma tu'un i'ya, chànini ra cha'a' ma Juda, ra kùu se'e Simón Iscariote, ti chito Jesuu ña ni xikoña'a ra cha'a' ra nuu ñivi, vaji iin ra iyo tañu ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in Jesuu kùu ra.

7

Ma ndra yani Jesuu, na töve chìnuni ndra ma tu'un kà'an ra

¹ Takan kūu ta ora yā'a ña kūu takan, tajan kēe ndio Jesuu chàkunuu ra, ta ñuu, ta ñuu, ma iti' ñu'u' Galilea. Vati na kùuni ga ra chikoni'i ra ma ñu'u' Judea, ti ndikun ma ndian judíu ka'ni na ra. ² Ta tava cha vàchi kuyatin ma kivi ña ni

kuu ma viko lomara, ña jàka'nu ma ndian judíu nani kuiya. ³ Tajan ma ndra yani Jesuu, te'en nàka'an ndra chi'in ra:

—Na keun ma ñu'u' Galilea, ta ku'un ma iti' ñu'u' Judea, ikan ma ndian jàkua'a chi'un ña ìyo ndakan, na nde'e na ma tiñu jà'un ndia. ⁴ Vati nĩ'iin yo kùuni yo ña nakoto ma ñivi yo, cha'a' ma ña va'a jà'a yo, tüvi ìyo yi ña ja'a xe'o yi. Yakan va tu ndicha ña ra jà'a tiñu va'a kùun, na ja'un yi nuu ndè'e tandi'i ma ñivi ìyo ñuñivi. —Takan kàti ma ndra yani ra.

⁵ Takan kàti ndra, ti ni ma ndra yani Jesuu, na töve chìnuni ndra ma ña kà'an ra ndia. ⁶ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Takä'an chaa ma ora ña kùu ku'vai ña na nakoto na yu'u, va kuenda ndyo'o, nda ora nikuuni, va'a yi kuenda ndo. ⁷ Vati ma ndian ìyo kuenda ma ñuñivini, na töve nda cha'a' kùxaani na nde'e na ndo, va yu'u, ndicha ña ìyo nda cha'a' kùxaani na nde'e na yu'u, ti jàna'a kachin nuu na, ña töve va'a ma ña jà'a na. ⁸ Kua'an ndyo'o ma viko, vati yu'u na töve ku'in, ti takä'an chaa ma ora ña jàna'i yu'u nuu ma ñivi —kàti Jesuu.

⁹ Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta kīndoo ra ma ñu'u' Galilea.

Jesuu chàa ra ñuu Jerusalén, nuu ìyo viko nàni Lomara

¹⁰ Ta ora cha kuà'an ndio ma ndra yani ra, tajan nda ma Jesuu kēe ndio ra kuà'an ra chata ndra nuu ìyo ma viko ndia. Ta chāa ndio ra ma ikan va xe'eni. ¹¹ Va ma ndian judíu kīcha'a na nànduku na Jesuu ma nuu ìyo viko, ta te'en kīcha'a na chīkatu'un ta'an na:

—¿Ndanu chàkunu ma ra'ii ikan? —kàti na.

¹² Ta tañu ma ñivi ka'lin ikan, iyo uvi uni ma ndian chàtu'un Jesuu, ta iyo ndian kà'an te'en: “Iin ra va'a kùu ra”, kàti na. Ta iyo inga na ña kà'an te'en: “Na yöve ra va'a kùu ra, ti ra jànda'viña'a kùu ra”, kàti na. ¹³ Ta vaji takan kà'an na, va ni'iin ñivi töve kà'an na tu'un i'ya nuu ka'lin ti'vi kua'a' ñivi, koto nde'e na tundo'o jà'a ma ndian kuxini nuu ma ndian judíu.

¹⁴ Ta ma viko ikan cha kua kùu java yi, ora kī'vi Jesuu ma tichi kora veñu'u ka'nu, ta ikan kīcha'a ra jàna'a ra nuu ma ñivi. ¹⁵ Ta ma ndian judíu ndava kuà'an anima na ña kīndoo na nde'e na ra, ta te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Naja ya'a ga chito ra'ya, ta töve nī jakua'a ra? —kàti na.

¹⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ña jàna'i i'ya, yöve iin tu'un ña jāndakuu maanī kùu yi, ti ma tu'un kà'an ma ra tāchi yu'u ña jà'i kùu yi. ¹⁷ Tu iyo nda ndian kùuni ja'a ma tiñu kùuni ma Racha'nu Ndioo, kùu ku'va na kuenda, tuva ma tu'un jàna'i, kùu yi ma tu'un Ndioo, a ma tu'un jāndakuu maanī kùu yi. ¹⁸ Vati ma ndian jàna'a nuu ma ñivi chi'in ma tu'un ña jāndakuu maani na, kùuni yi ka'an yi ña jàka'nu na juuni maa na. Va ma ndian jàna'a nuu ma ñivi, ta nānduku na naja kua jàka'nu na ma ndian tāchi na. Ndiakan kùu ma ndian kà'an ma ña ndaa, ta ni'iin ñivi kùu ni'i na naja kua tisokuati na cha'a' ña jà'a na.

¹⁹ ¿A töve ndicha ña ma racha'nu Moisés chā'a ra tutu ley Ndioo nuu ndo taji'na? Va ni'iin ndo töve jàchi'in ndo ma ña kà'an yi. ¿A yöve cha'a'

yakan kùu yi ña kùuni ndo ka'ni ndo yu'u? —kàti Jesuu.

²⁰ Tajan ma ñivi te'en nāka'an na chi'in ra:

—¿A tati xaan kī'vi xiniun ña kà'un takan? ¿Yo kùu ma ndian kùuni ka'ni ñun? —kàti na.

²¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra.

—Cha'a' uvaa ma ña jā'i ma kivi nindeo, ndisaa ndo nī chata'ani ndo yi. ²² Vati ndicha va'a ña ma Moisés kùu ra ña tāchi ra ña na nakua'a ndo ka'nda ndo ñii nuu ika ma ndrakuati se'e ndo, (vaji yöve chi'in Moisés kīcha'a yi, ti takani cha vāchi ma ñivi ndo ndian chīyo tatiempu jà'a na yi) vaji ma kivi nindeo kùu yi. ²³ Ta vitin tu cha'a' ña kùuni ndo jachi'in ndo ña kà'an ma ley Ndioo ña taa ma Moisés kùu yi ña chà'nda ndo ñii nuu ika ma ndrakuati se'e ndo vaji kivi nindeo kùu yi, ¿ta naja kùxään ndo yu'u cha'a' ña jānda'i ninii ma ra ku'vi ma kivi nindeo? ²⁴ Ta koto tīsokuati ndo ma ñivi, tuva tüvi ch̀to ndaa ndo nda cha'a' kùu yi. Na ja'a ndo yi, va tuva ma ña ndaa kùu yi.

Jesuu kàtitu'un ra nda iti' kīchi ra

²⁵ Takán kùu tajan iin ma ndian iyo ma ñuu Jerusalén te'en kīcha'a na ch̀katu'un ta'an na:

—¿A yüvi ra nànduku na ka'ni na kùu ra'ya?

²⁶ Na nde'e va'a yo, ti ikan ndaa ra kà'an ra nuu tuvi ñivi, ta nī'iin ma ndra kùxini töve kà'an ndra chata ra. ¿A töve ch̀anini ndra, ña ndicha va'a, ña ra'ya kùu ma Cristu, ra tāchi Ndioo?, kùuni ndra. ²⁷ Va maa yo cha ch̀to yo ndanu kīchi ra'ya. Va taku ma Cristu, ti nī'iin ñivi töve ch̀to na nda iti' ni kichi ra ma ora ni kichaa ra —Takan nātu'un ta'an na.

28 Ta ora chīni Jesuu ña takan kà'an ma ñivi, ma ora jàna'a ra nuu na ma tichi kora veñu'u ka'nu, tajan te'en nāka'an ni'i ra chi'in na:

—¿A ndicha ña nàkoto ndo nda ra kùì, ta juuni ch̀to ndo ndanu kīchì? Va yu'u k̀uni ña na koto va'a ndo, ña yu'u töve v̀chì i'ya cha'a' ña k̀uni mai. V̀chì ti ìyo iin ra t̀chi yu'u ña töve nàkoto ndo. Ta rakan ti iin ra ndaa k̀u ra. 29 Va yu'u nàkoto va'i ra, ti kuenda ra v̀chì, ta maa ra t̀chi yu'u ndia —k̀ti Jesuu chi'in na.

30 Takan k̀u ta ora chīni ma ñivi tu'un ikan, ta k̀uni na tiin na ra, ta t̀i na ra tichi vekaa niku, va n'̀iin na nī ti'i na nda'a' na ña tiin na ra, ti takä'an chaa ma ora ra. 31 Ta ma ora ikan kua'a' na chīnuni ma ña kà'an Jesuu, ta te'en kīcha'a ndio na ǹtu'un ta'an na:

—Ma ora ni kichi ma ra k̀u Cristu, ¿a ni ja'aga ra tiá ndatu ka'nu kua ra'ya?, k̀uni ndo —k̀ti na ña ǹtu'un ta'an na.

Nuu t̀chi ma ndra fariseu ma jandaru, ña na kutiin ndra Jesuu

32 Takan k̀u ta chīni ma ndra fariseu ña kà'an xe'e na chata Jesuu, tajan j̀ndikita'an tu'un ndra chi'in ma ndra chà'nda tiñu nuu sutu, ta t̀chi ndra ma ndra jandaru ña k̀umi ma veñu'u, ña na kutiin ndra Jesuu. 33 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tia tiempuni, ni koi chi'in ndo ma nde've, ti ni chikoni'i ndikoi ku'in nuu ma ra t̀chi yu'u.

34 Tajan ndyo'o, ni nanduku ndio ndo yu'u, va na töva ni nata'an ndo yu'u, vati na töve k̀u ku'un ndo ma nuu ni chai.

35 Takan k̀u tajan ma ndian judíu, te'en kīcha'a na ch̀katu'un ta'an na:

—¿Ta ndanu ni ku'un ra'ya, ña na küu nata'an yo ra? ¿A ni ku'un ra ñuu chika nuu ndoyo ma ndian kùu ñivi yo te'en tikan tañu ma ndian griegu, ta ni jana'a ra nuu ma ñivi ìyo ikan?, kùuni ndo. ³⁶ ¿Nayi kùuni ra kà'an ra, cha'a' ña kà'an ra te'en chí'in yo ña: “Ni nanduku ndo yu'u, va na töve ni nata'an ndo yu'u, vati na töve nuu kùu ku'un ndo, kùu ma nuu ni chai”?, kàti ra —Takan kàti na ña nàtu'un ta'an na.

Ma ndian chìnuni tu'un Ndioo, ìyo ma Tati Í Ra chí'in na indeeni

³⁷ Ma kivi nuu ndi'i nia, ña ìyo ma viko ka'nu ikan, ma Jesuu chūndaa ndio ra, ta te'en nāka'an ni'i ra chí'in ma ñivi:

—Tu ìyo nda ndyo'o nàtii ndo takuui, na kichi ndo nui, ta ku'vai ra' ko'o ndo. ³⁸ Vati nuu ma tutu Ndioo, kà'an yi ña tichi anima ma ndian chìnuni ña kà'in, ni kana iin ña kàa takua kàa iin yuta ña tüvi ni ndoko, ta yakan kùu yi ña ni ja'a yi ña koo ndito ndo.

³⁹ Chí'in ma tu'un i'ya, kùuni Jesuu ka'an ra ña ma ndian chìnuni ma tu'un ra, ni koo ma Tati Í Ndioo chí'in na, vaji ma Tati Í Ndioo takà'an kichaa yi, vati takà'an ku'un ndiko Jesuu nuu ni jaka'nu ma Ndioo Tatá ra ra.

Kèsiin ñivi cha'a' ma tu'un Jesuu

⁴⁰ Ta ìyo iin ma ndian ka'iin tañu ma ñivi, ña ora chíini na ma tu'un i'ya, ta te'en nāka'an na:

—Ndicha va'a ña ra'ya kùu ma ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo —kàti na.

⁴¹ Ta inga tuku na kà'an te'en:

—Ra'ya kùu ma Cristu —kàti na.

Va juuni ìyo inga ndian kà'an te'en:

—¿A iti' ñu'u' Galilea ìyo yi ña kichi ma ra kùu Cristu, kùuni ndo, ña kà'an ndo takan? ¡Jun!
⁴² Na yöve takan kùu yi ti nuu ma tutu Ndioo kà'an yi ña, ma ra kùu Cristu ìyo yi ña kuu ra ñivi ma rey David, ta juuni ìyo yi ña kuu ra ma ra ñuu Belén, juuni ma ñuu nuu kāku ma rey David niku ndia —kàti na. ⁴³ Ta takan kūu ña ma ñivi kēsiin na jā'a ma tu'un Jesuu. ⁴⁴ Ta ìyo ma ñivi kūuni na tiin na ra, ta ku'un ra vekaa, va nī'iin na töve nī ja'a yi.

Ma ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu töve chìnuni ndra ña kà'an Jesuu

⁴⁵ Takan kūu tajan ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, chīkoni'i ndiko ndra nuu ka'iin ma ndra fariseu, chī'in ma ndra sutu ña kùxini nuu sutu, ta ndrakan te'en chīkatu'un ndra nuu ma ndra jandaru:

—¿Ta naja töve ndàka ndo ra? —kàti ndra.

⁴⁶ Tajan ma ndra jandaru te'en nāka'an ndra:

—¡Nī'iin ndra'ii töve kà'an ma takua kà'an rakan! —kàti ndra.

⁴⁷ Tajan ma ndra fariseu, te'en nāka'an ndiko ndra:

—¿A ndita'an ndo chā'a ndo ña kēña'a ra ndo ndia? ⁴⁸ ¿A cha chīnuni iin ma ndra kùxini nuu yo a ma ndra fariseu ma tu'un kà'an ra, ña kà'an ndo takan? Cha ch̀to va'a ndo ña yöve takan kùu yi. ⁴⁹ Uvanuu ma ndian chìnuni ña kà'an ra, kùu ma ndian töve nākoto ña kà'an ma tutu ley Ndioo. Ta ndiakan ti ndian kini kùu na —kàti ndra chī'in ma jandaru.

⁵⁰ Tajan ma ra nàni Nicodemo, ra juuni kùu fariseu, ra chānde'e Jesuu ma ora chanikuaa,

ndēta ndio ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra kùxini ka'iin ikan:

⁵¹ —Ma ley Ndioo ña jàka'nu yo kà'an yi ña, na kùu ka'ni yo nī'iin ñivi, tuva takä'an ndakatu'un yo nuu na nayi kùu ma ña jà'a na —kàti ra.

⁵² Tajan ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ma Nicodemo:

—¿A juuni ra ñu'u' Galilea kùun ña kà'un takan? Na jakua'a ji'naun naja kua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo, ta nde'un ti nī'iin ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo na töve nī keta ra iti' ñu'u' Galilea —kàti ndra chi'in ra.

Ma ña'a tondo ña kì'vi chi'in nda ra nikuuni

⁵³ Tajan ora yā'a ña kùu takan, ta ta'ii'iin ndio na kēe na kuà'an na ve'e na.

8

¹ Takan kùu tajan Jesuu kēe ra kuà'an ra iti' yuku nàni Olivu. ² Ta ma inga kivi ora kùndichin, kēe ndiko ra kuà'an ra ma veñu'u ka'nu, ta ndisaa ma ñivi chājayatin na na nuu ra, ta rakan chūnandi ndio ra, ta kīcha'a ra jàna'a ra nuu na. ³ Tajan ma ndra matru ña jàkua'a ma ley Ndioo, chi'in ma ndra fariseu nāta'an ndra iin ña'a tondo ña kì'vi ña chi'in ra'ii, ta tiin ndra ña, ta ndàka ndra ña kuà'an ndra nuu Jesuu. Ta ikan kùtaa ndra ña ma'ñu ma nuu ka'iin ti'vi ma ñivi, ⁴ ta te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—Matru, ma ña'a i'ya nātiin ndi ña, juuni ma ora ña kì'vi ña chi'in iin ra'ii yüvi iian. ⁵ Ta ma nuu ley ña taa Moisés, kàti yi ña na ka'ni yo ma ñivi ña'a ña jà'a takan chi'in yuu. Ta yo'o, ¿naja kua kàtiun? —kàti ndra.

⁶ Takan chikatu'un ndra nuu ra, ikan na ka'an ra iin ña tüvi va'a, ta chi'in yakan kùu ni'i ndra naja kua kùu tisokuati ndra ra. Tajan Jesuu chūnandi chiti ra, ta kīcha'a ra tàa ra ma nuu ñu'u' chi'in xini nda'a' ra. ⁷ Va tava ma ndra fariseu na töve jaña ndra ña chikatu'un ndra nuu Jesuu, yakan va ndëta ndio ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Nda ndyo'o nikuuni, tuva töve ìyo nī'in kuati ndo, ji'na ndo na kani ma yuu chata ña —kàti ra chi'in ndra.

⁸ Tajan Jesuu chūnandi chiti ndiko ra ma nuu ñu'u', ta kīcha'a ndiko ra tàa ra. ⁹ Ta ora chīni ndra ña kā'an Jesuu takan, ta chā'a ndra kuenda ña maa ndra kùu ma ndra ìyo kuati, tajan iini iini ndra kīcha'a ndra kàcha'an ndra, va ma ndra ji'na kīcha'a jà'a yi kùu ma ndra cha'nuga, ta ikan jan, ma ndra yoko ndia. Tajan ma'iin nia ndio Jesuu kīndoo chi'in ma ña'a ikan ma'ñu ñivi. ¹⁰ Ta ikan jan, chūndaa ndio Jesuu, ta tava ndē'e ra ña nī'iin ga ndra tüva, ti uvaa nia ma ña'a kīndoo, tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ña:

—Yo'o xi'i, ¿ndanu ka'ìin ma ndra tīsokuati ñun? Ta, ¿naja nī'iin ndra, töve nī kuuni ndra ka'ni ndra ñun? —kàti Jesuu chi'an.

¹¹ Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Nī'iin ndra nī ja'a yi racha'nu —kàti ña.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ña:

—Ni yu'u na kũunī ka'ñi ñun ndia. Ta vitin kuà'an yo'o, ta koto jà'a gaun ma kuati —kàti ra chi'an.

Jesuu kùu ra tava kùu iin ñu'ú ña jàndondichin nuu ndè'e ma ñivi ñuñivi

¹² Takan kùu tajan Jesuu te'en nāka'an tuku ra chi'in ma ñivi:

—Yu'u kùu tava kùu iin ñu'ú ña jàndondichin nuu ndè'e ma ñivi ñuñivi, ta ma ndian tándikun chatai, na töva ni kakunuu na nuu naa, vati ni ni'i na ma ñu'ú ña ni ku'va nuu koo na endeeni —kàti Jesuu.

¹³ Tajan ma ndra fariseu te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o, kà'un ma tu'un chiña cha'a' juuni maun, ta yakan töve nda kuenda yi —kàti ndra chi'in ra.

¹⁴ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha ña vaji kà'in cha'a juuni mai, va ndicha va'a ti ña ndaa kùu yi. Vati yu'u chitòì ndanu kīchì, ta chitòì ndanu kuà'in. Va taku ndyo'o, na töve chitòì ndo ndanu kīchì, ta töve chitòì ndo ndanu kuà'in ndia. ¹⁵ Ta ndyo'o jàkutuni ndo ma tiñu, tava kùuni ma ñivi ìyo ñuñivini, va yu'u töve jàkutunì ni'iin ñivi. ¹⁶ Ta tu yu'u jàkutunì iin nakuyi chi'in ma ñivi, va ndicha ti ma ña jà'i, iin ña ndaa kùu yi, vati na yöve ma'iin ni kùu ma ra jàkutuni yi, ti jàkutunì yi nda chi'in ma Tatái, ra tāchi yu'u ndia. ¹⁷ Vati nuu ma tutu ley Ndioo ña ìyo nuu ndo kà'an yi, ña tu uvi ta'an ma testigu kà'an na iin nuu ni, ìyo yi ña chinuni yo yi, ti tu'un ndaa kùu yi. ¹⁸ Va'ani tuva takan, yu'u kà'in ma ña ndaa cha'a' juuni mai, ta nda ma Tatái, ra tāchi yu'u, juuni kà'an ra cha'i ndia —kàti Jesuu.

19 Tajan ndrakan te'en chīkatu'un ndra nuu Jesuu:

—Ta, ¿ndanu ìyo ma tataún? —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndyo'o, töve nākoto ndo yu'u, ta töve nākoto ndo ma Tatái ndia. Vati tuva ndicha ña nākoto ndo yu'u, juuni takan ìyo yi ña nakoto ndo ma Tatái ndia —kàti Jesuu.

20 Ta Jesuu kātitu'un ra ma tu'un i'ya, ma ora ndaa ra jàna'a ra ma tichi kora veñu'u ka'nu, nuu ndaa ma chatun, nuu sòkó na xu'un' kuenda Ndioo. Va nī'iin na nī tiin na ra, ti takā'an chaa ma ora ra.

Jesuu kà'an ra ña ma nuu ni ku'un ra, na kuu chaa ma ñivi

21 Takan kuu ta Jesuu te'en nāka'an tuku ra chi'in ma ñivi:

—Yu'u ni ku'in, ta ndyo'o ni kunanduku ndo yu'u, va ni kivi ndo cha'a' ma kuati jà'a ndo, vati ma nuu kuà'in, na kuu chaa ndo.

22 Tajan ma ndian judíu te'en kīcha'a na nātu'un ta'an na:

—¿A chànini ra ka'ni maa ra ra, yakan va kà'an ra, ña na kuu chaa yo ma nuu kuà'an ra? —kàti na.

23 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndyo'o kuu ndo ndian ìyo ninuu nde've, va yu'u kùì, ra ìyo nuu sukun. Ta juuni ndyo'o kuu ndo ndian ìyo kuenda ma nuu ñu'u' ñuñivi i'yani, va yu'u yöve ra ìyo kuenda nuu ñu'u' ñuñivi i'ya kùì. 24 Yakan va kātitu'in ña ndyo'o ni kivi ndo cha'a' ma kuati ndo, ti tu töve chìnuni ndo ña yu'u kuu ra takani ìyo —kàti Jesuu.

25 Tajan te'en chīkatu'un tuku ndra nuu ra:

—Ta yo'o, ¿nda ra kùun? —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha kātitu'in nuu ndo nda ra kùì, nda ma kivi nunuu. ²⁶ Ìyo kua'a' ña kātitu'in naja kua ìyo ndo, ta juuni ìyo kua'a' naja kua jàkutunì ndo ndia, uvaa ña ma ra tāchi yu'u nuu ndo, kà'an ra ma ña ndaa, ta ma ña kātitu'in nuu ndyo'o ñivi ñuñivi, yakan kùu ma tu'un ndaa ña chīnì ña kā'an ra —kàti Jesuu.

²⁷ Va Jesuu kà'an ra nuu na cha'a' ma Tatá Ndioo, uvaa ña na töve nī kutunini na yi.

²⁸ Yakan va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ta ora cha chā'ni ndo yu'u, ra kùu Se'e ñivi tāchi Ndioo, tajan ni ku'va ndo kuenda, ña yu'u kùu Ndioo, ra takani ìyo, ti taku yu'u töve vāchì kuenda ña jà'i ma ña kùuni mai, vati vāchì, kuenda ña kātitu'in nuu ndo ma ña jāna'a ma Tatáini nui. ²⁹ Vati Tatái ra tāchi yu'u, ìyo ra chī'in, ta töve ndàkoo ma'iin ra yu'u, vati tandi'i ora jà'i ma ña chàta'ani ra —kàti Jesuu.

³⁰ Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta kua'a' ñivi kīcha'a chìnuni ma tu'un ra.

Ma ndian kùu Se'e Ndioo, ta ma ndian ya'a chàta'ani ja'a kuati

³¹ Takan kùu tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndian judú, ña chīnuni ma tu'un ra:

—Tu ndicha ña ndyo'o, ña endee chinuni va'a ndo ma ña kà'in chi'in ndo, ndicha va'a ña kùu ndo ma ndian jàkua'a chī'in. ³² Ta takan koto ndo ma ña ndicha, ta chī'in ma ña ndicha ikan ni ja'a yi ña na koo nuna ndo.

³³ Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ndyu'u kùu ndi ñivi tata Abraham, ta nī'in cha'a' takā'an kùu ndi musu ña jà'a tiñu nuu nī'in ñivi. Ta, ¿naja kua kùu yi ña kà'un, ña ni koo nuna ndi? —kàti na chi'in Jesuu.

³⁴ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña tandi'i ma ndian jà'a kuati, ndiakan kùu na musu ma kuati.

³⁵ Vati taku ma ra kùu musu, na yöve ndisaa ora ndoo ra ve'e ma ra kùu chito'o ra, va taku ma ra kùu se'e ma chito'o ma ve'e ikan, endee iyo ra ve'e ma tatá ra. ³⁶ Yakan va tu yu'u ma ra kùu se'e Ndioo jà'i ña na kee ndo nda'a' ma ña kini, ndicha va'a ña ndyo'o, ni ndoo nuna ndo.

³⁷ Cha chitói ti ñivi tata Abraham kùu ndo, va ndyo'o kùuni ndo ka'ni ndo yu'u, ti töve kùuni ndo jachi'in ndo ma ña kà'in. ³⁸ Yu'u kàtitu'in nuu ndo ma ña jàna'a ma Tatái nui, ta ndyo'o jà'a ndo ma ña jàna'a ma tatá ndo nuu ndo —kàti Jesuu.

Jesuu kàtitu'un ra nuu ma ndian töve chinuni tu'un ra ña kui'na kùu ma tatá na

³⁹ Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ma ra kùu tatá ndi, kùu ma racha'nu Abraham —kàti na.

Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Tuva ndicha ña ndyo'o kùu ndo se'e Abraham, iyo yi ña ja'a ndo ma takua jà'a ra ndia.

⁴⁰ Va vitin kùuni ndo ka'ni ndo yu'u cha'a' ña kà'in ma ña ndaa ña jàna'a Ndioo nui. Ta Abraham ti töve nī ja'a ra takan. ⁴¹ Va ndyo'o

indukuni jà'a ndo, ma tava jà'a ma tatá ndicha ndo —kàti ra.

Tajan ndiakan te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ndyu'u, na yūvi ndian se'e saká kùu ndi, ti uvanuu tatá ndi iyo, ta rakan kùu Racha'nu Ndioo —kàti na.

⁴² Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Tu ndicha ña Ndioo kùu Tatá ndo, iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo yu'u, ti iti' nuu iyo ra kīchi, ta i'ya iyo chi'in ndo. Vati na yöve cha'a' ña kùuni mai kùu yi ña vāchi, ti yu'u vāchi ña Ndioo tāchi yu'u. ⁴³ ¿Ta naja töve kùu kutunini ndo ma tu'un kà'in? Takan jà'a ndo, ti töve kùuni ndo taso'o ndo ña kà'in. ⁴⁴ Kui'na kùu ma tatá ndo, cha'a' ña kùuni ndo ja'a ndo tava kùunián'. Ma kui'na ikan, ti ñá' chà'ni ñivi kùán'. Ta yakán' ti, nī'iin cha'a' töve kà'án' ma ña ndaa, ti töve iyo ma ña ndaa kuendán'. Ta ma ora kà'án' tu'un vata, takan jà'án' yi, ti yakán' kùán', vati vatán', ta ñá' kuxini ma tu'un vata kùán'. ⁴⁵ Va tava yu'u, kà'in ma ña ndaa, yakan va ndyo'o töve chìnuni ndo ma ña kà'in. ⁴⁶ ¿Nda ndyo'o kùu ka'an ndo, ña yu'u iyo iin kuatì? Nī'iin ndo. Ta tu chito ndo ña iin ra kà'an ña ndaa kùu, ¿ta naja töve chìnuni ndo ma ña kà'in? ⁴⁷ Ma ndian kùu ñivi Ndioo, jàchi'in na ma tu'un kà'an ra. Va tava ndyo'o, na yöve ñivi Ndioo kùu ndo, yakan va töve jàchi'in ndo ma ña kà'an ra. —Takan kàti Jesuu.

Jesuu takani iyo ra, antea ma tiempu chīyo Abraham

⁴⁸ Tajan ma ndian judú te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ndicha ndi ña kà'an ndi, ña ra ñuu Samaria kùun, ta ndisoun tati xaan —kàti na.

⁴⁹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Töve ndisoï nī'iin tati xaan. Ma ña jà'i kùu yi ña tiñu'i ma Tatái, va ndyo'o töve tiñu'u ndo yu'u. ⁵⁰ Yu'u, na töve nàndukui ña na jaka'nu ndo yu'u, vaji ndicha ña ìyo inga ma ra kùuni ña na jaka'nu ndo yu'u, ta rakan kùu ra ña ni jakutuni ra chi'in ndo. ⁵¹ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian jàchi'in ma tu'in, endee töve ni kuvi na —kàti Jesuu.

⁵² Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Vitin va ndicha va'a ndi, ña ndisoun tati xaan. Vati ma Abraham, chi'in ndisaa inga ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, kāchi'í ndra, ta yo'o kà'un ña, ma ndian jàchi'in ña kà'un, na töve ni kuvi na, kàtiun. ⁵³ ¿A chàniun ña yo'o ka'nugaun kua ma tatá ndi Abraham? Vati rakan chī'í ra, ta juuni chī'í ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia. ¿Nda ra kùun kùuniun, ña kà'un takan? —kàti na.

⁵⁴ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu yu'u jàka'nui juuni mai, na töve nda kuenda yi. Ma ra kà'an ndo ña kùu Ndioo ndo, rakan kùu ma Tatái, ra jàka'nu yu'u. ⁵⁵ Ta rakan, ndyo'o töve nàkoto ndo ra. Ta yu'u, ndicha ña nàkotoi ra. Ta tu yu'u kà'in ña töve nàkotoi ra, indukuni ya'a vatai takua vata ndo ndia. Va yu'u, ndicha va'a ña nàkotoi ra, ta jàchi'in ma ña kà'an ra. ⁵⁶ Ma tatá ndo Abraham, ra chīyo taji'na, nduva'a kuii chīsii ra, ña ni nde'e ra ma

kivi ni kichai ma nuñu'u' ñuñivi, ta ndē'e ra yi. Yakan va nduva'a kuii chīsii ra —kàti Jesuu.

⁵⁷ Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ni takā'an ketaun, ni uvi xiko uchi kuiyaun, ta kàtiun ña ndē'egaun Abraham —kàti na.

⁵⁸ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ña takani cha iyoi, antea ña koo Abraham.

⁵⁹ Tajan ma ndian judíu ti, kī'in na yuu ña kūuni na kani na Jesuu niku. Va nī kuu yi, ti Jesuu chūndii xe'e ra, ta kēe ra ma tichi kora veñu'u, chā'nda java ra tañu na, ta kuà'an ra.

9

Jesuu jànda'a ra iin ra kuaá, ña takan kāku

¹ Takan kūu ta ma nuu chika Jesuu kuà'an ra, ikan ndē'e ra iin ra kuaá ña takan kāku. ² Tajan ma ndra jākua'a chi'in ra, te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—Matru, ¿ta naja kāku kuaá ma ra'ya? ¿A cha'a' kuati ma ndian kùu tatá ra kùu yi, a cha'a kuati juuni maa ra kùu yi? —kàti ndra.

³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na yöve cha'a' kuati maa ra kùu yi, ta ni yöve cha'a' kuati ma ndian kùu tatá ra kùu yi. Takan kāku ra, ti chi'in rakan kùuni ma Racha'nu Ndioo jana'a ra ma ndatu ra, ikan na nde'e ma ñivi, ña kùu ja'a ra yi. ⁴ Vitin ña juuni kùu yi ora ndichin, iyo yi ña ja'i ma tiñu ña tāchi ma Tatái yu'u ña jà'i. Vati cha vāchi ma ora chanikuua, ta ma ora ikan nī'iin ga ñivi, na kúa jatiñu. ⁵ Ma ora juuni

yanga iyoi ma ñuñivi i'ya, yu'u kùì takua kùu ma ñu'ú, ña jàtuun ñuñivi —kàti Jesuu.

⁶ Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta tīvisii ra nuu ñu'u', ta jā'a ra ita'vi nda'yu chi'in ra', ta kū'vi ndio ra yi chata tinuu ma ra kuaá. ⁷ Ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

—ǀKua'an, kuànakata tinuun, nuu ndaa ma soko ña nàni Siloé! —kàti Jesuu. Ma tu'un Siloé, kùuni yi ka'an yi: Yu'u tàchi ñun.

Tajan ma ra kuaá ikan cha nākata ra tinuu ra, ta ora chāa ra nuu ndaa Jesuu, ta cha ndè'e ndio ra. ⁸ Tajan ma ndian iyo yatini ma ve'e ra, chi'in ndian takani ndè'e ña kuaá ra niku, te'en kīcha'a na nàtu'un ta'an na:

—ǀA yöve ra'ya kùu ma ra chùnandi chikan tunda'vi?, kùuni ndo —kàti na.

⁹ Ta iyo inga na ña kà'an te'en:

—Juu ra kùu ra —kàti na.

Ta inga tuku na va kà'an te'en:

—Yöve ra kùu ra, va takani ndè'e ra —kàti na.

Tajan juuni maa ndio ra, te'en nāka'an ra:

—Ndicha ña yu'u kùì —kàti ra chi'in na.

¹⁰ Tajan te'en kīcha'a na chīkatu'un na nuu ra:

—ǀTa naja kua jā'un ña kūu nande'un? —kàti na.

¹¹ Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ma ra nàni Jesuu, jā'a ra nda'yu chi'in ma takuui yu'u ra, ta kū'vi ra yi chata tinui, ta te'en nāka'an ra chi'in: “Kua'an nuu ndaa ma soko ña nàni Siloé, ta nakataun ma tinuun”, kàti ra chi'in. Tajan chā'an ndioi cha nākatai yi. Ta takan kūu yi, ña kūu nande'i —Takan kàti ra.

¹² Tajan ma ñivi ikan, te'en chīkatu'un na nuu ra:

—¿Ta ndanu chàkunu ma ra'ii ikan? —kàti na.

Ta ma ra kuaá niku, te'en nāka'an ra:

—Töve chìtoi —kàti ra.

Ma ra kuaá niku, jà'a ma ndra fariseu ña na ka'an ra

¹³ Tajan ma ra kuaá niku, tīin ndio na ra, ta chāndaka na ra nuu ma ndra fariseu. ¹⁴ Va tava ma kivi nindeo kùu yi ña jà'a Jesuu ma nda'yu, ta kù'vi ra yi tinuu ma ra kuaá ikan, ta ndā'a ra. ¹⁵ Yakan va ma ndra fariseu kīcha'a ndiko ndra chīkatu'un ndra nuu ra ma naja kua jà'a ra ña kūu nande'e ra. Ta ma ra kuaá ikan te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—Kū'vi ra ma nda'yu tinui, ta nākatai yi, ta vitin cha ndè'i —kàti ra.

¹⁶ Ta iyo iin ma ndra fariseu ña kà'an te'en:

—Ma ra jà'a takan, na yöve ra tāchi Ndioo kùu ra, vati töve tīñu'u ra ma kivi nīndee yo —kàti ndra.

Ta iyo inga na ña te'en kà'an:

—Ta tu ra jà'a kuatini kùu ra, ¿ta naja kùu jà'a ra ma ndatu ka'nu tuva takan? —kàti na.

Ta cha'a' yakan kùu yi ña kēsiin na ti, siin siin chānini na. ¹⁷ Tajan te'en kīcha'a ndiko ma ndra fariseu chīkatu'un ndra nuu ma ra kuaá niku:

—Ta yo'o, ¿naja kua kàtiun nuu ndi, cha'a' ma ra jānda'a ma tinuun? —kàti ndra.

Ta rakan te'en nāka'an ra:

—Yu'u kà'in, ña iin ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra —kàti ra.

¹⁸ Va tava ma ndra judíu, töve kùuni ndra chinuni ndra ña iin ra kuaá kūu ra niku, ta vitin cha kùu nde'e ra, yakan va kāna ndio ndra ma

ndian kùu tatá ma ra kuaá, ¹⁹ ta te'en chikatu'un ndra nuu vi:

—¿A se'e ndo kùu ra'ya? ¿A ndicha ña kaku kuaá ra? ¿Ta naja kua kùu yi ña ndè'e ra vitin tuva takan? —kàti ndra.

²⁰ Tajan ma ndian kùu tatá ra, te'en nāka'an vi chi'in ma ndra fariseu:

—Cha chito ndi, ña ra'ya kùu se'e ndi, ta kaku kuaá ra, ²¹ va töve chito ndi nayi jā'a chi'in ra ña kuu nande'e ra vitin, ta ni töve chito ndi, nda ra kùu ma ra jānda'a tinuu ra. Va'aga, ña na ndakatu'un ndo nuu ra, vati ra cha chicha kùu ra, ta kàtitu'un maa ra nuu ndo nayi jā'a chi'in ra ña ndā'a ra —kàti vi.

²² Takan kā'an ma ndian kùu tatá ra, ti yu'vi vi ndè'e vi ma ndra judíu ikan, vati ma ndra judíu cha natu'un ta'an ndra, ña tuva iyo ma ndian kà'an ña Jesuu kùu ma Cristu, ni tavani'i ndra na indeeni ma veñu'u, ta tüva kùu na kuenda yi.

²³ Ta cha'a' yakan kùu yi ña nāka'an vi: “Na ndakatu'un ndo nuu maa ra, vati iin ra cha chicha kùu ra”, kàti vi.

²⁴ Tajan ma ndra judíu, te'en kīcha'a ndiko na chikatu'un na nuu ma ra kuaá niku:

—Na ka'un ma ña ndaa nuu ndi, ndava nda nuu Ndioo, vati ndyu'u cha chito ndi ña, ra jā'a kuati kùu ra —kàti ndra.

²⁵ Ta ma ra kuaá ikan, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Töve chitoi tuva ra jā'a kuati kùu ra, a töve. Uvanuu ma ña chitoi kùu yi ña, ra kuaá kúi, ta vitin, cha kùu nde'i —kàti ra.

²⁶ Ta ndrakan te'en chikatu'un ndiko ndra nuu ra:

—¿Nayi jā'a ra chi'un? ¿Ta naja kua jā'a ra chi'un ña kūu nande'un? —kàti ndra.

²⁷ Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Cha kātitu'in yi nuu ndo, va töve kùuni ndo jachi'in ndo yi. ¿Ta naja kùuni ndo ña kātitu'un ndikoi yi nuu ndo inga cha'a'? ¿A ndita'an ndo kùuni ndo tandikun ndo chata ra? —kàti ra.

²⁸ Tajan te'en kīcha'a ndio ndra chàtu'un ndra chata ma ra kuaá ikan:

—Maun kùu ma ra iyo kuenda ra, va ndyu'u, iyo kuenda ma racha'nu Moisés. ²⁹ Ta ndyu'u cha ch̀to ndi, ti Ndioo kā'an ra chi'in Moisés, va rakan, töve ch̀to ndi ndanu kīchi ra —kàti ndra.

³⁰ Tajan ma ra kuaá niku, te'en nāka'an ra:

—Na töve ch̀nuni ña kà'an ndo ña töve ch̀to ndo ndanu kīchi ra, ta rakan kùu ra ña jānda'a ra tinui. ³¹ Cha ch̀to va'a yo ña Ndioo, tàso'o ra ña kà'an ma ndian jàka'nu ra, chi'in ma ndian jà'a ña kùuni ra, va ma ndian jà'a kuati, töve.

³² Nda kati tūvi ma ñuñivi nī'iin ñivi takā'an koto na ña iyo iin ra kùu janda'a tinuu ma iin ra kaku kuaá. ³³ Tu yöve ra vachi kuenda Ndioo kùu ra'ya, na kùu ja'a ra nī'iin nakuyi chi'in niku —kàti ra.

³⁴ Tajan te'en nāka'an ma ndra judíu chi'in ra:

—Yo'o, kùun ra kaku chi'in kuati, ¿ta vitin kùuniun jana'un nuu ndi nayi iyo yi ña ja'a ndi? —kàti ndra.

Tajan jākunu ndra ra veñu'u ma ndian judíu.

Ma ndian töve ch̀nuni tu'un Jesuu kùu na tava kùu iin ndian kuaá

³⁵ Ta ora ch̀to Jesuu ña jākunu ndra ra nda'vi ikan ma tichi ma veñu'u, ta ora ch̀kuta'an ra ra, ta te'en ch̀katu'un ra nuu ra:

—¿A chìnuni yo'o ña kà'an ma ra Se'e Ndioo?
—kàti Jesuu.

³⁶ Ta ma ra nda'vi te'en nāka'an ra:

—Yo'o racha'nu, na katitu'un nui nda ra kùu ra, ta chinunì ma ña kà'an ra —kàti ra.

³⁷ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha ndē'un ra, ta juu ra kùu ma ra nātu'un chi'un —kàti ra.

³⁸ Tajan chūnandi chiti ndio ma ra nda'vi ikan nuu Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Chìnunì ña kà'un Racha'nu —kàti ma ra nda'vi chi'in Jesuu.

³⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma tiñu vāchi ja'a yu'u ma ñuñivi i'ya, kùu yi ña vāchi jakutunì kuati ma ñivi. Ta vāchi ja'i ña nande'e ma ndian kuaá. Ta vāchi ja'i ña na ndokuaá ma ndian chànini na ña ñivi ndichin nde'e kùu na. Ndiakan ni ndakuu na takua ma ndian kuaá.

⁴⁰ Tajan iin ma ndra fariseu, ña ka'iin chi'in ra, ora chīni ndra ña kā'an ra takan, tajan te'en kīcha'a ndra chīkatu'un ndra nuu ra:

—¿A nda ndyu'u kùu ndi ndian kuaá?, kùuniun —kàti ndra.

⁴¹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu ndyo'o kùu ndo ndian kuaá niku, na töve ìyo kuati ndo cha'a' ma ña kini jà'a ndo, vati na töve chīto ndo ma ña jà'a ndo. Va tava kà'an ndo ña kùu nde'e ndo, yakan va juuni ìyo ga ma kuati ndo.

10

Jesuu kà'an ra iin ku'va ña kàtitu'un yi ña kùu ra takua kùu iin pato

¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña tu kèta iin ra'ii nuu ka'iin mvechala jàna ndo, ta töve kì'vi ra ma iti' yu'u kora ma nuu ka'iin ndri, rasu'u kùu ra. ² Va ma ra kì'vi iti' yu'u kora ma nuu ka'iin ma mvechala, rakan kùu ma pato ndri. ³ Ta ma ra kùmi ma yu'u kora nuu ka'iin ndri, nùna ra yi nuu ra, ta ma ra kùu pato ma mvechala, kàna ra ta'ii'iin ndri chi'in sivi ndri. Ta ndrikan nàkoto ndri ma tati ra, ta tàvani'i ndio ra ndri tichi kora. ⁴ Ta ora cha kàkee ndisaa ndri jà'a ra, tajan chākoso nuu ndio ra nuu ndri, ta ma mvechala tåndikun ndri chata ra, ti nàkoto ndri ma tati ra. ⁵ Va taku chata iin nda ra ni kuuni ña töve nàkoto ndri, na töve tåndikun ndri ra, ti java vi'a chìnu ndri nuu ra, vati töve nàkoto ndri ma tati ra —kàti Jesuu.

⁶ Takan kà'an Jesuu ma ku'va i'ya nuu na, va na töve nī kutunini na ma ña kùuni ra ka'an ra.

Jesuu kùu ra ma pato ya'a va'a

⁷ Tajan Jesuu te'en kīcha'a ndiko ra kà'an ra chi'in ma ñivi:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña yu'u kùu takua kùu ma yu'u kora nuu yà'a ma mvechala. ⁸ Tandi'i ma ndra pato ma mvechala ña chīyo antea kua yu'u, ndrakan kùu ndra ndra su'u, va ndrikan töve nī jachi'in ndri ma ña jà'a ndra. ⁹ Yu'u kùu takua kùu ma yu'u kora, ta ma ndian kì'vi ma tichi yi cha'a' yu'u, ni kakú na. Ta ndiakan ni kuu na takua kùu ma iin mvechala ña kì'vi, ta kèe ma tichi kora, ta nì'i ndri ma ita kachi ndri. ¹⁰ Vati taku ndra su'u, ma tiñu jà'a ndra kùu yi ña mamaa chàkunuu su'uni ndra, ta

vàchi ka'ni ndra, ta vachì janaa ndra ñivi ndia, va yu'u vachì kuenda ña jà'i ña na koo ndito ñivi kuenda Ndioo, ta va'ani koo na takua kùuni ña na koo va'a na. ¹¹ Yu'u kùu takua kùu iin ma pato ra ya'a va'a, vati taku rakan, tu ya'a kùuni ra nde'e ra ndri, kùu nda ku'va ra ra ña kuvi ra cha'a' ndri. ¹² Va ma ra jàtiñu cha'a' ma ya'vini, ora vachì ma lobo ña kùuni ri kachi ri ma mvechala, ndàkoo ma'iin ra ndri, ta chìnu ra kuà'an ra, ti yöve pato va'a kùu ra, ta ni yöve jàna ra kùu ndri ndia. Tajan ma lobo, chìnu ndio ri chata ma mvechala, ta tìin ri ndri, ta ndrikan chitakuati ndri jà'a ri. ¹³ Ma ra'ii i'ya chìnu ra, ti jàkuenda ra ndri, va cha'a' ma ya'vini ra, ta yöve cha'a' ña kùuni ra nde'e ra ma mvechala kùu yi ña kùmi ra ndri.

¹⁴ 'Yu'u kùu ma pato ya'a va'a, ti tava nàkotoi ma mvechala jànai, ta takan nàkoto ndri yu'u ndia. ¹⁵ Ta indukuni kua ikan nàkoto ma Tatái yu'u, ta takan nàkotoi ra ndia. Ta takan kùu yi ña, ndava kùu ku'vai yu'u ña kùvi cha'a' ma mvechala jànai. ¹⁶ Ta juuni kùmi inga mvechala ña töve kùu kuenda ma kora i'ya, juuni iyo yi ña kuki'in ndri ta tàin ndri i'ya ndia. Vati ndrikan kùu ndri ña ni jachi'in ndri ma ña kà'in. Ta ikan jan iin patonia ni kuu chito'o ndri, ti iin korani ni kuiin ndisaa ndri ndia.

¹⁷ 'Ta cha'a' yakan kùu yi ña, ya'a ga kùuni ma Tatái nde'e ra yu'u, vati chà'i ma kuñui cha'a' ma ndian kùu ñivi, ta rakan chà'a ndiko ra yi nui. ¹⁸ Ní'iin na, na kùu ka'ni na yu'u cha'a' ña kùuni maani na, vati juuni mai kùu ña chà'i ña na ja'a na yi. Vati iyo ndatui ña ku'vai ma kuñui nuu na,

ta juuni ìyo ndatui ña kùu nataku ndikoi ndia. Takan kàti ma ra kùu Tatái nui. —Takan kà'an Jesuu.

¹⁹ Ta ora chīni ma ndian judíu ña kà'an Jesuu takan, ta vi'a kīcha'a ndiko na kèsiin na. ²⁰ Ta ìyo kua'a' ma ndian judíu ña kà'an te'en:

—¿Ta naja jàchi'in ndo ña kà'an ra, ta iin ra tivi xini kùu ra, ti ndiso ra tati xaan? —kàti na.

²¹ Ta ìyo inga tuku na ña kà'an te'en:

—Nī'iin ma ndian ndiso tati xaan, na kùu ka'an na takan. ¿A kùu janda'a ma tati xaan tinuu iin ma ra kuaá?, kùuni ndo. Na kùu yi —kàti na.

Ma ndian judíu na töve kùuni na nde'e na Jesuu

²² Ma tiempu vichin kùu yi ña, ma ndian judíu ndian ñuu Jerusalén, jà'a na ma viko kuenda ña jàka'nu na ma veñu'u ka'nu, ti chàku'uni na ma kuiya ña jàchinu ma ndian kùu ñivi na yi. ²³ Ta Jesuu ti ndaa ra ma veñu'u ma ora ikan, va uvaa ña chàkunuu ra ma nuu ìyo ma corredor ña nàni Salomón. ²⁴ Tajan chikonuu ndio ma ndian judíu ma Jesuu, ta te'en kīcha'a na chikatu'un na nuu ra:

—¿Nda ora chàniniun kàtitu'un ma ña ndaa nuu ndi? Tu ndicha ña maun kùu ma Cristu, na katitu'un yi nuu ndi taka'anio —kàti na.

²⁵ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha kàtitu'in yi nuu ndo, ta töve nī chinuni ndo yi. Vati ma tiñu tachi ma Tatái yu'u ña ja'i, yakan jàna'a kachin yi nda ra kùu. ²⁶ Va ndyo'o, töve chìnuni ndo ma ña kà'in, ti na yöve mvechala jànai kùu ndo, ma takua cha kà'in nuu ndo niku. ²⁷ Vati ma mvechala jànai, cha nàkoto

ndri ma tati, ta tàndikun ndri chatai. ²⁸ Ti yu'u chà'i nuu koo ndri endeeni chi'in, ta töva ni naa ndri. Ta nĩ'iin ga ma ñivi na kũu namaa na ndri nui. ²⁹ Vati ma ña chā'a ma Tatái nui, ka'nuga yi kua ndisaa nakuyi. Ta nĩ'iin ga na, na kũu namaa na ndri nda'a' ma Tatái. ³⁰ Vati ma Tatái, chi'in yu'u, iini ndra kũu ndi —kàti Jesuu.

³¹ Tajan ma ndian judíu, kīcha'a ndiko na kàtiin na yuu ña ni kani na chata Jesuu. ³² Va rakan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Nduva'a kua'a' tiñu va'a jā'i chi'in ndatu ma Tatái, kuenda na nande'e ndo yi. Ta vitin, ¿nda cha'a' ma tiñu va'a ikan kũu yi, ña kũuni ndo kani ndo yuu yu'u? —kàti Jesuu.

³³ Ta ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Na yöve cha'a' ma ña va'a jā'un kũu yi ña ni kani ndi yuu ñun, ti ni kani ndi ñun, va cha'a' ña kà'an ti'iniun chata Ndioo chi'in ma tu'un kà'un. Ta juuni kũu yi cha'a' ña jàndakun ñun Ndioo, ta yo'o iin ra'ii ni kũun —kàti na.

³⁴ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Nuu ma tutu ley Ndioo ña kũmi ndo, Ndioo te'en kà'an ra: “Ndyo'o kũu ndo ndioo”, kàti ra nuu yi. ³⁵ Yakan va tu chito yo ña ndioo jākunani ma Racha'nu, ma ndian chìnuni ma tu'un ra, na kũu ka'an yo ña tu'un vata kũu ña kà'an ma tutu Ndioo. ³⁶ Ta tu Ndioo kāchin ra yu'u kuenda ma tiñu ra, ta tāchi ra yu'u ma ñuñivi i'ya, töve chitoi naja kà'an ndo ña kà'an ti'ini chata ra, cha'a' ña kà'in ña Se'e Ndioo kũi, tuva takan. ³⁷ Ta tu yu'u töve jà'i ma takua kũuni ma Tatái, na töve iyo yi ña chinuni ndo ma ña kà'in. ³⁸ Va tu yu'u jà'i takua kũuni ma Tatái, ta ndyo'o vaji töve chìnuni

ndo ma ña kà'in, va na chinuni ndo cha'a' ma tiñu jà'i, ikan na koto kachin ndio ndo ma ña ndaa, ña ma Tatái ìyo ra chí'in, ta yu'u ìyoi chí'in ra ndia —kàti Jesuu.

³⁹ Takan kūu ta inga cha'a' kūuni tuku ma ndian judíu tiin na Jesuu, va rakan kākú ra kuà'an ra.

⁴⁰ Tajan chíkoni'i ndiko Jesuu kuà'an ra inga chiyo ma yuta Jordán, ta chāa ra ma nuu jākunduta Xuva tatiempu niku, ta ikan kīndoo ra. ⁴¹ Ta kua'a' ñivi, ña chā'an chānde'e ra ma ikan, te'en kīcha'a na kà'an na:

—Ndicha va'a ña vaji ma Xuva, töve nī ja'a ra nī'in ndatu ka'nu, va tandi'i ma ña kā'an ra cha'a' ra'ya, ña ndicha kùu yi.

⁴² Tajan kua'a' ñivi ka'iin ma ikan, kīcha'a chìnuni na ma tu'un Jesuu.

11

Nuu chí'í ma ra nàni Lázaru

¹ Ìyo iin ma ra ku'vi, ña nàni Lázaru. Ta rakan ti, ra ñuu Betania kùu ra, juuni ma ñuu nuu ìyo ma ñivi ta'an ra Ndiya chí'in Mata. ² Ndiya ña ta'an Lázaru i'ya, kùan ña chōsoan takuui xiko cha'a Jesuu, ta jānatian yi chí'in ma ixi xinia. ³ Yakan va ma Ndiya chí'in ma ña ta'an ña Mata, te'en tāchi vi iin yo chāka'an chí'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, ma ra ya'a kùuniun nde'un, kù'vi ra, ri —kàti na.

⁴ Tajan ora chíni Jesuu ma ña kā'an na, ta te'en nāka'an ra:

—Ma kue'e ña ndo'o ma Lázaru, na töve ni kuvi ra ja'a yi, vati yakan kùu yi kuenda ña chí'in

ra kùu jana'a yi naja kua ya'a ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo, ta juuni kuenda ña na jana'a yi naja kua ka'nu kùu ma ra Se'e ra ndia.

⁵ Ta vaji ya'a ga kùuni Jesuu nde'e ra Lázaru, chi'in ma ninduvi ñivi ta'an ra: Mata chi'in Ndiya, ⁶ va ma ora chīni ra ña kā'an na ña ku'vi ma Lázaru, ta java vi'a ga kīndoo ra uvi kivi ga ma nuu iyo ra. ⁷ Ta ora yā'a ndio ña kuu te'en, tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jākua'a chi'in ra:

—Na ku'un ndiko yo ma iti' ñu'u' Judea —kàti Jesuu.

⁸ Tajan ma ndra jākua'a chi'in Jesuu te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Matru, já kùuni kuii ma ndian judíu ka'ni na ñun chi'in yuu niku. ¿Ta chīto naja kùuni ndikoun ku'un ma ndakan? —kàti ndra.

⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿A töve chīto ndo ña ma kivi, iyo uchi uvi ora yi?, kùuni ndo. Taku ma yo chàkunuu ora nduvi, na töve kàti'i yo, vati ndichin nuu yo jà'a ma ñu'ú. ¹⁰ Va tu chàkunuu yo ora naa, kàti'i yo ti kumani ma ñu'ú nuu yo —kàti Jesuu.

¹¹ Takan kuu tajan Jesuu te'en nāka'an tuku ra:

—Ma ra yani yo Lázaru kixi ra, va ni ku'in kujandakoi ra —kàti Jesuu.

¹² Tajan ma ndra jākua'a chi'in ra, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, tu kixi ra, kùuni yi ka'an yi ña ni ndova'a ra tuva takan —kàti ndra.

¹³ Va ma ña kùuni Jesuu ka'an ra chi'in ndra, kùu yi ña chī'í ndicha ma Lázaru, va ma ndra jākua'a chi'in ra chānini ndra ña kà'an ra ña

kìxini ra niku. ¹⁴ Tajan Jesuu te'en kàtitu'un kachin ndio ra nuu ndra:

—Ma Lázaru cha chí'í ra. ¹⁵ Ta ya'a chisiij ña töve ka'iin yo ma ikan, vati va'aga ña takan kūu yi kuenda ndo, ikan na chinuni ndo. Va na ko'o kunde'o ra —kàti Jesuu.

¹⁶ Tajan ma ra nàni Tomá, ra juuni kà'an chi'in sivi yu'u ña nàni Tilipan, te'en nāka'an ra chi'in inga ma ndra jākua'a chi'in Jesuu:

—Na ku'un yo chi'in Jesuu, nde'o tu kuvi yo chi'in ra ndia —kàti ra.

Jesuu jànataku ra yo, ta chà'a ra ma kivi ña koo ndito yo

¹⁷ Takan kūu ta ora chāa Jesuu ma ñuu Betania ña kàndii ñu'u' Judea, ta ikan chíto ra ña cha ìyo kumi kivi kùu yi ña cha kūchi ma Lázaru. ¹⁸ Ta ma ñuu Betania ti yatini kàndii yi chí'in ma ñuu Jerusalén, ìyo iin uni kilometru, ta chaa yo ma ikan. ¹⁹ Ta kua'a' ma ndian judíu chānde'e na nuu ìyo ma Mata chí'in Ndiya, ña jàndomani na vi cha'a' ña chí'í ma ra ta'an vi Lázaru. ²⁰ Ta ora chíto ma Mata ña Jesuu cha kuàkuyatin ra ma ñuu Betania, tajan kēe ndioan kuàta'an ña nuu ra, va ma Ndiya kīndoan ma nuu ìyo ve'e.

²¹ Tajan ma Mata te'en nāka'an ña chí'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na töve kuvi ma ra ta'in tu ndaun ma i'ya niku. ²² Va yu'u ch̀toi ña Ndioo ni ku'va ra tandi'i ma ña ni ndakaun nuu ra —kàtian.

²³ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ra ta'un, ni nataku ndiko ra —kàti Jesuu.

²⁴ Ta ma Mata te'en nāka'an ña chí'in Jesuu:

—Ndicha va'a ña cha ch̀toi ña ni nataku ndiko ra, ma ora ni nataku ma ndian ndií, ma kivi nuu ndi'i nia —kàtian. ²⁵ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—Yu'u kùu ma ra kùu janataku ndiko ma ndian ndií, ta juuni yu'u kùu ja'a ña kùu koo ndito ma ñivi. Ta ma ndian ch̀nuni ma ña kà'in, vaji na kuvi na, ni nataku ndiko na. ²⁶ Ta ndisaa ma ndian juuni ndito ta ch̀nuni na ma ña kà'in, na töve ni kuvi na, vati ni koo na endeeni.

Ta Jesuu kīcha'a ndiko ra ch̀katu'un ra te'en nuu ma Mata: —¿A ch̀nuniun ma ña kà'in i'ya? —kàti ra.

²⁷ Ta yakan te'en nāka'an ña:

—Juu yo'o Racha'nu, yu'u ch̀nuni ña yo'o kuu ma Cristu ra Se'e Ndioo, ra kīchaa ma ñuñivi i'ya —kàtian.

Jesuu ch̀aku ra yatin nuu kūchi ma Lázaru chi'in ma ndian judíu

²⁸ Ta ora ya'a ña kā'an ma ña nàni Mata takan, tajan ch̀aka'an ma ña ta'an ña ña nàni Ndiya, ta te'en kīcha'a kà'an xe'e ña chi'in ña:

—Ma matru cha kīchaa ra, ta kàna ra ñun —kàtian.

²⁹ Ta ora ch̀ini ma Ndiya ña kà'an ña takan, ta numini ndēta ña, ta ch̀aka'an ña chi'in ma Jesuu.

³⁰ Ma Jesuu takā'an chaa ra ma ñuu ikan, vati juuni ka'lin vi ma nuu ch̀ata'an ma Mata nuu ra.

³¹ Yakan va ma ndian judíu ndian ka'lin chi'an ma ve'an, ña jàndomani na ña, ta ora ndē'e na ña numi va'a ndēta ma Ndiya, ta kēan ma tichi ve'an, ta ma ñivi tándikun na kuà'an na chata ña, ta kīcha'a na nātu'un ta'an na te'en:

—ǰKuà'an ña kuàkuakuan nuu kūchi ma ra ta'an ña Lázaru! —kàti na.

³² Ta ma Ndiya ora chāa ña ma nuu ndaa ma Jesuu, chūnandi chitian nuu ra, ta kīcha'a ña kà'an ña te'en chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, tu ndaun ma i'ya chi'in ndi niku, ma ra ta'in na töve kivi ra niku —kàtian.

³³ Ta ma Jesuu ora ndē'e ra ña chàku ma Ndiya, ta takani ma ndian judíu, ndian chāa chi'an ma ikan, yakan va ma Jesuu nduva'a kuii kīchi ma ña sutini ra. ³⁴ Yakan va kīcha'a ra chīkatu'un ra te'en nuu ma Ndiya:

—ǰNdanu kūchi ma Lázaru? —kàti ra.

Ta te'en nāka'an vi chi'in Jesuu:

—Na kichiun ta kujana'a ndi ma nuu kūchi ra —kàti vi.

³⁵ Ta ma Jesuu juuni chāku ra. ³⁶ Yakan va ma ndian judíu kīcha'a na nātu'un ta'an na te'en:

—ǰNa nde'e ndo vati ya'a ga kùuni ma Jesuu ma Lázaru, yakan va chàku ra! —kàti na.

³⁷ Ta ìyo ma ndian judíu kà'an te'en:

—Ma ra jā'a ña ndā'a ma tinuu ma ra takani kuaá ora kāku, ǰnaja na töve nī kuu ja'a ra nī'iin nakuyi, ikan na töve kivi ma Lázaru niku? —kàti na.

Nuu nàtaku ndiko ma ra nàni Lázaru.

³⁸ Jesuu inga ndiko, nduva'a kuii kīchi ña sutini ra, tajan chājayatin ra ra ma nuu ìyo ma nuu ñaña ma Lázaru. Ta ma ikan kùu yi iin tichi yavi yuu, ta ma nuu kì'vi yo ndàsi yi chi'in yuu.

³⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Na tachiyo ndo ma yuu ma yu'u yavi ikan —kàti ra.

Ta ma ña nàni Mata ña ta'an ma Lázaru ra chí'í te'en nāka'an ña:

—Yo'o Racha'nu, cha ya'a ga kini cha'an, vati cha iyo kumi kivi ña chí'í ra —kàti ña.

⁴⁰ Yakan va ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—¿A töve cha kā'in chí'un, tuva chìnuniun, ni nde'un ti nduva'a kuii ka'nu kùu ma Ndioo? —kàti ra.

⁴¹ Yakan va tāchi yo ndio ma ñivi ma yuu ña ndàsi ma nuu ñaña ma Lázaru, tajan ma Jesuu kīcha'a ra ndè'e ra ma iti' andivi ta nāka'an ra te'en:

—Yo'o Tatá, ta'vindioun cha'a' ma ña tàsò'un ma ña kà'in. ⁴² Yu'u ch̀toi ti nani ora kà'in chí'un, ch̀niun ma ña kà'in, ta tàsò'un yi, va kà'in yi ti ña va'a ma ñivi ka'lin ma i'ya kùu yi, ikan na chinuni na ti maun kùu ma ra tāchi yu'u —kàti Jesuu.

⁴³ Ta ora ch̀inu kā'an ma Jesuu takan, tajan te'en ni'i va'a nānda'yu ra:

—Yo'o Lázaru, jna keun ma nuu ñañaun! —kàti ra.

⁴⁴ Tajan ora ch̀inu kā'an ra takan, tajan kēe ndio ma ra chí'í niku ma nuu ñaña, ta ma nda'a' ra chí'in cha'a ra ndikun yi chí'in ja'ma kuichin, ta nuu ra ndasi yi chí'in ja'ma ndia. Yakan va ma Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ma ñivi:

—Na ndachi ndo ma ja'ma ña kàva ra, ta na ku'un maa ra —kàti Jesuu.

Nànduku ma ndian kuxini nuu ndian judúu iin ku'va naja kua kuu tiin na Jesuu ta ka'ni na ra (Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Yakan va kua'a' va'a ma ndian judúu ndian chā'an chí'in ma Ndiya ma nuu jānataku ndiko

ma Jesuu ma Lázaru, kīcha'a na chìnuni na, ma ora ndē'e na ma ña jā'a ra. ⁴⁶ Ta iyo ma ndian judíu kēe na chàkatitu'un na nuu ma ndra fariseu ma ña jā'a ma Jesuu. ⁴⁷ Yakan va ma ndra fariseu chi'in ma ndian kuxini nuu ma ndra kùu sutu, jā'a ndra iin junta ka'nu, ta ikan nāka'an ndra te'en chi'in ma ñivi:

—¿Niyi iyo yi ña ja'a yo? Vati ma ra'ii i'ya, ya'a ga kua'a' ndatu jà'a ra. ⁴⁸ Tu ndakoo yo ra ña na ja'a maa ra ma ña kùuni ra, tandi'i ma ñivi ni chinuni na ma ña jà'a ra, ta ma ndra chà'nda tiñu ma ñuu Roma ni kichi ndra ta janaa ndra ma veñu'u yo chi'in ma ñuu yo —kàti ndra.

⁴⁹ Ta iin ma ndra fariseu, ra nàni Caifás, ra kuxini nuu ma ndra kuu sutu ma kuiya ikan, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o, ni ita'vi nayi töve chìto ndo —kàti ra—. ⁵⁰ Ta ni töve chà'a ndo kuenda ña va'aga kùu yi kuenda ndo ña na kuvi iin ra'iini cha'a' ma kuati ma ñuu, kua ña na kuvi ndisaa ma ñivi iyo ma ñuu —kàti ra.

⁵¹ Va ma Caifás na töve nī ka'an ra ma takan, vati kùuni maa ra ja'a ra yi, vati tava kùu ra ma ra kuxini nuu ma ndra kùu sutu ma tiempu ikan, yakan va tu'un yu'u Ndioo kā'an ra ña Jesuu ni kuvi ra cha'a' ma ñuu judíu. ⁵² Va na töve uvaa cha'a' ma ñuu i'yani ni kuvi ra, vati juuni cha'a' ña na kuti'vi ta ndo'iin tandi'i ma ndian kùu se'e ma Ndioo, ma ndian ndòyo te'en, tikan. ⁵³ Yakan va nda ma kivi ikan, kīcha'a ma ndian judíu kùuni na ka'ni na ma Jesuu.

⁵⁴ Yakan va ma Jesuu na tüva chàkunuu ra tañu ma ndian judíu, vati kēe ra ma ñu'u' Judea,

ta chàa ra yatini ma iin tichi ku'u nuu chiki iti' ñuu ña nàni Efraín. Ma ñuu ikan kīndoo ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

⁵⁵ Ta ora ni kuyatin ma viko pakua ña jàka'nu ma ndian judíu, ta kua'a' va'a ma ñivi chàa ma ñuu Jerusalén antea ña kuta'an koo ma viko ikan, ña kuàjanandoo na takua takani jà'a na.

⁵⁶ Ta ma ndian judíu kīcha'a na nànduku na ma Jesuu, ta kīcha'a na chikatu'un na te'en nuu ma ta'an na ma tichi ma veñu'u:

—¿Naja kua chànini ndo, a vàchi ra ma viko a töve? —kàti na.

⁵⁷ Ma ndra fariseu chi'in ma ndra kùxini nuu ma ndra kuu sutu kà'an ndra ña, tu iyo ma ndian chìto ma nuu chàkunuu ma Jesuu, na katitu'un na, ikan na kuu kutiin ma jandaru ra, kàti na.

12

Iin ña'a chòso ña takuui xiko cha'a Jesuu

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Iñu kivi antea ña kuta'an ma viko Pakua, tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra ma ñu'u' Betania, nuu iyo ma Lázaru, ra chí'í, ña jānataku ma Jesuu, niku. ² Ta ikan chā'a vi ña chāchi Jesuu. Ta ma ña nàni Mata kùu ma ña tí'i ña chāchi na, ta Lázaru kùu ma ra nàndi yu'u mesa tañu ma ñivi chi'in ma Jesuu. ³ Tajan ma Ndiya chāki'an uni cientu gramu ma takuui xiko ña nàni nardu, ña ya'a ya'vi ndaa. Ta tāan ña ra' cha'a Jesuu, ta ora chīnu, ta jānatii ña yi chi'in ixi xinian. Ta ndisaa kuii ma tichi ve'e nuu ka'in vi endee chitakuati ma xiko ra'. ⁴ Takan kuu tajan ma Judá, ra nàni Iscariote, ra kùu iin ra

jàkua'a chi'in Jesuu ña ni xikoña'a cha'a ra, te'en nāka'an ra:

⁵ —¿Ta naja töve nī kuya'vi ma takuui xiko i'ya cha'a' uni cientu xu'un' plata denariu, kuenda ña tindee yo ma ndian nda'vi niku? —kàti ma Juda.

⁶ Va na töve kā'an ra takan cha'a' ña ndicha ña kùuni ra nde'e ra ma ndian nda'vi, vati kā'an ra yi cha'a' ña kùu ra iin rasu'u. Vati tava maa ra kùu ma ra ndiso tiñu cha'a' chatun nuu ti'i ñivi xu'un' tichi yi, ta sù'u ra ita'vi yi. ⁷ Takan kùu tajan Jesuu, te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

—Na ja'a maa ña yi, vati ndākiva'a ña ma takuui xiko i'ya kuenda ña ku'vian ra' yu'u ma ora ni kuchì. ⁸ Vati taku ma ndian nda'vi endee ìyo na chi'in ndo, va yu'u, na töve endeeni ni koi chi'in ndo —kàti Jesuu.

Nuu nànduku ma ndian judíu naja kua ka'ni na ma ra nàni Lázaru

⁹ Takan kùu tajan kua'a' va'a ma ndian judíu chā'a na kuenda ña Jesuu ìyo ra ma ñuu Betania, yakan va chā'an ndio na, va na yöve ivaa cha'a' Jesuuni kùu yi ña chā'an na, vati juuni kuànde'e na ma Lázaru, ra jānataku ma Jesuu niku, ndia.

¹⁰ Tajan ma ndra kuxini nuu ma sutu, nātu'un ta'an ndio ndra ña juuni kùuni ndra ka'ni ndra ma Lázaru ndia. ¹¹ Vati cha'a' ra kùu yi ña kua'a' va'a ma ndian judíu kīcha'a na kèsiin na, ta chìnuni ndio na ma tu'un Jesuu.

Jesuu kì'vi ra ma ñuu Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Takan kùu ta kua'a' va'a ma ndian kēe kuà'an ma ñuu Jerusalén cha'a' ma viko Pakua, ma inga kivi chīto ndio na ña ni chaa Jesuu ma

ñuu ikan. ¹³ Tajan kīcha'a ndio ma ñivi chà'nda na nda'a' tika'a, ta kēe ndio na kuàta'an na nuu vèchi Jesuu, ta te'en kīcha'a ndio na kànachaa na:

—¡Ya'a ga ka'nu ma Racha'nu Ndioo! ¡Ta ya'a ga íí kùu ma ra vèchi chi'in sivi Ndioo! ¡Ta ya'a ga íí kùu ma ra kuu rey ña chà'nda tiñu nuu ma ndian iyo ñuu Israel! —kàti na.

¹⁴ Takan kūu tajan Jesuu nāta'an ra iin burru vali, ta chākoso ra ri, ma takua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:

¹⁵ Na yū'vi ndo ndyo'o ndian iyo ñu'u' Sión, ti cha vèchi ma ra kùu rey ndo ña chà'nda tiñu nuu ndo yòso ra iin burru, kàti yi.

¹⁶ Ma cha'a' nunuu, töve nī kutunini ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ma ña'a niku, nda ora cha nātaku ndiko ma Jesuu, tajan chāku'uni ndra ña ndisaa ma ña tā'an ra i'ya, kūu yi tava kà'an yi nuu ma tutu Ndioo ña kà'an cha'a' ma Jesuu.

¹⁷ Ta ma ñivi ka'iin chi'in Jesuu ma ora kāna ra ma Lázaru ma nuu indii ra nuu ñaña ra ta jānataku ra ra, ma ñivi ikan nātu'un ta'an na ma ña ndē'e na. ¹⁸ Cha'a' yakan kùu yi ña kēe ma ñivi chāta'an na nuu Jesuu, vati chīto na ma ndatu ka'nu ña jā'a ra. ¹⁹ Takan kūu tajan ma ndra fariseu te'en kīcha'a ndra nātu'un ta'an ndra:

—Cha ndē'e ndo ña na kūu ja'a yo nī'iin nakuyi, vati tandi'i ma ñivi tāndikun na ra —kàti ma ndra fariseu.

Nuu nànduku ma ndian griegu ma Jesuu

²⁰ Ta tañu ma ndian chā'an chājaka'nu Ndioo ma ñuu Jerusalén ma viko Pakua kùu na ndian griegu. ²¹ Ma ndian griegu i'ya chājayatin na na ma nuu ndaa Lipe, ra kīchi ñuu Betsaida, ña ìyo kuenda ma ñu'u' Galilea. Ndrakan te'en kīcha'a ndra jànini ndra ma Lipe chí'in tu'un i'ya:

—Yo'o tatá, kùuni ndi ka'an ndi chí'in Jesuu —kàti ndra.

²² Tajan ma Lipe kēe ra chākatitu'un ra yi nuu ma ra nàni André. Ta ninduvi ndio ndra chākatitu'un ndra yi nuu Jesuu. ²³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—Cha kēta ma ora ña ni kuvi ma ra Se'e Ndioo nuu kruu, ikan na koto ma ñivi ña ya'a ka'nu ra kùu. ²⁴ Ndicha va'i ña kà'in chí'in ndo ña tu töve koyo ji'na ma chiti trigu nuu ñu'u', ta chí'í yi, ni kindoo ma'iin yi; ta tu kuvi yi, nduva'a kua'a' ma tata yi ni koo. ²⁵ Ta ma ra ya'a ga kùuni ndoka'nu juuni maa ra ñuñivi i'ya, ni naa anima ra nuu Ndioo endeeni, ta ma ra töve kùuni ra nde'e ra ma ñuñivi i'ya, ni ni'i ra nuu koo ra endeeni chí'in Ndioo. ²⁶ Ta tu ìyo ma ndian kùuni ja'a tiñu nui, na tandikun na chatai, vati ma nuu ni koi, ikan ni koo ma ra jà'a tiñu nui ndia. Ta tu ìyo nda yo ja'a tiñu nui, nda ma Tatái ni tiñu'u ra na ndia.

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kuvi ra

²⁷ '¡Ya'a nduva'a nàkaninì! ¿Ta nayi ìyo yi ña ka'in?, kùuni ndo. ¿A ìyo yi ña ka'in chí'in Ndioo: “Tatá na jakakun yu'u nuu ma tundo'o ni nde'i”?, kùuni ndo. Na kùu ka'in takan, ti kuenda ikan vachì, —kàti ra.

²⁸ Takan kūu tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in Ndioo:

—Yo'o Tatá, na tiñu'un ta na jaka'nun ma siviun —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an ma tati yu'u Ndioo ma iti' andivi:

—Cha jāka'nui ma sivi, ta cha tiñu'i yi, va ni ja'a ndikoi yi —kàti yi. ²⁹ Ta ma ñivi ka'in ma ikan ña chīni ma ña kūu, ta ka'an na ti, tacha kùu ma ña chīnu, ta iyo inga na ña, te'en kà'an na:

—Iin tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo kùu yi ña kā'an ra chi'in ra —kàti na.

³⁰ Tajan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Na yöve cha'a' yu'u kùu yi ña chīni ndo ma tati ikan kā'an ma Ndioo chí'in, vati cha'a' maa ndo kùu yi. ³¹ Vitin va cha kēta ma tiempu ña ni jakutuni Ndioo kuati ma ñivi, ta juuni ma vitin kùu yi ña ni tavani'i Ndioo ma ñá' chà'nda tiñu nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. ³² Vati ora ni jandeta ma ñivi yu'u ma nuu ñu'u' i'ya, ni ja'i ña na kua'a' ñivi chaa na nuu koi.

³³ Chí'in tu'un i'ya kūuni Jesuu ka'an ra naja kua ni kuvi ra. ³⁴ Tajan te'en nāka'an na chí'in ra:

—Ndyu'u chīni ndi ña kà'an yi nuu ma tutu Ndioo ña ma Cristu ni koo ra indeeni. ¿Ta chíto naja kā'un ña ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo iyo yi ña kuvi ra? ¿Nda ra kùu ma ra Se'e Ñivi tuva takan? —kàti na.

³⁵ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chí'in na:

—Ni koo ga ma ñu'ú ña jàtuun nuu ndo ma ñuñivi i'ya, va tia tiempunia. Yakan va na nanduku ndo naja kua koo va'a ndo ora juuni iyo

ga ma ña jandondichin nuu ndo. Koto jāna'ini ndo ma ora ni ndonaa. Vati taku ma ndian chàkunuu ma nuu naa, na töve ch̀to na nda iti' kuà'an na. ³⁶ Yakan va na chinuni ndo tu'un kà'an ma ra k̀u tava k̀u ma ñu'ú ña jandondichin nuu ndo, ta kuu ndo takua k̀u ma ra se'e ra —kàti Jesuu.

Ta ora ch̀nu kà'an ra ma tu'un i'ya, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, ta ch̀ndii xe'e ra nuu na.

Ma ndian judíu, töve k̀uni na chinuni na tu'un Jesuu

³⁷ Ta vaji ya'aga kua'a' ma ndatu ka'nu jā'a ma Jesuu ña nànde'e ma ndian judíu, va töve nī chinuni na yi. ³⁸ Takan ìyo yi ña kuu, ikan na chinu ma tu'un kà'an ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra ch̀nani Isaía, vati rakan te'en kà'an ra:

Yo'o Racha'nu, ¿yo k̀u ma ndian cha ch̀nuni ma tu'un kà'an yo?

Ta, ¿Yo nuu jā'a ma Ndioo ma ndatu ra? kàti ra.

³⁹ Takan k̀u yi ña töve nī kuuni na chinuni na, va juuni tãa tuku ma Isaía ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo te'en ndia:

⁴⁰ Jāndokuaá ra ma ñivi ta jāndava ra ma anima na,

ikan na k̀u kutunini na ma ña jā'a ra,

ta k̀u nde'e na,

ti töve nī kuuni na chikoni'i na chi'in Ndioo

ta ki'vi na iti' ra

kuenda ña na kuu janda'a ra na ndia,

kàti tutu tãa Isaía.

⁴¹ Takan k̄a'an ma Isaía vati ndē'e ra ña ya'a ka'nu kùu ma Cristu, ta cha'a' ña k̄a'an ra cha'a' ra kùu yi ndia.

⁴² Ta ndicha va'a ña kua'a' ma ndian judíu kīcha'a na chinuni na ña kà'an Jesuu, ta nda uvi uni ma ndian kuxini nuu ma ndian judíu, kīcha'a chìnuni na ndia. Uvaa ña na töve kà'an na yi nuu tūvi ñivi, ti ndasii na nde'e na ma ndra fariseu, koto tavani'i ndra na endeeni tichi ma veñu'u na. ⁴³ Takan j̄a'a na vati chàta'ani ga na ña tiñu'u ñivi na chi'in tu'un kà'an na, takua ma ña kà'an Ndioo.

Ma tu'un kà'an Jesuu jàkutuni yi kuati ma ñivi

⁴⁴ Takan k̄u tajan te'en n̄aka'an ni'i ndio Jesuu chi'in na:

—Taku ma ndian chìnuni ña kà'in, kùuni yi ka'an yi ña na töve uvaa ña kà'an yu'uni chinuni na vati juuni chinuni na ña kà'an ma Tatái, ra t̄achi yu'u ndia. ⁴⁵ Ta ma ndian ndè'e yu'u, juuni ndè'e na ma ra t̄achi yu'u ndia. ⁴⁶ Vati yu'u kùì tava kùu ma ñu'ú ña jàtuun nuu ndo, ta yu'u kīchai ma ñuñivi i'ya kuenda ma ndian chìnuni ña kà'in, ikan na töve kindoo na ma nuu naa. ⁴⁷ Ta tu iyo ma ndian chini ma ña kà'in ta töve j̄achi'in na yi, na yöve yu'u kùu ma ra ni tisokuati na, vati yu'u v̄ach̄i kuenda ña j̄akakúì ma ñivi, ta yöve kuenda ña t̄isokuat̄i na. ⁴⁸ Ta ma ndian töve kùuni nde'e yu'u, ta töve j̄achi'in na ma ña kà'in, cha iyo ma ña ni tisokuati na, ta ma tu'un ikan te'en kà'an yi: juuni ma tu'un kà'in nuu na ña ni tisokuati yi na ma kivi nuu ndi'inia, yakan kùu yi. ⁴⁹ Vati yu'u töve kà'in yi kuenda juuni mai, ti kà'in yi naja kua kùuni ma Tatái, ra t̄achi

yu'u ña jà'i. Ta naja kua kùuni ra ña jana'i ndia.
⁵⁰ Vati yu'u ch̀toì ti ma tiñu ña tãchi ma Tatái
 yu'u ña na ka'in, ni ja'a yi ña na koo ndo endeeni.
 Va ma ña kà'in, kà'in yi ma takua kãtitu'un ma
 Tatái —kàti Jesuu.

13

*Jesuu nàkata ra cha'a ma ndra jàkua'a chi'in
 ra*

¹ Antea ña kuta'an ma viko Pakua, Jesuu cha
 ch̀to ra ña cha chãa ma ora ña ni ndakoo ra ma
 ñuñivi i'ya, ta ku'un ndiko ra nuu ìyo ma Tatá
 ra. Vati ma Jesuu ndisaa tiempu ya'a kùuni ra
 nde'e ra ma ndian ch̀nuni ma ña kà'an ra ña
 ìyo ma ñuñivi i'ya. Ta takan kùuni ra nde'e ra
 na, nda ma kivi nuu ndi'inia. ² Ta ma kui'na cha
 k'í'vián' ma tichi anima ma Judá Iscariote, ra se'e
 ra nàni Simón, ña ni xikoña'a cha'a' Jesuu ora
 ka'iin ndra kuxini ndra chi'in Jesuu. ³ Va ma
 Jesuu cha ch̀to ra ña cha chà'a ma Ndioo tiñu
 nuu ra ña na ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi, vati
 ma Ndioo tãchi ra, ta nuu Ndioo ìyo yi ña chaa
 ndiko ra ndia. ⁴ Yakan va Jesuu ndëta ra ma
 nuu nàndi ra kuxini ra nuu mesa, ta tãva ra ma
 ja'ma isukun ra, ta k'í'in ra inga ja'ma ta chũ'ni
 ra yi toko ra. ⁵ Tajan Jesuu tãan ra takuii tichi iin
 tako'o ta k'icha'a ndio ra nàkata ra cha'a ma ndra
 jàkua'a chi'in ra. Ta ora chĩnu, tajan k'icha'a
 ndio ra jànatii ra cha'a ndra chi'in ma ja'ma ña
 ndìkun toko ra. ⁶ Ta ora chaa ra nuu nàndi ma
 Simón Petu', ra'ya te'en nãka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿ta naja yo'o ni nakataun
 cha'i? —kàti ra.

⁷ Tajan Jesuu te'en nãka'an ra:

—Ma ña jà'i takä'an kutuniniun yi, nda tiá iti nuu tajan ni kutuniniun yi —kàti Jesuu.

⁸ Ta Petu' te'en nāka'an ra:

—Ñi'iin cha'a' na töve ku'vai ña nakataun cha'i —kàti ra.

Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu töve ku'vaun ña na nakatai ñun, na kuu koun kakunuun chi'in —kàti Jesuu.

⁹ Ta Simón Petu' te'en nāka'an ra:

—Yo'o Racha'nu, na töve kùunì ña na nakataun uvaa ma cha'ani, vati juuni kùunì ña na nakataun ma nda'i chi'in xinì ndia —kàti ra.

¹⁰ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Taku ma ra já chīti, na tüva ìyo yi ña kuti ndiko ra inga cha'a', vati ìyo yi ña ndoo cha'a ni ra. Ta ndyo'o cha ndō ndo vaji na yöve ndisaa ndo kàa takan —kàti Jesuu.

¹¹ Takan kā'an ra ti cha chīto ra nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'a ra, yakan va kà'an ra ña, na yöve ndisaa ndo cha ndō ndo.

¹² Ta ora chīnu nākata Jesuu cha'a ndra, ta chāku'un ndiko ra ma ja'ma ña isukun ra, ta chūnandi ndiko ra yu'u mesa chi'in ndra, ta te'en nāka'an ra:

—¿A kùtunini ndo ma ña jà'i chi'in ndo? —kàti Jesuu—.

¹³ Ndyo'o kà'an ndo ña kùì matru, ta Racha'nu, ta ña ndicha kùu ma ña kà'an ndo, ti takan kùì.

¹⁴ Va tu yu'u ña kùì matru, ta Racha'nu, ta nākatai cha'a ndo. Juuni takan ìyo yi ña ja'a ndo chi'in ma ndian kùu ta'an ndo ndia.

¹⁵ Yu'u cha jāna'i naja kua ìyo yi ña ja'a ndo, ta takan kùunì ña nakata ndo ma cha'a ta'an ndo ma takua jā'i chi'in ndo.

¹⁶ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ra jà'a tiñu nuu ma ra kùu

chito'o ra, töve ka'nuga ra kua ma ra kùu chito'o ra. Ta ma ra kēe kuà'an iin tiñu, töve ka'nuga ra kua ma ra tāchi ra ndia. ¹⁷ Tu kutuni ndo ma ña kà'in chi'in ndo, ta kicha'a ndo ja'a ndo yi, ya'aga siini ni kuuni ndo tuva takan.

¹⁸ 'Na töve kà'in ma tu'un i'ya cha'a' ndisaa ndyo'o ndra kächin, vati cha chito mai nda ra kùu ma ra kà'in cha'a'. Takani kùu yi ikan na chinu ma ña kà'an yi nuu ma tutu Ndioo, ta te'en kà'an yi: "Ma ra nàndi chàchi chi'in, ni xikoña'a ra cha'i." ¹⁹ Takani kà'in yi chi'in ndo vitini, ikan ma ora kuta'an ña ni kuu takan, chinuni ndo ti yu'u kùu ra takani iyo. ²⁰ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian kà'in kuenda ma ra tàchi, nda yu'u kà'in na kuenda ndia. Ta ma ndian kà'in kuenda yu'u, juuni kà'in na kuenda ma ra tāchi yu'u ndia —kàti ra.

Jesuu kàtitu'un ra ña Juda ni xikoña'a ra cha'a' ra

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ta ora chīnu kà'an Jesuu takan, ta nduva'a nda'vi kùuni ra, ta te'en nāka'an kachin ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ti iin ndo ni xikoña'a ndo cha'i —kàti ra chi'in ma ndra jākua'a chi'in ra.

²² Tajan ma ndra jākua'a chi'in ra kīcha'a ndra kànde'e nuu ta'an ndra, ti töve chito kachin ndra nda ra kùu ma ra kà'an Jesuu cha'a'. ²³ Tajan iin ra tañu ndra ña ya'aga kùuni ra nde'e ra, nàndi ra chàchi ra xiin Jesuu ma nuu ka'iin ndra kuxini ndra. ²⁴ Nuun rakan jānda'a ndio ma Simón Petu' ña na ndakatu'un ra nuu Jesuu, ña nda ra kùu

ma ra kà'an ra cha'a'. ²⁵ Yakan va chājayatin ra ra tiá xiin Jesuu, ta kīcha'a ra chīkatu'un ra te'en nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿nda ra kùu ma ra kà'un?
—kàti ra.

²⁶ Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ni jatij ita'vi ma paan, ta nuu ma ra ni ku'vai yi, rakan kùu ra.

Ta ora chīnu kā'an ma Jesuu takan, tajan jātii ndio ra ita'vi ma paan, ta chā'a ra yi nuu ma Juda Iscariote, ra se'e Simón. ²⁷ Ta juuni ma ora chāchi ma Juda ma paan ikan, ma ora ikani kī'vi ma kui'na tichi anima ra. Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chī'in ra:

—Ma ña ni ja'un, na ja'un yi numini —kàti Jesuu.

²⁸ Va nī'iin ma ndra nāndi chī'in Jesuu ña ka'iin kuxini chī'in ra ma yu'u mesa, nī kutunini ndra naja kà'an Jesuu takan chī'in ra. ²⁹ Va tava ma Juda kùu ma ra ndiso tiñu cha'a' ma xu'un', yakan va ìyo ma ndra chānini ña Jesuu kà'an ra ña na jata ma Juda iin nakuyi kuenda ma viko, ta inga ma ndra chānini ña kūuni ra ka'an ra ña na ku'va ra xu'un' nuu ma ndian nda'vi. Takan kūuni ndra. ³⁰ Takan kūu ta ora cha yā'a chāchi ma Juda ma paan ikan, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, va cha kuaa kùu yi.

Tu'un chaa ña kàtitu'un Jesuu cha'a' naja kua ìyo yi ña ja'a yo

³¹ Ta ora cha kēe ndio ma Juda kuà'an ra, tajan te'en nāka'an ma Jesuu:

—Vitin ndicha kuii va nde'o ña ya'aga ka'nu kùu ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo, ta nda ma Ndioo

cha ndē'o ña iin ra ka'nu kùu ra, jà'a ña jàna'i ña na takani kùu ra. ³² Ta tu yu'u ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo jàna'a ra naja kua ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo, nda ma Ndioo juuni ni jana'a ra naja kua takani ka'nu kùu ma ra Se'e ra chi'in juuni maa', ta ni ja'a ra yi numini.

³³ 'Ndyo'o se'yu, na tüva ni koi kua'a' tiempu chi'in ndo, ti ma nuu kuà'in, ndyo'o na kùu ku'un ndo, vati tava cha kā'in chi'in ma ndian judúu juuni kua ikan kà'in chi'in ndo ndia. Ta juuni na kùu ku'un ndo ma nuu kuà'in ndia. ³⁴ Yu'u ni ku'vai ma tu'un chaa i'ya nuu ndo ma naja kua iyo yi ña ja'a ndo, ta te'en kà'an yi: Na kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo. Ta takua kùuni yu'u nde'i ndo iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo. ³⁵ Ta tu ndicha ña kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi, ni ku'va na kuenda ña ndyo'o kùu ndo ma ndian jàkua'a chi'in.

Jesuu kàtitu'un ra ña Petu' ni janda'viña'a ra ra

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Takan kùu tajan Simón Petu', te'en kīcha'a chikatu'un ra nuu ma Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ¿ndanu kuà'un? —kàti ra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma nuu kuà'in, na kùu ku'un vitin, va nuu ni ku'un kùu yi tiá iti' nuu —kàti Jesuu.

³⁷ Tajan ma Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿ta naja kùu ku'in chataun ma nuu kuà'un vitin? ¿Yu'u iyonni ku'in chi'un, vaji na kuvj cha'un! —kàti ra.

³⁸ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¿A ndichaun ña ìyoniun ku'un chi'in vaji na kuviun cha'i? Ndicha va'a ña kà'in chi'un ña antea ña nda'yu ma lo'o, uni cha'a' ni ka'un ña töve nàkotoun yu'u —kàti Jesuu.

14

Jesuu jàna'a ra nuu yo naja kua kùu chaa yo nuu ìyo Ndioo

¹ Na töve nuva jà'a ndo ña nda'vi kùuni ndo. Na chinuni ndo ma ña kà'an Ndioo, ta na chinuni ndo ma ña kà'in ndia. ² Ma nuu ìyo ve'e ma Tatái, ìyo kua'a' ma nuu koo yo, vati tu töve yi, cha kàtitu'in nuu ndo niku. Ta takan kùu yi ña ni kujandova'i ma nuu koo ndo. ³ Ta ora cha kuà'an ndioi ña kuàjandova'i ma nuu koo ndo, ni kichi ndikoi inga cha'a', ta ni ku'un ndo chi'in, ikan indukuni koo ndo chi'in ma nuu ni koi. ⁴ Ta ndyo'o cha chito ndo ndanu kùu ma nuu kuà'in, ta chito ndo ma iti' kuà'in ndia —kàti Jesuu.

⁵ Tajan ma ra nàni Tomá te'en chikatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, töve chito ndi ma nuu kuà'un, ta, ¿chito naja kà'un ña cha chito ndi ma iti' kuà'un?

⁶ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Yu'u kùu ma iti' ndaa, chi'in ma iti' ndicha, ta ma ña chà'a nuu koo ndito yo. Ta uvaa chi'in yu'uni, kùu chaa yo nuu ìyo ma Racha'nu Tatái.

⁷ Tu ndyo'o cha nàkoto ndo yu'u, kùuni yi ka'an yi ña juuni cha nàkoto ndo ma Tatái, ta vitin cha nàkoto ndo ra, vati cha ndè'e ndo ra.

⁸ Tajan ma Lipe te'en nàka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na ku'vaun ña na nde'e ndi ma Racha'nu, ra kùu Tatáun, ta chi'in yakan, cha kùu kindoo va'ani ndi —kàti ra.

⁹ Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Yo'o Lipe, cha kua'a' tiempu kùu yi ña ìyoi chi'in ndo, ¿a takä'an nakoto va'un yu'u ña kà'un takan? Ma ndian ndè'e yu'u, juuni ndè'e na Tatái. Ta, ¿naja chikaun ña na ku'vai nde'e ndo ma Tatái tuva takan? ¹⁰ ¿A töve chìnuniun ña yu'u ìyoi chi'in ma Tatái, ta rakan ìyo ra chi'in? Ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo, yöve tu'un ña jàndakuu maanĵ kùu yi, ti ma Tatái, ra ìyo chi'in, kùu ra ña jà'a ra ma ña ndè'e ndo nui. ¹¹ Na chinuni ndo ña yu'u ìyoi chi'in ma Tatái, ta ma Tatái ìyo ra chi'in ndia. Ta tu töve chìnuni ndo ña takan kùu yi, na chinuni ndo ji tu ma tiñu ka'nu ña ndè'e ndo ña jà'i. ¹² Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ti ma ndian chìnuni ma tu'in, indukuni ni ja'a na ma tiñu ka'nu, tava jà'i yi. Ta ni ja'a na inga tiñu ka'nuga cha'a' ña ni ku'in nuu ìyo ma Tatái. ¹³ Ta ndisaa ma ña chikan ndo chi'in sivi, ni ku'vai yi nuu ndo, ikan yu'u ra kùu Se'e ra, ni jana'i naja kua ya'a ka'nu kùu ma Tatái nuu ndo. ¹⁴ Yakan va tu chikan ndo iin nakuyi chi'in sivi, ni ja'i yi.

Jesuu chà'a ra tu'un ña ni tachi ra ma Tati Íí Ndioo nuu ma ñivi

¹⁵ 'Tu ndyo'o kùuni ndo nde'e ndo yu'u, na jachi'in ndo ndisaa ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo. ¹⁶ Ta yu'u ni ndakain nuu ma Tatái ña na tachi ra inga ma ra tìndee ndo, ta rakan, na jamani ra ndo, ta ni koo ra chi'in ndo endeeni.

¹⁷ Ta ra'ya kùu ma Tati Íí Ndioo, ra jàna'a ma

ña ndaa cha'a' ma Ndioo. Ta ma ndian ìyo ma ñuñivi i'ya, ña töve chà'a na ña k'vi ra tichi anima na. Na küu jà'a na yi, ti töve ndè'e na ra, ta töve nàkoto na ra ndia. Va ndyo'o nàkoto ndo ra, ti ìyo ra chi'in ndo, ta ni koo ra chi'in ndo endeeni.

¹⁸ Ta na töve ni ndakoo ma'ijn ndo, ti ni chikoni'i ndikoi koi chi'in ndo. ¹⁹ Ta tichi tia kivinia, ma ndian töve chinuni na tüva ni nde'e na yu'u; va ndyo'o ni nde'e ndo yu'u, ti cha'a' ña ìyo nditoi kùu yi ña ni koo ndito ndo endeeni.

²⁰ Ma kivi ikan, ndyo'o ni ku'va ndo kuenda, ña yu'u ìyoi chi'in ma Tatái, ta ndyo'o ìyo ndo chi'in, ta yu'u chi'in ndo. ²¹ Ta ma ndian chini ma ña kà'in, ta jàchi'in na yi, ndiakan jàna'a na ña ndicha va'a ña kùuni na nde'e na yu'u. Ta ma Tatái nduva'a kuii ni kuuni ra nde'e ra ma ndian kùuni nde'e yu'u, ta yu'u nduva'a kuii ni kuuni nde'i na, ta ni jana'i yu'u nuu na.

²² Ta ma Juda (na yöve ra nàni Iscariote), te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu Jesuu:

—¿Ta naja chani jana'un ñun nuu ndyu'u, ta töve ni jana'un ñun nuu ma ñivi ìyo ñuñivi? —kàti ra.

²³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ma ndian kùuni nde'e yu'u, jàchi'in na ma ña kà'in, ta ma Tatái ni kuuni ra nde'e ra na ndia. Tajan yu'u chi'in Tatái ni kichi koo ndio ndi chi'in na. ²⁴ Ta ma ndian töve kùuni nde'e yu'u, töve jàchi'in na ma ña kà'in. Ta ma tu'un ña chini ndo, yöve tu'un ña jàndakuu maani kùu yi, ti tu'un ma Tatái, ra tāchi yu'u kùu yi.

²⁵ 'Tandi'i ma tu'un ña kà'in chi'in ndo, kà'in yi juuni yanga ìyoi chi'in ndo. ²⁶ Va ma Tati Í

Ndoo, ña ni tachi ma Tatái chi'in sivi, kuenda ña tĩndee ra ndo, ta jàndomani ra ndo, ni jana'a ra tandi'i nakuyi nuu ndo, ta tandi'i ma tu'un ña kā'in chi'in ndo niku, rakan ni jakuku'uni ra yi ndo.

²⁷ Ni ku'in, va ni ndakoi ndo ña na koo taxiin ndo. Ta ma ña chà'i nuu ndo ña na koo taxiin ndo, töve indukuni kùu yi, tava kùu ma ña chà'a ma ndian iyo ñuñivi. Yakan va na nākanini ndo, ta na yū'vi ndo. ²⁸ Cha chīni ndo ña kà'in, ña ni ku'in, ta ni kichi ndikoi koi chi'in ndo. Tu ndicha ña kùuni ndo nde'e ndo yu'u, nduva'a sii ni kuuni ndo ma ora chīto ndo niku, ña kà'in ña ni ku'in nuu iyo ma ra kùu Tatái, vati rakan ka'nuga ra kua yu'u. ²⁹ Antea ña kùu takan, cha kàtitu'un kuei nuu ndo, ikan ma ora ni kuta'an ña ni kuu ma ña kà'in: na chinuni ndo. ³⁰ Na kùuga ka'an kuà'i chi'in ndo, ti cha vāchi ma ñá' chà'nda tiñu nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, vaji töve iyo nī'iin ndatu ña kùu ja'án' chi'in. ³¹ Takan iyo yi ña kùu yi, ikan na ku'va ma ñivi ñuñivi kuenda ña yu'u kùuni nde'i ma Tatái, ta jà'i ma tiñu ña tāchi ra yu'u ña jà'i. ¡Na ko'o vitin! —kàti Jesuu.

15

Jesuu kà'an ra ña ndicha va'a ña kùu ra takua kùu ma yoku'u uva

¹ Takan kùu tajan Jesuu te'en nāka'an ndiko ra: —Yu'u kùu takua kùu ma yoku'u uva ndicha, ta ma Tatái kùu ra takua kùu ma ra jàkuenda ma yoku'u ikan. ² Ta tu iyo iin soko ma yoku'u ña töve chà'a ma uva, chà'nda ra yi endeeni. Va tu chà'a yi ma uva, vii ga chà'nda ra soko yi, ikan na

ku'va yi tiaga vu. ³ Ta ndyo'o, cha'a' ña chìnuni ndo ma ña kà'in, cha ndākuu ndo ndian vii takua ma soko yoku'u chaa ikan. ⁴ Yakan va na induku koo ndo chi'in, takua induku iyoi chi'in ndo. Vati ma soko ma yoku'u uva, na kuu ku'va maa yi ma uva, tuva töve tātuu yi chata ma yoku'u. Ta indukuni, ndyo'o na kuu ja'a ndo ma tiñu va'a, tuva töve induku chàkunuu ndo chi'in.

⁵ 'Yu'u kuu ma yoku'u uva, ta ndyo'o kuu ndo takua kuu ma soko run. Ta ma ndian induku iyo chi'in, ta induku iyoi chi'in na; kuu ja'a na kua'a' ma tiñu va'a, vati tu töve iyoi chi'in ndo, ni'iin nakuyi kuu ja'a ndo. ⁶ Ma ndian töve induku iyo chi'in, ni jakuitai na ma nuu ni natii na, ta ikan ni kayu na takua tà'an ma soko yutun ití. ⁷ Ta tu ndyo'o induku iyo ndo chi'in, ta jàchi'in ndo ma ña jàna'i nuu ndo, ta töve nàani ndo, kuu ndakan ndo ma ña kùuni maa ndo, ta ni'i ndo yi. ⁸ Kuenda ma Tatái, ya'aga ka'nu kuu yi, tuva chito ra ña ndyo'o iin locho ndo takua ka'iin kua'a' chiti uva ma yoku'u vu. Tu jà'a ndo takan, ndicha kuii ña ni chaa ndo kuu ndo ndian jākua'a chi'in. ⁹ Yu'u ya'aga kùunì nde'i ndo, indukuni takua kùuni ma Tatái nde'e ra yu'u. Yakan va koto jãña ndo ña jà'a ndo yi, ti kùunì nde'i ndo. ¹⁰ Tu jàchi'in ndo ma tu'un ña kùunì ja'a ndo, töve ni jañai ña kùunì nde'i ndo, ti yu'u takua jàchi'in ma tu'un kà'an ma Tatái. Yakan va töve jãña ra ña kùuni ra nde'e ra yu'u.

¹¹ 'Takan kà'in chi'in ndo, ikan na ku'vai ña sii iyo nui ña na koo yi chi'in ndo. Ta takan na kindoo ndo ña nduva'a kuii sii kuuni ndo. ¹² Ma tu'un ña kùunì ja'a ndo, te'en kà'an yi: na kuuni

ndo nde'e ndo ma ta'an ndo, tava kùuni yu'u nde'i ndo. ¹³ Ma ña ka'nuga ña jà'a yo kùu yi ña ku'va yo ma kuñu yo ña kuvi yo cha'a' ma ndian meru yo. ¹⁴ Ndyo'o kùu ndo ndian merui, tuva jà'a ndo ma tiñu tächì nuu ndo. ¹⁵ Tüva ni ka'in ña kùu ndo musui, ti ma ndian kùu musu, na töve chìto na nda ña kùu ma ña jà'a ma chito'o na. Kà'in chi'in ndo ña kùu ndo ma ndian amigui, vati chà'i ña koto kachin ndo tandi'i ma ña jāna'a ma Tatái nui. ¹⁶ Ta na yöve ndyo'o kùu ndo ña kächin ndo yu'u, ti yu'u kùu ma ra kächin ndo, ta chā'i ma tiñu ndo ña na kùu ndo tatuin, ta jà'a ndo kua'a' ma tiñu va'a. Ta endee ni koo yi, ikan ndisaa ma ña ni ndakan ndo nuu ma Tatái chi'in sivi, ni ni'i ndo yi. ¹⁷ Ña'a kùu ma tu'un ña tächì nuu ndo: na kuuni ndo nde'e ndo ma ta'an ndo.

Ma ndian iyo ñuñivi ya'a ga xàani na nde'e na ma Jesuu, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra

¹⁸ 'Tuva ma ñivi iyo ñuñivi xaani na ndè'e na ndo, na koto ndo ña ji'na yu'u kùu ma ra kīcha'a na xàani na kua maa ndo. ¹⁹ Vati tu ndyo'o kùu ndo takua kùu ma ñivi iyo ñuñivi, nduva'a ni kuuni na nde'e na ndo, takua kùuni na nde'e na ma ñivi na. Va tava yu'u kächin ndo tañu ma ndian iyo ñuñivi, cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ga xaani na ndè'e na ndo, ti tüva kuu ndo takua kùu ma ndian iyo ñuñivi. ²⁰ Na kuku'uni ndo ma ña kā'in te'en chi'in ndo niku: "Nī'iin ma ndian kùu musu, töve ka'nuga na kua ma ra kùu chito'o na." Tu yu'u chāndikun na ña ka'ni na niku, juuni takan ni ja'a na chi'in ndo ndia. Ta tu jächin na ma tu'un kà'in, juuni ni jachi'in na ma tu'un

kà'an ndo ndia. ²¹ Ndisaa ma ña kà'in i'ya ni ja'a na yi chi'in ndo cha'a' ña nàkoto ndo yu'u, ti töve nàkoto na ma ra tãchi yu'u.

²² 'Tu yu'u töve nī kichi ka'in chi'in na ma tu'un i'ya, na töve kuati na niku. Va vitin na kúa ka'an na ña tüva kuati na. ²³ Vati taku ma ndian xaani ndè'e yu'u, juuni xaani na ndè'e na ma Tatái ndia. ²⁴ Tu yu'u töve nī ja'i ma tiñu ka'nu tañu na, ña nī'iin ñivi na kuu ja'a yi, nī'iin kuati na töve niku. Va cha ndē'e na ma ña va'a jā'i, ta juuni xàani na nde'e na yu'u, chi'in ma ra kùu Tatái ndia. ²⁵ Takan kuu yi, ikan na chinu ma tu'un kà'an nuu ma tutu ley Ndioo ña kùmi na. Ta yakan te'en kà'an yi: "Xaani na ndè'e na yu'u cha'a' nī'iin nakuyi."

²⁶ 'Va ora ni kichi ma Tati Í Ndioo ña ni jandomani ndo, ña vächì nuu ìyo ma Tatái jà'i, rakan kùu ra ña jàna'a ra ma ña ndaa, ta ora ni kichi ra ni katitu'un ra nuu ndo cha'i. ²⁷ Ta nda ndyo'o, ni katitu'un ndo cha'i nuu ma ñivi, ti ndyo'o kùu ma ndian chàkunuu chi'in, nda ma ora kīcha'i jà'i ma tiñu i'ya.

16

¹ 'Takan kà'in chi'in ndo, ikan na töve jaña ndo ña chìnuni ndo ma ña kà'in. ² Tajan ma ndian judíu, ni jakunu na ndo ta'ii'in nuu ìyo ma veñu'u na. Ta ni chaa iin kivi ña nda ndian ni kuuni ña chà'ni na ndo, ndiakan ni kuuni na ña iin tiñu va'a kùu ma ña jà'a na kuenda Ndioo. ³ Takan ni ja'a na, ti takä'an nakoto na ma Tatái, ta ni yu'u ndia. ⁴ Takan kà'in chi'in ndo

vitin, ikan ma ora ni kuta'an ña ni kuu takan, na kuku'uni ndo ña cha kātitu'in nuu ndo cha'a' yi niku.

Tiñu jà'a ma ra kùu Tati Íí Ndioo

'Töve nī katitu'in ña'a chi'in ndo ora kīcha'a koi chi'in ndo ti endee chíyoi chi'in ndo.

⁵ 'Va vitin chani ku'in nuu iyo ma ra tāchi yu'u, ta ndyo'o ní'iin ndo töve chīkatu'un ndo nui ndanu kuà'in. ⁶ Java tiaga kīcha'a nda'vi kùuni ndo ña kà'in takan chi'in ndo. ⁷ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ti va'a ga kùu yi kuenda ndo ña na ku'in, vati tu töve ku'in, na kùu kichi ma Tati Íí ña ni jandomani ña kòo ra chi'in ndo. Ta tu ku'in nuu iyo ma Tatái, tajan ni tachi ndioi ma Tati ni tindee ndo. ⁸ Ta ora cha kīchaa ra iyo ra chi'in ndo, tajan ni katitu'un kachin ra nuu ma ñivi ñuñivi nda yo kùu ndian jà'a kuati, ta nda yo kuà'an iti' ndaa nuu Ndioo, ta nda yo ni jakutuni ma Ndioo nuu. ⁹ Takua ni ka'an ra nda yo jà'a kuati, cha'a' ña töve chinuni na ma ña kà'in. ¹⁰ Ta ni ka'an ra nda yo kuà'an iti' ndaa, ti yu'u ni ku'in nuu iyo ma Tatái, ta ndyo'o tüva ni nde'e ndo yu'u. ¹¹ Ta ni ka'an ra nda yo ni jakutuni Ndioo kuati jà'a na, ti cha tüva ndakutiñu ma kui'na chà'nda tiñu ma ñuñivi i'ya. Cha jà'a ra kua kuu kùtunini ra yi.

¹² 'Iyo kua'a' ga ma ña kùunì ka'in chi'in ndo, va ma vitin, ndyo'o na kùu kundeni anima ndo tu taso'o ndo yi. ¹³ Ta ora ni kīchaa ma Tati Íí ndicha, maa ra kùu ra ña ni jana'a ra ma ña ndaa nuu ndo, ti töve ni ka'an ra chi'in ma tu'un ña jàndakuu maani yi; vati ma Tati Íí ikan ni ka'an ra ma ña kà'an Ndioo chi'in ra, ta ni ku'va ra ña

koto na ma ña ni kuu. ¹⁴ Ta juuni ni jaka'nu ma Tati Íí Ndioo yu'u, vati ni ndaki'in ra ma tu'un kà'in, ta ni ku'va ra koto ndo. ¹⁵ Tand'i ña ìyo nuu ma ra kùu Tatái, ña'i kùu yi ndia. Cha'a' yakan kùu yi ña kà'in ña tand'i ña ìyo nui, ma Tati Íí, ni ndaki'in ra yi, ta ni ku'va ra yi koto ndo.

Ni jaña ma ñivi ña nda'vi kuuni na, ta sii ni kuuni na

¹⁶ 'Tiania tiempu kùmani, ta tüva ni nde'e ndo yu'u, va tiaga iti' nuu ni nde'e ndiko ndo yu'u, ti ni ku'in nuu ìyo ma Tatái —kàti Jesuu.

¹⁷ Takan kùu, tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en kīcha'a ndra chikatu'un ta'an ndra:

—¿Nayi kùuni ra ka'an ra ña kà'an ra takan? Kà'an ra chi'o ña tia tiempunia ni nde'o ra, ta tiaga iti' nuu, ni nde'e ndiko yo ra. Ta juuni kà'an ra ña cha'a' ña ni ku'un ra nuu ìyo ma Tatá ra kùu yi. ¹⁸ ¿Chīto nayi kùuni ra ka'an ra ña, “tia tiempunia, ta tüva ni nde'o ra”? Töve kütuninio nayi kùuni ra ka'an ra ña kà'an ra takan —kàti ma ndra jàkua'a chi'in ra.

¹⁹ Tajan Jesuu chā'a ndio ra kuenda ña kùuni ndra ndakatu'un ndra nuu ra, yakan va te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Yu'u kà'in, ña tichi tia kivinia, tüva ni nde'e ndo yu'u, ta tia iti' nuu, ni nde'e ndiko ndo yu'u. ¿A tu'un ikan kùu ma ña chikatu'un ta'an ndo?

²⁰ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña, ndyo'o ni kuaku ndo, ta nda'vi ni kuuni ndo, va ma ñivi ñuñivi, sii ni kuuni na. Va vaji ndyo'o nda'vi ni kuuni ndo, ni sama ma kua kùuni ndo, ta ni kichi sii kuuni ndo. ²¹ Ma ora kàku se'e iin ña'a, chà'nda yi tichian, ti cha keta ma ora ni kàku

yi. Va ora cha yā'a kāku ndio yi, jàña ndioan ña nda'vi kuunian, ti chisian, ña jākakuan se'an ma ñuñivi i'ya. ²² Ndyo'o, juuni takan nda'vi kùuni ndo vitin, va yu'u ni nde'e ndikoi ndo, ta ma ora ikan nduva'a ni kichi sii kuuni ndo chi'in anima ndo. Ta ma ña sii ikan, nǐ'iin na na kùu namaa na yi nuu ndo. ²³ Ma kivi ikan, nǐ'iin ndo na ndākatu'un ga ndo nǐ'iin nakuyi nui. Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña tandi'i ma ña chikan ndo chi'in sivi nuu ma Tatái, ni ku'va ra yi nuu ndo. ²⁴ Nda vitin nǐ'iin ndyo'o takā'an ndakan ndo nǐ'iin nakuyi chi'in sivi nuu ma Tatái. Na ndakan ndo yi, ta ni'i ndo yi, ikan na kichi sii kuuni ndo.

Jesucristu jākanaa ra ma ndian kànita'an chi'in ra nuu ñu'u ñuñivi i'ya

²⁵ 'Ma tu'un ña kā'in chi'in ndo i'ya, kà'in yi chi'in ku'va. Va ni keta iin kivi ña tūva ni ka'in yi chi'in ku'va chi'in ndo. Vati ni ka'an kachin ndioi cha'a' ma Tatái nuu ndo. ²⁶ Ma kivi ikan ni ndakan ndo iin nakuyi nuu ma Tatái chi'in sivi. Va yu'u töve ni janini ma Tatái ña na ku'va ra ma ña chikan ndo nuu ra. ²⁷ Vati ma Tatái kùuni ra nde'e ra ndo, cha'a' ña kùuni ndo nde'e ndo yu'u, ta cha'a' ña chinuni ndo ña ra vāchi nuu iyo Ndioo kùì ndia. ²⁸ Kēi nuu iyo ma Tatái, ta kīchai ma ñuñivi i'ya. Va vitin ni ndakoo ndikoi ma ñuñivi i'ya, ta ni ku'un ndikoi nuu iyo ma Tatái —kāti Jesuu.

²⁹ Tajan ma ndra jākua'a chi'in Jesuu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Vitin ndicha, va tūva kà'un yi chi'in ku'va, ti kà'an kachiun yi. ³⁰ Vitin va cha chà'a ndi

kuenda ña cha chítoun tandi'i nakuyi, ta töve chiniñu'un yo ndakatu'un nuun. Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chìnuni ndi ña ra vèchi nuu ìyo Ndioo kùun —kàti ndra chi'in Jesuu.

³¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿A cha chìnuni ndo vitin? ³² Vitin va cha kēta ma ora, ta ndyo'o ni kuita kuati ndo, ta ni ndakoo ma'iin ndo yu'u. Va yöve ma'iinj, kīndoo, ti ìyo ma Racha'nu Tatái chi'in. ³³ Takan kà'in chi'in ndo, ikan na ni'i ndo naja kua koo vii ndo cha'a' ña ndò'iin ndo chi'in. Ma ñuñivi i'ya, ndyo'o ni nde'e ndo tundo'o jà'a ma ñivi, va yu'u kà'in chi'in ndo ña na jandotayi va'a ndo ndo, vati yu'u cha jākanai ma ndian kànita'an chi'in ma ñuñivi i'ya.

17

Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo cha'a' ma ndra jākua'a chi'in ra

¹ Takan kūu ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, tajan kāni'i ra nuu ra iti' andivi, ta kīcha'a ndio ra kà'an ra te'en:

—Yo'o Tatá, cha kēta ma kivi. Ta vitin na jaka'nun yu'u ra kùu Se'un, ikan na jaka'nui ñun ndia. ² Vati nuu yu'u ra kùu Se'un, chā'un ña na ka'ndai tiñu nuu tandi'i ma ñivi ìyo ñuñivi, ta juuni chā'un ña na kuu ja'i ña koo ndito ma tandi'i ma ñivi chā'un nui endeeni. ³ Ta ndisaa ma ndian nākoto ñun, yo'o ra uvanuu ña kùu Ndioo ndicha, chi'in yu'u ra kùu Jesucristu ra tāchiun, ni ni'i na nuu koo na endeeni chi'o.

⁴ 'Endee jàka'nui ñun nda ni kùuni chàkunui ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ti cha jāchinui tandi'i

ma tiñu ña chā'un nui ña na ja'i. ⁵ Ta vitin yo'o Tatá, na jaka'nun yu'u, ta na ku'vaun ña na koo ndikoi chi'un ma andivi, takua chíyoi chi'un antea ña tūvi ma ñuñivi niku.

⁶ 'Ma ndian chā'un nui, tañu ma ñivi ñuñivi, cha jāna'i nda ra kùun nuu na. Ta ndiakan, ti ndian iyo kuendaun kùu na niku, va yo'o chā'un na nui, ta vitin jàchi'in na ma tu'un. ⁷ Ta juuni ma vitin cha chito va'a na, ña tandi'i ma ña chā'un nui, maun kùu ma ra tāchi yi nui ña na ja'i yi. ⁸ Ta ma tu'un ña chā'un nui ña jāna'i nuu na, cha jāchi'in na yi. Ta juuni cha chā'a na kuenda ña maun kùu ma ra tāchi yu'u, ta vitin cha chìnuni na ña takan kùu yi.

⁹ 'Yu'u chikain ñamani nuun ña na kumiun na, va töve chikain ñamani nuun cha'a' ma ndian töve chìnuni iyo ma ñuñivi, vati yu'u chikain ñamani nuun ña na kumiun ma ndian chā'un nui, ti ñivi maun kùu na. ¹⁰ Tandi'i ma ña kùu ña'i, ña'un kùu yi, ta ma ña kùu ña'un, juuni ña'i kùu yi ndia. Ta ndiakan, jāna'a na nuu inga ñivi ña iin ra ya'a ka'nu kùu.

¹¹ 'Vati yu'u, töva ni koi ma ñuñivi i'ya, va ma ndra jàkua'a chi'in, ni kindoo ndra koo ndra tiá ma ñuñivi i'ya, ta yu'u ni chai koi chi'un. Yo'o Tatá ra ya'a íí, na kumiun ndra chi'in ndatun, ikan na induku kuuni ndra chi'in ta'an ndra, takua induku kùnū chi'un. ¹² Ta ora chíyoi chi'in ma ndra chā'un nui ma ñuñivi i'ya, ya'a ga kumi kuendai ndra chi'in ndatu ma siviun, ta nīiin ndra nī jāña ndra ma iti' kuà'in. Uvanuu ma ra jāña ma itī', kùu ma ra kà'an ma tutu Ndioo ña ni naa niku. Ta takan kùu yi.

13 'Vitin va cha kuà'an ndikoi ma nuu iyoun. Kà'in ma tu'un i'ya ora juuni yanga iyoi ma ñuñivi i'ya, ikan na kichi sii va'a kuuni na, takua sii kùuni. 14 Yu'u jàna'i ma tu'un nuu ndra, ta cha'a' yakan kùu yi ña ma ñivi ñuñivi ya'aga xaani na ndè'e na ndra, ti töve kùu ndra takua kùu ma ñivi ñuñivi, indukuni takua kùu yu'u ndia. 15 Töve chikain nuun ña na tavani'un ndra ma ñuñivi i'ya, ti ma ña chikain nuun, kùu yi ña na kumiun ndra nuu ma kui'na. 16 Vati takua yu'u, yöve ra ñuñivi kùu, ni ndrakan yöve ndra ñuñivi kùu ndra ndia. 17 Na ja'íiun ndra kuendaun cha'a' ma ña ndaa. Ta ma ña ndaa kùu ma tu'un ña kà'un. 18 Ma takua jà'un ña tächiiun yu'u tañu ma ñivi ñuñivi, juuni takan tächii ndra tañu ma ñivi ñuñivi ndia. 19 Ta cha'a' ndrakan kùu yi ña jà'íi juuni mai, ikan ndrakan, na ku'íi ndra jà'a ma tu'un ndaa.

20 'Va yöve uvaa cha'a' ndrakan ni kùu yi ña chikain ñamani nuun, vati juuni chikain ñamani nuun cha'a' ma ndian ni chinuni ma tu'in iti' nuu jà'a ndra. 21 Ta juuni chikain ñamani nuun ña na ndo'iin na chi'in ta'an na, yo'o Tatá, takua ndō'iun chi'in, ta yu'u chi'un, ikan na koto kachin ma ndian iyo ñuñivi i'ya, ña maun kùu ma ra tächii yu'u. 22 Yu'u chā'i tandi'i ma ña ka'nui, ña chā'un nui, nuu na, ikan na ndo'iin na, ta kùu na iin ñivini chi'in ta'an na, indukuni ma takua kùun chi'in ña kùu na iin ñivini ndia. 23 Yu'u iyoi chi'in na, ta yo'o chi'in, ikan na kuu ndicha na iin ñivini, ta takan ku'va ma ñivi ñuñivi kuenda, ña maun kùu ma ra tächii yu'u. Vati juuni ya'a kùuniun nde'un na takua kùuniun nde'un yu'u.

24 'Yo'o Tatá, maun kùu ma ra chā'a na nui, ta kùuni ña na koo na chi'in ma nuu ni ku'in koi, ikan na nde'e na ña ra ka'nu kù jā'un, vati takani kùuniun nde'un yu'u ma antea ña jātuvium ma ñuñivi niku. 25 Yo'o Tatá, ra ya'a ndaa, ma inga ndian iyo ñuñivi i'ya, töve nākoto na ñun, va yu'u nākotoi ñun, ta juuni ñivi i'ya cha ch̀to na ña maun kùu ma ra tāchi yu'u ndia. 26 Ta yu'u ch̀i ña na nakoto na nda ra kùun, ta takan ni ja'i yi iti' nuu ndia, ikan indukuni tava kùuniun nde'un yu'u, ta takan kuuni na nde'e na ta'an na. Takan jā'i, ikan na kuu koi chi'in na endeeni —kàti Jesuu.

18

Nuu tìn ndra Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Takan kùu ta ora chinu kā'an Jesuu takan, tajan kēe ndio ra kuà'an ra chi'in ma ndra jākua'a chi'in ra inga chiyo ma yuvi ña nàni Cedrón. Ta ora chāa ndra nuu tāchi yutun tata, ta ikan kī'vi ndra kuà'an ndra chi'in ra. 2 Ta nda ma Juda, ra xikoña'a cha'a' Jesuu, juuni nākoto ra ma ikan ndia, ti kua'a' cha'a' cha kùti'vi Jesuu ikan chi'in ma ndra jākua'a' chi'in ra. 3 Ta takan kùu yi ña chāa ma Juda chi'in kua'a' va'a jandaru, ta uvi uni ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, ña tāchi ma ndra kuxini nuu sutu, chi'in ma ndra fariseu. Tandì'i ndrakan nda'a ndra ñu'ú nda'a', chi'in machiti, ta nduva. 4 Va takua Jesuu cha ch̀to ra tandì'i ma ña ni ta'an ra, yakan va kēta ra, ta te'en chīkatu'un ra nuu ndra:

—¿Yo nànduku ndo? —kàti ra.

⁵ Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:
—Nànduku ndi Jesuu ra ñuu Nazaret —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en naka'an ra:

—Yu'u kùì —kàti ra.

Ta ma Juda ra xikoña'a cha'a' Jesuu juuni ndaa ra ma ikan chi'in ndra ndia. ⁶ Ta ora nāka'an Jesuu ña; “Yu'u kùì”, ta chīkachata ndra iti' chata, ta ndūva ndra nuu ñu'u'. ⁷ Tajan Jesuu te'en chīkatu'un tuku ra nuu ndra:

—¿Yo nànduku ndo? —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Nànduku ndi Jesuu ra ñuu Nazaret —kàti ndra.

⁸ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha kā'in chi'in ndo, ña yu'u kùì. Tu yu'u kùu ma ra nànduku ndo, na jaña ndo ma ndra jākua'a chi'in, ta tìn ndo yu'u —kàti Jesuu.

⁹ Takan kūu yì, ikan na chinu ma tu'un kā'an Jesuu ña te'en kà'an: “Ma ndian chā'a ma Tatái nui, töve nī kenaa nī'iin na.” ¹⁰ Tajan ma Simón Petu', ti ndà'a ra iin machiti, ta tāva ra yì ma tichi vena ra, ta chā'nda ra iin chiyo so'o ma ra nàni Malco, ma chiyo kua'a ra. Ta ra'ya ti ra kùu musu ma ra kuxini nuu sutu kùu ra. ¹¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma Petu':

—Na ti'i va'un ma machitiun ma tichi venaun. Vati tu Tatái chā'a ra ña na nde'i tundo'o, ¿a töve iyo tu'vai ña nde'i tundo'o i'ya?, kùuni ndo —kàti Jesuu.

Jesuu chàa ra nuu ma ra kuxini nuu ma ndra sutu

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Tajan ma ndra jandaru, chi'in ma ra kuxini nuu ndra, ta chi'in ma ndra kùu jandaru ma ndian judíu, tiin ndra Jesuu, ta chū'ni ndra nda'a' ra. ¹³ Ta chāndaka ji'na ndra ra nuu ma ra nàni Anás, raka'nu ma ra nàni Caifás. Ma kuiya ikan, Caifás kùu ra ma ra kuxini nuu sutu. ¹⁴ Ta juuni ma Caifás i'ya, kùu ra ña kātitu'un nuu ma ndian judíu, ña va'aga ña na kuvi iin ra'iini cha'a' ma ñuu na, kāti ra.

*Petu' kà'an ra ña töve nàkoto ra Jesuu
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)*

¹⁵ Ma ra nàni Simón Petu', tándikun ra kuà'an ra chata Jesuu, chi'in inga, ra takani nàkoto ma ra kuxini nuu sutu ra, kī'vi ra chi'in Jesuu, ma nuke'e ve'e ma ra kuxini nuu sutu, ¹⁶ va ma Petu', kīndoo ra ma chata kora. Cha'a' yakan kùu yi ña kēe ma ra nàkoto ma ra kuxini nuu sutu. Ta chāka'an ra chi'in ma ña kùmi ma yu'u kora, ña na ku'va ña kī'vi ma Petu', kāti ra. Ta jāya'a ña ra iti' tichi. ¹⁷ Tajan ma ña kùmi ma yu'u kora, te'en kīcha'a chikatu'an nuu Petu':

—¿A yöve iin ra chàkunuu chi'in ra tiin ndra ikan kùun? —kàtian chi'in ra.

Ta Petu' te'en nāka'an ra:

—Yöve yu'u kùu —kāti ra.

¹⁸ Va takua ya'a ga vichin jà'a yi, yakan va ma ndra kùu musu, chi'in ma ndra jandaru, jāta'an ndra ñu'ú, ta tùmí ndra yi, ti ya'a vichin jà'a yi. Ta nda ma Petu', juuni ndaa ra tùmí ra yi chi'in ndra ndia.

*Ma ra kuxini nuu sutu chikatu'un ra nuu Jesuu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)*

19 Takan kūu tajan ma ra kuxini nuu sutu, chīkatu'un ra nuu Jesuu, nda ndra kùu ma ndra chàkunuu chi'in ra, ta nda va kùu ma ña jàna'a ra. 20 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yu'u chàkunui jàna'i ma nuu tuvi ñivi, ta juuni jàna'i nuu ma ndian judíu ma tichi veñu'u kuati na, ta ma tichi veñu'u ka'nu na nuu kùti'vi ndisaa na ndia. Yakan va, yu'u töve chàta'anì jana'a xe'i nuu ma ñivi. 21 ¿Ta chīto naja chīkatu'un nui? Na ndakatu'un nuu ma ndian chīni ma ña jāna'i, ta ndiakan na katitu'un na nuun ma ña jāna'i nuu na —kàti Jesuu.

22 Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta iin ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, kāni ra nuu ra, ta te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja kà'un takan chi'in ma ra kuxini nuu sutu? —kàti ra.

23 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Tu yu'u kā'in iin tu'un ña töve va'a, na ka'un nui nda cha'a' kùu yi. Va tu ma ña kā'in, ña va'a kùu yi, ¿nda cha'a' kāniun yu'u tuva takan? —kàti Jesuu.

24 Tajan ma ra nàni Anás tāchi ra, ña na ku'ni ndra Jesuu, ta tāchi ndio ra ra kuà'an ra nuu ma ra kuxini nuu sutu ña nàni Caifás.

Inga cha'a' kà'an Petu' ña töve nàkoto ra Jesuu (Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Takan kūu ta tava ma Petu' juuni ndaa ra tūmi ra ñu'ú ma ikan, yakan va te'en kīcha'a ndiko ndra chīkatu'un ndra nuu ra:

—¿A yöve yo'o, kùu ma ra chàkunuu chi'in Jesuu? —kàti ra chi'in ra.

Ta ma Petu' te'en nāka'an ra:

—Yöve yu'u kùì —kàti ra.

²⁶ Tajan iin ma ndra jà'a tiñu nuu ma ra kuxini nuu sutu, ra nàkoto ma ra chā'nda ma Petu' so'o, te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ra:

—¿A yöve yo'o kùu ma ra ndē'i chí'in ra ma nuu kàa yutun tata? —kàti ra chí'in Petu'.

²⁷ Ta ma Petu' nāka'an ndiko ra ña töve nàkoto ra ra, ta ma ora ikani nānda'yu ma lo'o.

Jesuu chàa ra nuu Pilatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Takan kùu tajan kēe ndio ndra chí'in Jesuu ma ve'e Caifás, ta chāndaka ndra ra ma vetiñu nuu tà'nda tiñu. Va takua ma ora cha kùndichin kùu yi, yakan va ma ndra judíu, nī kuuni ndra kì'vi ndra tichi ma vetiñu, koto ndokini ndra, ta na kúa kuxini ndra ma ora iyo ma viko Pakua, kùuni ndra. ²⁹ Tajan Pilatu kēe ra ma tichi vetiñu, ta te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—¿Nda cha'a' kùu yi ña tìsokuati ndo ra'ya? —kàti Pilatu.

³⁰ Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chí'in ra:

—Töve na ja'a ndi ña kichi ndaka ndi ra nuun, tu yöve ra jà'a kuati kùu ra —kàti ndra.

³¹ Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—Na kundaka ndo ra ku'un ndo, ta na jakutuni ndo ma kuati ra, takua kà'an ma tutu ley maa ndo —kàti Pilatu.

Tajan ma ndra judíu te'en nāka'an ndra chí'in ra:

—Va taku ndyu'u ndian judíu, nī'iin ñivi na kùu ka'ni ndi na —kàti ndra.

³² Takan kùu yi ña jāchinu Jesuu ma ña kà'an ra, cha'a' ma naja kua iyo yi ña kivi ra.

³³ Takan kũu tajan Pilatu kī'vi ndiko ra ma tichi vetiñu nuu chà'nda ra tiñu, ta kãna ndio ra ma Jesuu, ta te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ra:

—¿A yo'o kũu ma rey ra chà'nda tiñu nuu ma ñivi judíu? —kàti Pilatu.

³⁴ Ta Jesuu te'en kīcha'a chikatu'un ra nuu Pilatu:

—¿A ña chànini maun kũu ma ña chikatu'un nui, a kà'an na takan cha'i nuun, yakan va chikatu'un yi nui? —kàti Jesuu.

³⁵ Ta ma Pilatu te'en nãka'an ra chi'in Jesuu:

—¿A chàniniun ña ra judíu kùi, yakan va kà'un takan? Ma ndian ñuun, chi'in ma ndra kuxini nuu sutu, ndrakan kũu ma ndra kīchi ndaka ñun nui. ¿Nayi jã'un? —kàti Pilatu.

³⁶ Ta Jesuu te'en nãka'an ra:

—Ma nuu ni koi, yöve ma ñuñivi i'ya kũu yi. Ti tu ma nuu ni koi kũu yi ma ñuñivi i'ya, ni kanita'an ma ndra chàkunuu chi'in cha'i, chi'in ma ndian judíu, ta na kũ'va ndra yu'u nuu na. Va ma nuu ni ka'ndai tiñu yöve ma ñuñivi i'ya kũu yi —kàti Jesuu.

³⁷ Tajan ma Pilatu te'en nãka'an ra chi'in Jesuu:

—¿A yo'o kũu ma rey tuva takan? —kàti Pilatu. Tajan Jesuu te'en nãka'an ra chi'in ra:

—Ndicha ña kùi rey, ma takua kà'un. Vati yu'u kãkui ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya kuenda ña katitu'in ma tu'un ndaa. Ta tandi'i ma ndian jãchi'in ma tu'un ndaa i'ya, juuni tàso'o na ma ña kà'in —kàti Jesuu.

³⁸ Tajan Pilatu te'en chikatu'un ra nuu ra:

—¿Ta nayi kũu ma ña ndaa? —kàti Pilatu.

Nuu ni ka'ni na Jesuu

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ta ora cha ya'a ña chīkatu'un Pilatu nuu Jesuu, ta kēe ndiko ra ma nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en chāka'an ndiko ra nuu ma ndian judíu:

—Yu'u töve nàta'in nī'iin kuati ra'ya. ³⁹ Va tava ndyo'o, cha iin chikan ndo nàni kuiya ña na jañai iin ra indii vekaa, ma ora ìyo ma viko Pakua. Yakan va, ¿a kùuni ndo ña na jañai ma rey ma ndian judíu? —kàti Pilatu chi'in na.

⁴⁰ Tajan tandi'i ndio ma ndian judíu, te'en kīcha'a ndiko na kanachaa ni'i na:

—¡Na kùuni ndi ña jañaun rakan! ¡Na jañaun ma Barrabás! —kàti na.

Ta ma Barrabás, ti iin ra su'u kùu ra.

19

¹ Takan kùu tajan tāchi ndio Pilatu ma ndra jandaru ra, ña na tiin ndra Jesuu, ta kani ndra ra.

² Tajan ma ndra jandaru jāva'a ndra iin korona iñu, ta jūndii ndra yi xini Jesuu, ta jāku'un ndra iin ja'ma color ndaa ra. ³ Tajan chājayatin ndio ndra ndra nuu ndaa Jesuu, ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Na koo endeeni ma rey chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu! —kàti ndra.

Ta kani ndra ma nuu ra.

⁴ Tajan ma Pilatu kēe ndiko ra ma nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na nde'e ndo, ña töve nī nata'in nī'iin ma kuati ra, yakan va tāvai ra nuu ndo, ikan na ku'va ndo kuenda —kàti Pilatu.

⁵ Tajan kēta ndio Jesuu, ña jùndii xini ra ma korona iñu, ta ñù'u ra iin ja'ma color ndaa. Ta Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡I'ya ndaa ra! —kàti Pilatu.

⁶ Ta ora ndē'e ma ndra kuxini nuu sutu ra, chi'in ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u ra, ta te'en kīcha'a ndra kànachaa ni'i ndra:

¡Na kuvi ra nuu kruu! ¡Na kuvi ra nuu kruu!
—kàti ndra.

Ta Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Va'ani, na kundaka ndo ra, ta ka'ni maa ndo ra nuu kruu, ti yu'u töve nī nata'in nī'iin kuati ra
—kàti Pilatu.

⁷ Va ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ndyu'u, ìyo iin tutu ley nuu ndi, ña kà'an yi, ña ìyo yi ña kuvi ra cha'a' ña jàndaku ra ra Se'e Ndioo.

⁸ Ta ora chīni Pilatu ña kā'an ma ndra judíu takan, ta tiaga yū'vi ra. ⁹ Tajan chāka ndiko ra ma Jesuu ma tichi vetiñu nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en chīkatu'un ra nuu Jesuu:

—¿Ta yo'o ndanu kīchiun? —kàti Pilatu.

Va Jesuu töve nī ka'an ra nī'iin yu'u ra chi'in Pilatu. ¹⁰ Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja töve kà'un yu'i? ¿A töve chitoun ña cha'a' ma tiñu ndisoi, kùu tachì ñun ña na ka'ni na ñun nuu kruu, ta juuni kùu ka'in ña na jaña na ñun ndia? —kàti Pilatu.

¹¹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na kùu jakutuniun nī'iin nakuyi chi'in cha'a' ma tiñu ndisoun, tu yöve ma Ndioo ra ìyo nuu sukun, kùu ma ra chà'a yi nuun. Ta cha'a' yakan

kùu yi ña ka'nuga kuati ma ndra chāndaka yu'u nuun, kua maun —kàti Jesuu.

¹² Takan kūu ta nda ma ora ikan, kīcha'a Pilatu, nānduku ra naja kua jà'a ra, ta jàña ra Jesuu, va ma ndian judíu, te'en kānachaa ni'i ndiko ndra nuu ra:

—¡Tu jàñaun ra, na yöve amigun kùu ma rey chà'nda tiñu ñuu Roma tuva takan, ti nda ndra nikuuni ña jāndaku ndra ndra ña kùu ndra rey, nduva'a xaani ma rey ikan ndè'e ra ndra! —kàti ndra chi'in Pilatu.

¹³ Ta ora chīni ma Pilatu ña kā'an ndra takan, tajan tāchi ndio ra ma ndra jandaru ña na tava ndra Jesuu ma nuke'e, tajan chākunandi ndio ra ma tayu nuu jāndondaa ra kuati, ña chi'in tu'un hebreu nāni yi, Gabata, ta ma tu'un i'ya kùuni yi ka'an yi, Nuu Tà'nda Tiñu. ¹⁴ Ta iin kivi antea ña kuta'an ma viko Pakua, ìyo yi a kachuvi ndaa najaka. Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra judíu:

—¡I'ya ndaa ma ra kùu rey ndo! —kàti Pilatu chi'in ndra.

¹⁵ Va ma ndra judíu te'en kānachaa ni'i ndra:

—¡Na kuvi ra! ¡Na kuvi ra! ¡Na takaun ra nuu kruu! —kàti ndra.

Ta Pilatu te'en chīkatu'un ra nuu ndra:

—¿A ìyo yi ña ka'nj ma ra kùu rey ndo nuu kruu ña kà'an ndo takan? —kàti Pilatu.

Va ma ndra kùxini nuu sutu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Uvanuu ni rey ndyu'u ìyo, ta rakan kùu ra ma ra chà'nda tiñu ma ñuu Roma! —kàti ma ndra kùxini nuu sutu.

¹⁶ Ta takan kūu yi ña jāya'a ndio Pilatu, ma Jesuu nda'a' ndra, ña na takaa ndra ra nuu kruu, ta ndàka ndio ndra ra kuà'an ra.

Nuu chùtakaa Jesuu nuu kruu, ta ch'í ra
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Tajan ndiso ndio Jesuu ma kruu, kēe ra kuà'an ra chi'in ndra, ma nuu kà'an na ña nàni Yuku Iki Xini Ndian Ch'í. Ta chi'in tu'un hebreu nàni yi, Gólgota. ¹⁸ Ikan tākaa ndra ma Jesuu nuu kruu, chi'in inga uvi ndra, iin ndra te'en tikan xiin ra, ta maa ra, va kindoo ma'ñu.

¹⁹ Tajan Pilatu taa ra iin tu'un ma nuu vitu, ta tachi ra ña na kutatuu ma jandaru yi xini kruu ma Jesuu, ta ma tu'un ikan te'en kà'an yi: “Ra'ya kùu Jesuu ra ñuu Nazaret, ta rey, ra chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu”, kàti yi. ²⁰ Kua'a' ma ndian judíu jākua'a na ma tu'un ikan, ti ma kruu nuu tākaa ma Jesuu kindoo yi iti' yu'u ñuu, ta ma tu'un ikan ndiso yi chi'in tu'un hebreu, latinu ta griegu. ²¹ Yakan va ma ndra kuxini nuu sutu, ña iyo kuenda ma ndian judíu, te'en nāka'an ndra chi'in Pilatu:

—Töve va'a jā'un ña taun: “Rey ra chà'nda tiñu nuu ndian judíu.” Va'a ga ña na taun: “Ra'ya kùu ma ra kà'an ña kùu ra rey ra chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu.” Takán taun —kàti ndra chi'in ra.

²² Ta ma Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ma ña cha tã, tüva ni samai yi —kàti ra.

²³ Ta ora cha yā'a ña tākaa ma ndra jandaru ma Jesuu nuu kruu, ta ndāki'in ndra ma ja'ma ra, ta jāchaa ndra yi nuu kumi grupu, iin yi kuenda ii'iin ndra. Ta juuni ndāki'in ndra ma ja'ma

ìsukun Jesuu, va takua töve nuu ñùta'an yi, ti iin kuuni yi yakan va nī kuu nakaa yi. ²⁴ Tajan te'en kīcha'a ma ndra jandaru nàtu'un ta'an ndra:

—Na jänakaa yo yi, va'a ga ña na kusiki yo yuu kuati, ta nda yo jakanaa, ta rakan ndàki'in yi —kàti ndra.

Takan kūu yi, ikan na jachinu ma tutu Ndioo nuu kà'an yi te'en:

Juuni maa ni ndra kùu ndra ña nāta'vi ndra ma ja'mai,

ta chāsiki ndra yuu kuati nde'o yo jakanaa ma ja'ma isukuin.

Takan jā'a ma ndra jandaru.

²⁵ Yatini xiin ma kruu nuu tàkaa Jesuu, ikan ndaa ma ma'á ra, chi'in ña ta'an ña, ta Ndiya ñasi'i ra nàni Cleofas, chi'in ma Ndiya Magdalena. ²⁶ Ta ora ndē'e ndio Jesuu ma ma'á ra, chi'in iin ra chàkunuu chi'in ra, ña ya'a kùuni ra nde'e ra, ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ma'á ra:

—Yo'o ma'á, chiña ndaa ma ra ni kuu se'un —kàti ra chi'in ña.

²⁷ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ra chàkunuu chi'in ra:

—Chiña ndaa ma ña kuu ma'un —kàti ra chi'in ma ra ndaa chi'in ma'á ra. Ta nda ma ora ikan, ndàki'in ra ña, ña kùu ma'á ra ña. Ta kuà'an ña chi'in ra ma ve'e ra.

Nuu chì'í Jesuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Takan kūu va tava cha ch̀to Jesuu ña chīnu ma tiñu v̀chi ra, yakan va ora yā'a ña kūu takan, ta te'en nāka'an ra, ikan na chinu ña kà'an ma tutu Ndioo:

—Ya'a natij takuui —kàti ra.

²⁹ Ta takua ma ikan ndaa iin kasitu ña chitu yi chi'in ma vinu iya, tajan nānduku ndra iin ña xa'ma, ta jākuti ndra yi chi'in ma vinu ikan, ta chū'ni ndra yi punta ma iin yutun kani ña nàni hisopo, ta jāyatin ndra yi yu'u Jesuu. ³⁰ Ta ora cha yā'a chī'i Jesuu ma vinu uva iya, ta te'en nāka'an ndio ra:

—Cha chīnu ndisaa ma ña kà'an nuu tutu Ndioo vitin —kàti ra.

Ta ora chīnu kà'an ndio ra takan, tajan chūtakandee ndio ma xini ra, ta chī'í ra.

In ra jandaru kùchi ra kaa xaan iin chiyo xiin ma Jesuu

³¹ Iin kivi antea ña kūta'an ma viko Pakua, kūu yi ma takan. Yakan va ma ndian judúu töve kùuni na ña kindoo ma kuñu ma ndian ndií nuu kruu ma kivi ña nindee na, ti ma kivi ikan, iin kivi ya'a ka'nu kùu yi kuenda na. Tajan ndiakan chikan na ñamani nuu Pilatu ña na tachi ra iin ma ndra jandaru ra, ña kuka'nu ndra si'in ma ndra ka'iin nuu kruu, ta jànuu ndra ma ñunda'yu ndra.

³² Tajan ma jandaru, chā'an ndra, ta chā'nu ndra si'in ma ra nunuu, ta ikan jan chāka'nu ndra si'in inga ma ra tàkaa xiin Jesuu. ³³ Va ora cha jāyatin ma ndra jandaru ndra nuu tàkaa Jesuu, ta ndē'e ndra ña cha chī'í ra. Yakan va tūva nī kuuni ndra ka'nu ndra ma si'in ra. ³⁴ Va iin ma ra jandaru kùchi ra ma kaa xaan nda'a' ra iin chiyo xiin ma Jesuu, ta ma ora ikani kēe kua'a' níí ra chi'in takuui. ³⁵ Ma ra nātu'un ma tu'un i'ya, kùu ma ra ndē'e ma ña kūu, ta ña ndicha kùu ma ña kà'an ra. Ta tu ndicha ña takan kùu yi, na chinuni ndo yi ndia. ³⁶ Takan kūu yi, ikan na chinu ma tu'un

ña te'en kà'an nuu ma tutu Ndioo: “Töve ni ta'nu nĩ'iin iki ra”, kàti yi. ³⁷ Ta ìyo inga tuku nuu ma tutu Ndioo ña kà'an yi te'en: “Ni nde'e na ma ra kũchi na kaa xiin”, kàti yi.

Nuu kũchi Jesuu

(Mt. 27:47-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Takan kũu ta ora yā'a ndisaa ma ña'a, tajan ma ra ñuu Arimatea ña nàni Kusé, ra chìnuni tu'un Jesuu, va chito maani ra yi, já'a ña ndasii ra nde'e ra ma ndian judíu. Rakan chikan ra ñamani nuu Pilatu ña na ku'va ra ñunda'yu ma Jesuu nuu ra. Ta ma Pilatu chā'a ra ña na kuki'in ra yi. Yakan va ma Kusé kēe ra kuàki'in ra ma ñunda'yu Jesuu, ta ndiso ra yi kuà'an ra. ³⁹ Ta juuni chāa ma ra nàni Nicodemo, ra chā'an chāka'an chi'in Jesuu ma chanikuaa niku, ña nda'a ra iin oko uchi kilu ma yukú ya'a xiko cha'an ña cha jàkanuu ra. Ta yuku ikan nàni vu mirra chi'in áloes. ⁴⁰ Takan kũu ña ma Kusé chi'in Nicodemo, kī'in ndio ndra ma ñunda'yu Jesuu, ta kāva ndra yi chi'in ma ja'ma kuichin ña jākuti ndra ma yukú xiko ña cha jàkanuu, ma takua ìyo ma costumbre ma ndian judíu, ma ora kũchi na ma ndian chī'í. ⁴¹ Ta yatini ma nuu chī'í ma Jesuu nuu kruu, ìyo iin kora nuu kàa kua'a' yutun chà'a chiti kacho, ta ma ikan ti ìyo iin nuu ñaña ña já kũva'a, nuu takā'an kuchi na nĩ'iin ñivi. ⁴² Ikan kũchi ndra ma ñunda'yu Jesuu, vati ma nuu ñaña ikan, yatin tiaga kindoo yi, ta cha ni keta ma kivi nindee ma ndian judíu ndia.

20

Nuu nàtaku ndiko Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ma kivi nunuu nuu kìcha'a ma jamana, ma Ndiya Magdalena, na'a va'a kēe ña chānde'an nuu ñaña ma Jesuu ma ora juuni naa ga. Ta ikan ndē'an ña tüva ndàsi ma yuu ka'nu yu'u ma yavi nuu iyo ma nuu ñaña. ² Tajan endee chīnu ña kuà'an ña nuu ndaa ma Simón Petu', chi'in inga ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra ya'a ga kùuni ra nde'e ra, ta te'en nāka'an ña chi'in ndra:

—Cha ndāki'in na ma ñunda'yu ma Racha'nu Jesuu ma nuu ñaña nuu kùchi ra, ta töve chito ndi ndanu chāndaka na yi —kàti ña chi'in ndra.

³ Tajan ma Petu' chi'in inga ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, kēe ndra kuànde'e ndra ma nuu ñaña ma Jesuu. ⁴ Ta ninduvi ndra induku va'a kēe ndra kàcha'an ndra, uvaa ña ma inga ra ni'i ga chīnu ra, yakan va ji'naga ra chāa ma nuu ñaña kua ma Petu'. ⁵ Tajan ndē'e nuu ra ma tichi yavi nuu kùchi ma Jesuu, ta ikan ndē'e ra ma ja'ma kuichin ña kāva ma Jesuu, va töve nī kuuni ra ki'vi ra tichi yi. ⁶ Ta nunuuni tajan chāa ndio ma Simón Petu', ta kī'vi ra ma nuu kùchi ma Jesuu, ta juuni ndē'e ra ña kàndoyo ma ja'ma kuichin ña kāva ma Jesuu ma ikan ndia. ⁷ Ta juuni ndē'e ra ña kàndoyo ma ja'ma ña kāva xini ra, va töve iin kandoyoni yi chi'in ma ja'ma ña kāva ma Jesuu, vati kàndoyo locho siin yi. ⁸ Tajan inga ma ra chàkunuu chi'in Jesuu, ra chāa ma nunuu, kī'vi ndio ra tichi yi, ta ikan ndē'e ra ma ña kùu, ta chīnuni ra. ⁹ Takan jā'a ndra ti takā'an kutunini

ndra ña kà'an ma tutu Ndioo, ña Jesuu ìyo yi ña natakū ra tañu ma ndian ndií. ¹⁰ Takan kūu tajan ninduvi ma ndra chàkunuu chi'in Jesuu kuànu'u ndiko ndra ma nuu ìyo ve'e.

Jesuu kèta ra nuu Ndiya Magdalena
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Va ma Ndiya kīndoan iti' chata ma nuu ñaña, ña chàkuan ma xiin yi. Ta ma ora chàkuan ndaa ña, ta chūtaka ndee ña, ta ndē'e ni'ni' ña tichi ma yavi nuu ñaña. ¹² Ta ikan ndē'an uvi ta'an ma tati ña jàtiñu kuenda Ndioo, ña ñù'u yi ja'ma kuichin, nàndi yi ma nuu chūndii ma ñunda'yu Jesuu: iin yi nàndi ma iti' chiyo xini ra, ta inga yi nàndi ma iti' chiyo cha'a ra. ¹³ Takan kūu, tajan ma tati ikan, te'en kīcha'a yi chīkatu'un yi nuu ma Ndiya:

—Yo'o ñacha'nu, ¿ta naja chàkūn? —kàti yi chi'an.

Ta ma Ndiya te'en nāka'an ña:

—Chàkui ti ma Racha'nu chito'i, töve chītoi ndanu chāndaka na ra —kàti ña.

¹⁴ Ta ora chīnu kā'an ña takan, ta chīkokanian ndē'an inga iti', ta ikan ndē'an ma Jesuu, va töve nī cha'a' ña kuenda ña Jesuu kūu ra. ¹⁵ Tajan ma Jesuu te'en kīcha'a ra chīkatu'un ra nuan:

—Yo'o ma'á, ¿ta naja chàkūn?, ¿Ta yo nàndukūn? —kàti ra chi'an.

Va takua yakan chānini ña, ña ra jàkuenda ma nuu kàa yutun ikan kūu ra, yakan va te'en nāka'an ña chi'in ra:

—Yo'o racha'nu, tu yo'o ndāki'in ma kuñu Jesuu, na katitu'un nui ndanu chāndakaun yi, ta kuki'in yi —kàtian.

¹⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—jNdiya! —kāti ra chi'an.

Ta ora nākotoan ña tati Jesuu kùu yi, ta cha jāyatian ña nuu ra, ta te'en nāka'an ña chi'in ra:

—jRaboni! —ña kùuni yi ka'an yi Matru chi'in tu'un hebreu.

¹⁷ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—jNa jañaun yu'u! Vati juuni takā'an kundai nuu iyo ma Tatái. Va kùunĭ ña na kukatitu'un nuu ma ndian chìnuni tu'in, ña yu'u, ni kundai nuu iyo ma ra kùu Tatái, ta ma Ndioi, ra juuni kùu Tatá ndo, ta Ndioo ndo ndia —kāti Jesuu.

¹⁸ Tajan ma Ndiya Magdalena kēe ndioan kuàkatitu'an nuu ma ndian chìnuni tu'un ra, ña ndē'an ma Jesuu. Ta juuni kātitu'an nuu na ma tu'un ña kāti ra nuan ndia.

*Jesuu kèta ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Ta ora chanikuaa, ma kivi nunuu nuu kìcha'a ma jamana; juuni ma kivi ikan, ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kùti'vi ndra iin tichi ve'e, ta chāsi kutu ndra yi cha'a' ña ndasii ndra ma ndian judíu. Ma ora ikan chāa Jesuu ma nuu ka'in ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta chākundaa ra ma'ñu ndra, ta te'en kāña'a ra chi'in ndra:

—jNa vii koo ndo! —kāti ra.

²⁰ Ta ora chīnu kā'an ra takan, tajan jāna'a ra ma nda'a' ra nuu ndra, chi'in ma xiin ra. Ta nduva'a chīsii ndra ña ndē'e ndiko ndra ma Racha'nu. ²¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ndra:

—jNa vii koo ndo! Vati takua jā'a ma ra kùu Tatái ña tāva ra tiñu nui, juuni takani tàvai tiñu

nuu ndo, ikan na jana'a ndo takua jāna'i nuu ndo.

²² Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta tīvi ndio ra tati chata ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na koo ma Tati Í Ndioo chi'in ndo. ²³ Nda ndyo'o jàka'nuni ndo kuati jà'a ma ñivi, ni jaka'nuni Ndioo ma kuati na ndia. Ta ma ndian töve ni jaka'nuni ndo ma kuati, nda ma Racha'nu Ndioo, töve ni jaka'nuni ra ma kuati na ndia —kàti Jesuu.

Ma ra nàni Tomá, ndè'e ra ma Racha'nu ña cha nātaku ra

²⁴ Ma ra nàni Tomá, kùu ra iin ma ra indii tañu ma ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ra juuni kà'an na ña nàni Tili'ma. Rakan töve ìyo ra chi'in ndra ma ora kēta Jesuu nuu ka'iin ndra.

²⁵ Takan kūu tajan inga ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Cha ndè'e ndi ma Racha'nu! —kàti ndra.

Va ma Tomá te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Tu töve jàna'a ji'na ra ma nuu tākue'e nda'a' ra jā'a ma nduyu kàa, ta töve ku'va ra ña ti'j xini nda'i yi, chi'in ma nuu tākue'e xiin ra, töve ni chinunij ña cha nātaku ndiko ra —kàti ma Tomá.

²⁶ Ta ora yā'a una kivi, tajan kūti'vi ndiko ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu iin tichi ve'e. Ta ma ora ikan, va ndaa ndio ma Tomá, chi'in ndra. Ta vaji ndisaa ma yuve'e ndasi yi, va Jesuu kī'vi ra ma nuu ka'iin ndra, ta chūndaa ra ma'ñu ndra, ta te'en kāña'a ra chi'in ndra:

—¡Na vii koo ndo! —kàti Jesuu.

²⁷ Ta ikan jan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma Tomá:

—Na ti'un xini nda'un ma nuu takue'e nda'i i'ya, ta nde'un yi, ta juuni na ti'un ma xini nda'un ma nuu tākue'e ma xiin niku ndia. Na töve nuva ja'un ña ndo'uviniun ti, na chinuniun —kàti Jesuu.

²⁸ Tajan ma Tomá te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o kùu ma Racha'nui, ta ma ra kùu Ndioi! —kàti ma Tomá.

²⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Tomá, vitin cha chìnuniun ti, cha ndē'un yu'u. Ya'aga ka'nu kùu ma ndian töve nī nde'e yu'u, ta chīnuni na —kàti Jesuu.

Nuu jàkoto ma Xuva yo nda kuenda kùu ma tutu i'ya

³⁰ Takan kūu ta Jesuu jā'a ra kua'a' ga ndatu ka'nu nuu ma ndra jākua'a chi'in ra, ta yakan tūva yo ni taa yi nuu ma tutu i'ya. ³¹ Takan tūi nuu ma tutu i'ya, ikan na chinuni ndo ña Cristu kùu ma ra Se'e Ndioo. Ta tu chīnuni ndo ma ña kà'an ra, ni ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni chi'in ra.

21

Jesuu kēta ra nuu ma ucha ta'an ma ndra jākua'a chi'in ra

¹ Ora ya'a ña kūu takan, tajan kēta ndiko Jesuu nuu ma ndra jākua'a chi'in ra, yatini yu'u ma tañu'u ña kàndii ma ñuu nàni Tiberias. Ta te'en kūu yi ma ora ikan: ² Nuu ka'iin ti'vi ma ra nani Simón Petu', chi'in Tomá, ra juuni kà'an na ña nàni Tili'ma, chi'in ra nàni Natanael, ra ñuu Caná, ña ìyo kuenda ma ñu'u' Galilea, ta juuni ka'iin ma ndra se'e Zebedeu, chi'in inga uvi ma

ndra jàkua'a chi'in Jesuu ndia. ³ Tajan Simón Petu', te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ni kukiin —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Juuni kùuni ndyu'u ku'un ndi chi'un —kàti ndra.

Tajan ndāa ndio ndra ma tichi varku, ta kēe ndra kàcha'an ndra, va tükuii nī ni'i ndra ri ma chanikuuaa ikan.

⁴ Ta ma ora cha kīcha'a kundichin, tajan kēta ndio Jesuu ma yu'u tañu'u, va ma ndra jàkua'a chi'in ra, töve nī nakoto ndra ra. ⁵ Tajan Jesuu te'en chīkatu'un ra nuu ndra:

—Ndyo'o se'yu, ¿a takā'an kuii ni'i ndo ndri? —kàti ra chi'in ndra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Takā'an —kàti ndra. ⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na jakana ndo ma yu'va tiaka' ka'nu ndo ma iti' chiyo kua'a ma varku, ta ni ni'i ndo ndri —kàti ra chi'in ndra.

Tajan takan kāni ndio ndra yi, ta nduva'a kua'a' ndri tīin yi ña ndava kündeega ndra tava ndra yi chi'in ndri. ⁷ Tajan iin ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra ya'a kùuni ra nde'e ra, te'en nāka'an ra chi'in Petu':

—¡Maa ma Racha'nu kùu ra! —kàti ra.

Ta ora chīni ndio ma Simón Petu', ña juu ma Racha'nu Jesuu kùu ra, tajan numini chāku'un ra ma ja'ma ra, ti tāva ra yi, ma ora kiin ra, ta ndāva ra ma tichi takuii, ta kīcha'a ra suta ra nda kati chaa ra ma nuu ndaa Jesuu. ⁸ Ta ma inga ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu chāa ndra ma yu'u tañu'u chi'in ma varku ndia, ña endee kēñu'u ndra ma yu'va tiaka' ndra, ti nduva'a kuii chitu

yi. Ta ìyo a uvi cientu iki kùu yi, ña chika kēe ndra ma tichi tañu'u, ta chāa ndra ma ñu'u' ití.

⁹ Ta ora kānuu ndra ma nuu ñu'u', ta nāta'an ndra iin vinu'u ña ka'ìin nditiu'un, ña jùndii iin tiaka' nuu yi, ta iin paan. ¹⁰ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na kichi ndaka ndo uvi uni tiaka' ña já tiin ndo nui —kàti ra.

¹¹ Tajan ma Simón Petu' ndāa ndio ra tichi ma varku, ta endee kēñu'u ra ma yu'va tiaka' jānuu ra yi ma yu'u tañu'u, ña endee chitu yi chi'in iin cientu uvi xiko uchi uni ta'an tiaka' na'nu. Ta vaji ya'aga kua'a' ndri, va töve nī nakaa ma yu'va tiaka'. ¹² Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡Na'a ndo kasi'ini ndo! —kàti ra.

Nī'iin ma ndra jākua'a chi'in ra, töve nī kanani ndra ndàkatu'un ndra nuu ra ña nda ra kùu ra, ti cha chító ndra, ña Racha'nu Jesuu kùu ra. ¹³ Ta ikan jan Jesuu chājayatin ra ra ma yu'u nu'u, ta kī'in ra ma paan ta chā'a ra yi nuu ndra, ta juuni takan jā'a ra chi'in ma tiaka' ndia. ¹⁴ Ña'a kùu ma cha'a' uni, ña jāna'a Jesuu ra nuu ma ndra jākua'a chi'in ra, ma ora cha yā'a ña nātaku ndiko ra tañu ma ndian ndíí.

Nuu kà'an Jesuu chi'in Simón Petu'

¹⁵ Ta ora chinu chāchi ndra, ta te'en kīcha'a ma Jesuu chīkatu'un ra nuu ma Simón Petu':

—Yo'o Simón Petu', ra se'e Jonás, ¿a kùunigaun nde'un yu'u, kua ma ndra ka'ìin i'ya? —kàti Jesuu chí'in Petu'.

Ta Petu' te'en nāka'an ra:

—Ndicha yo'o Racha'nu, cha chítoun ña kùunì nde'i ñun —kàti Petu'.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na jakuendaun ma ndian chìnuni ña kà'in, takua jà'a ma iin pato chi'in ma mvechala jàna ra —kàti Jesuu.

¹⁶ Ta te'en chīkatu'un tuku ra nuu ra:

—Yo'o Simón, ra se'e Jonás, ¿a ndichaun ña kùuniun nde'un yu'u? —kàti Jesuu.

Ta Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndicha, yo'o Racha'nu, cha chitoun ña kùunì nde'i ñun —kàti ma Petu'.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na kumiun ma ndian chinuni ña kà'in, takua jà'a iin pato chi'in mvechala jàna ra kùu chito'o ra —kàti Jesuu chi'in ra.

¹⁷ Takan kūu tajan cha'a' uni kùu yi ña, te'en kīcha'a ndiko Jesuu chikatu'un ra nuu ra:

—Yo'o Simón, ra se'e Jonás, ¿a ndichaun ña kùuniun nde'un yu'u? —kàti Jesuu.

Tajan ma Petu' nda'vi kùuni ndio ra cha'a' ña, cha'a' uni chīkatu'un Jesuu nuu ra, ña tu kùuni ra nde'e ra ra, tajan te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, cha chito va'un ndisaa ma kua chàninì, ta juuni cha chitoun ña kùunì nde'i ñun ndia —kàti Simón.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na jakuendaun ndisaa ma ndian chìnuni ña kà'in takua jà'a iin pato chi'in mvechala kùmi ra. ¹⁸ Ndicha va'a ña kà'in chi'un, ti ora kùun ma rayoko tiaga, iyo ga ñandeun ña jà'un ma ña kùuni maun, va ora ni ndakuu cha'nun, ma inga ñivi ni tiin na ñun, ta ni ku'ni na nda'un, ta tūva kùu ku'un ma nuu kùuni maun, ti inga ñivi kùu na ña ni ka'nda na tiñu nuun, ta ku'un na chi'un ma nuu töve kùuniun ku'un.

19 Chi'in ma tu'un i'ya, chā'a Jesuu ña na kutunini ndra ma naja kua ni kuvi Petu', ta takan jàna'a yi ña ma Racha'nu Ndioo, iin ra ya'aga ka'nu kùu ra. Ta ora yā'a ña kā'an Jesuu takan, tajan nāka'an ra te'en chi'in Petu':

—¡Na tandikun chatai! —kàti Jesuu.

Jesuu ya'aga kùuni ra nde'e ra, iin ma ra jàkua'a chi'in ra

20 Takán kūu ta ora chīkoni'i ma Petu' ndē'e ra iti' chata ra, ta ndē'e ra ña vāchi iin ma ra jàkua'a chi'in Jesuu. Ta rakan ti iin ra ya'a ga kùuni Jesuu nde'e ra kùu ra, ti juuni ra kùu ma ra chūnandi xiin Jesuu ma nuu kūxini ndra, ma ra chīkatu'un te'en nuu ra: “Yo'o Racha'nu, ¿nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'un?” kàti Jesuu.

21 Tajan ora ndē'e ma Petu' ma ra vāchi chata ndra, ta te'en chīkatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ta rakan, ¿niyi ni ta'an ra? —kàti Petu'.

22 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu yu'u kùunì ña na koo ra ma ñuñivi i'ya, nda ma ora ni kichaa ndikoi, yöve kuenda maun kùu yi. Ma ña iyo yi ña ja'un kùu yi ña na tandikun chatai —kàti Jesuu.

23 Takán kūu ña ma tu'un ña kà'an ña töve ni kuvi ra, chītakuati yi nuu kua'a' ma ndian chìnuni tu'un Jesuu, ta chīto na yi. Va ma tu'un ndaa kùu yi ña Jesuu töve nī ka'an ra nuu ndra ña rakan töve ni kuvi ra, ti ma ña kā'an Jesuu kùu yi ña: tu kùuni ra ña koo rakan ma ñuñivi i'ya, nda ma ora ni kichaa ndiko ra, yöve kuenda ma Petu' kùu yi, kàti Jesuu.

²⁴ Ta rakan kùu ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra kàtitu'un cha'a' ma tu'un i'ya ta juuni ra tãa yi i'ya. Ta chito va'a yo, ti tu'un ndaa kùu yi.

²⁵ Ta juuni jã'a Jesuu kua'a' ga tiñu ma ora chākunuu ra ma ñuñivi i'ya. Ta yu'u chànini, ña tu taa ndi'i yo ta'ii'in ma tiñu jã'a Jesuu nuu kua'a' tutu, töve ni kuta'an yi ma ñuñivi i'ya niku. Ta takan na kuu yi. Amén.

Zacatepec Mixtec NT
Mixteco, Santa María Zacatepec: Zacatepec Mixtec
NT New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Santa María Zacatepec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

55b3808f-9cd0-5da9-90f0-a96c172e0e02